

STRATEGIA ROZWOJU GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

na lata 2016 - 2024

Ostrów Mazowiecka, 2016 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	s. 5
I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	s. 8
1. Demografia	
1.1 Liczba ludności	s. 10
1.2 Struktura demograficzna według płci	s. 12
1.3 Przyrost naturalny	s. 12
1.4 Migracje	s. 13
1.5 Struktura demograficzna według grup ekonomicznych	s. 14
2. Bezrobocie	s. 15
3. Infrastruktura społeczna	
3.1 Oświata i wychowanie	s. 20
3.2 Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży	s. 23
3.3 Ochrona zdrowia	s. 25
3.4 Pomoc społeczna	s. 25
3.5 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	s. 31
3.6 Zabytki architektury i budownictwa	s. 33
3.7 Sport i rekreacja	s. 35
3.8 Turystyka	s. 39
3.9 Społeczność wiejska	s. 43
4. Infrastruktura techniczna	
4.1 Komunikacja	s. 45
4.2 Drogi	s. 46
4.3 System zaopatrzenia w wodę	s. 47
4.4 Odprowadzanie ścieków	s. 48
4.5 Gospodarka odpadami	s. 49
4.6 Ciepłownictwo i gazownictwo	s. 51
4.7 Zasoby mieszkaniowe	s. 52
4.8 Gminny Internet	s. 53
4.9 Ekologia	s. 54

5. Środowisko naturalne	
5.1 Budowa geologiczna i gleby	s. 56
5.2 Klimat	s. 56
5.3 Wody powierzchniowe	s. 57
5.4 Roślinność	s. 58
5.5 Świat zwierzęcy	s. 61
5.6 Istniejące zagrożenia środowiska	s. 61
6. Budżet	s. 63
7. Gospodarka lokalna	
7.1 Działalność gospodarcza	s. 70
7.2 Produkcja rolna	s. 72
8. Bezpieczeństwo publiczne	
8.1 Policja	s. 73
8.2 Ochotnicze Straże Pożarne	s. 74
II. ANALIZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA	
1. Wyniki badania ankietowego	s. 77
2. Analiza SWOT	s. 85
3. Misja Gminy Ostrów Mazowiecka	s. 86
III. KIERUNKI ROZWOJU GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA	
1. Spójność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	s. 88
2. Cele	s. 92
3. Źródła finansowania Strategii	s. 96
3.1 Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej	s. 97
3.2 Pozostałe źródła	s. 100
IV. ZARZĄDZANIE I MONITORING STRATEGII	s. 103
SPIS TABEL	s. 105
SPIS WYKRESÓW	s. 106
SPIS RYSUNKÓW	s. 107

WSTĘP

Celem poniższego opracowania jest sformułowanie Strategii Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2024. Strategia Rozwoju jest dokumentem określającym najważniejsze cele, priorytety kierunki i uwarunkowania rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka w horyzoncie do 2024 roku.

Ustawa o samorządzie gminnym nie narzuca przygotowania i realizacji strategii rozwoju lokalnego, jednak skuteczne i efektywne działanie wymaga, aby władze gminne sięgały również po ten instrument zarządzania jakim jest planowanie strategiczne.

Strategia rozwoju gminy Ostrów Mazowiecka jest dokumentem wspierającym procesy decyzyjne i zarządcze kierunkujące działania władz gminy w długim okresie, gdyż łączy w sobie problematykę głównych obszarów życia społecznego i gospodarczego gminy. Strategia rozwoju lokalnego ułatwia racjonalną organizację przyszłych działań, dlatego też dominujące miejsce zajmą w niej te przedsięwzięcia, które władza lokalna może sama podjąć i za które może odpowiadać.

Strategia rozwoju to opis systemowego działania, które polega na określeniu długoterminowych strategicznych celów rozwoju oraz zasobów i środków potrzebnych do ich realizacji. Niezbędne jest również zapewnienie optymalnego i najbardziej efektywnego wykorzystania, przeznaczonych na realizację tych celów, środków finansowych pochodzących z budżetu gminnego, regionalnego, krajowego oraz unijnego.

Budowanie strategii jest procesem iteracyjnym, co oznacza, że występują w nim odwołania do etapów wcześniejszych i ich analiza. Umożliwia to stałą weryfikację powziętych założeń, głównie konkretyzację wstępnych celów rozwoju, dostosowanie ich do realnych możliwości samorządu, a także systematyczne wprowadzanie zmian na podstawie pogłębionych analiz. Rzetelna analiza zawarta w Strategii zakłada odpowiedź na trzy podstawowe pytania:

1. W jakim punkcie rozwoju znajduje się obecnie Gmina Ostrów Mazowiecka?
2. Jaki powinien być stan docelowy?
3. Jakie działania Gmina powinna podjąć, aby uzyskać stan docelowy?

Niniejsza Strategia Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2024 jest i będzie dokumentem otwartym, który wraz ze zmieniającą się rzeczywistością społeczną, gospodarczą i polityczną będzie modyfikowany i uzupełniany o nowe treści, pomysły

i sposoby rozwiązywania powstałych problemów, w stopniu zależnym od tempa zachodzących zmian wewnątrz i na zewnątrz gminy.

Przedmiotem opracowania Strategii Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2024 jest:

- ogólna charakterystyka gminy,
- diagnoza potencjału gminy,
- misja i wizja gminy do 2024 r.,
- ankieta i analiza SWOT,
- cele strategiczne, operacyjne i działania,
- monitoring i zarządzanie strategią.

Podstawę opracowania Strategii Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 – 2024, zwanej w dalszej części Strategią Rozwoju Gminy, stanowią wyniki opracowań analitycznych i planistycznych, a także projekty, sprawozdania i programy gminne. Wnioski zostały sformułowane także w trakcie przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy, które przeprowadzone zostały w okresie od 29 stycznia do 26 lutego 2016 roku. Mieszkańcy mieli możliwość wypełniania ankiet w formie elektronicznej, dostępnej na stronie internetowej: <http://gminaostrowmaz.home.pl> bądź papierowej, dostępnej w Urzędzie Gminy Ostrów Mazowiecka.

Strategia Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka (aktualizacja do 2024 roku) została opracowana zgodnie z przyjętą metodologią „od ogółu do szczegółu”, na podstawie informacji analitycznych zawartych w:

- ogólnej charakterystyce gminy, która opierała się na diagnozie wybranych obszarów życia społeczno – gospodarczego gminy, takich jak: potencjał społeczny i techniczny, ekologia, kultura, sport, działalność gospodarcza;
- analizie SWOT – z podziałem na mocne i słabe strony gminy oraz jej szanse i zagrożenia, której podstawą były informacje zawarte w ogólnej charakterystyce gminy, oraz wnioski sformułowane w trakcie konsultacji społecznych;
- ankietach wypełnianych przez mieszkańców Gminy.

Przewidywaną ścieżkę rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka określono z wykorzystaniem metody scenariuszowej, która jest opisem możliwych i pożądaných kierunków rozwoju Gminy w przyszłości. Realizowany do tej pory pośredni, optymistyczny wariant rozwoju jest połączeniem wariantu pro-gospodarczego i pro-ekologicznego gdyż łączy w sobie wiele aspektów życia społeczno-gospodarczego gminy, takich jak: ochrona środowiska naturalnego, rozwój turystyki i przedsiębiorczości, zarówno rolnej jak

i pozarolnej, w tym usług, rozwój społeczeństwa informatycznego oraz promocję działań samorządu, mających na celu eksponowanie atrakcyjności inwestycyjnej na terenie gminy poprzez stworzenie przychylnych warunków do inwestowania dla przedsiębiorców krajowych i zagranicznych. Jest to scenariusz pożądanых zmian i szans rozwojowych, który opiera się na maksymalnym wykorzystaniu istniejących oraz potencjalnych uwarunkowań i możliwości zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych rozwoju gminy Ostrów Mazowiecka. Na tej podstawie określono strategiczne kierunki rozwoju, które będą wdrażane poprzez działania służące m.in. lepszemu zaspokojeniu potrzeb społecznych, wykorzystaniu położenia geograficznego gminy, jej walorów i zasobów.

Taki scenariusz rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka pozwala na maksymalne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju gminy jak również uwzględnia jej uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne (w skali mikro i makro), co stwarza dużą szansę zrealizowania wyznaczonych celów strategicznych. Zgodnie z tym scenariuszem do 2024 r., w wyniku wzmocnienia szans rozwojowych i przełamywania zagrożeń i słabych stron, gmina Ostrów Mazowiecka wejdzie na ścieżkę szybkiego rozwoju.

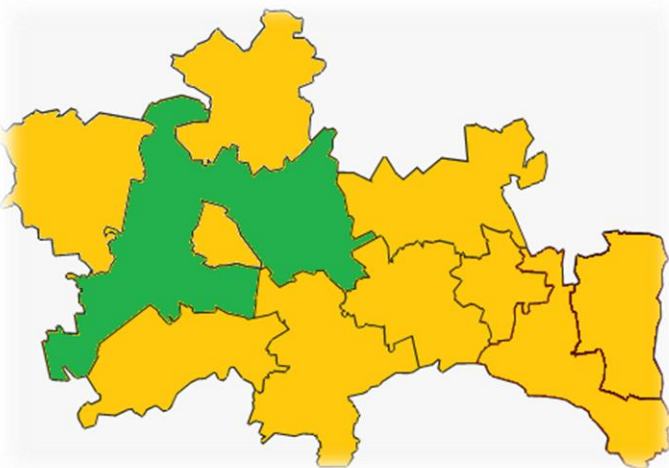
Pośredni optymistyczny wariant rozwoju Gminy uwzględnia zarówno możliwości występowania, w trakcie wdrażania i realizacji strategii, zjawisk i oddziaływań negatywnych jak i pozytywnych. Prawdopodobieństwo spełnienia się tych scenariuszy jest różne i uzależnione od natężenia występowania elementów pozytywnych i negatywnych, co bezpośrednio związane jest z ilością i jakością nierozwiązanych problemów społeczno-gospodarczych oraz od systematycznych, skoordynowanych i aktualnych działań realizowanych, bądź też nierealizowanych w skali gminy, regionu czy też kraju.

Końcowy dokument Strategia Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2024 przedstawiony został do zatwierdzenia Radzie Gminy Ostrów Mazowiecka.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Ostrów Mazowiecka, utworzona w wyniku reformy administracyjnej w 1973r., usytuowana wokół 25-cio tysięcznego miasta Ostrów Mazowiecka, jest typową gminą rolniczą gdzie 30% ludności zatrudnionych jest w rolnictwie. W uprawach dominują głównie zboża, które zajmują 50% powierzchni uprawnej.

Gmina położona jest we wschodniej Polsce, w północno – wschodniej części Województwa Mazowieckiego, na pograniczu z Województwem Podlaskim. Leży w połowie drogi między Warszawą, a Białymstokiem. Jest ważnym węzłem komunikacyjnym – na jej terenie przecina się kilka dróg oraz linii kolejowych o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

**Rysunek 1. Położenie Gminy Ostrów Mazowiecka
na terenie Powiatu Ostrowskiego**

Źródło: Urząd Gminy Ostrów Mazowiecka

Pod względem liczby ludności i obszaru, gmina Ostrów Mazowiecka jest największą gminą powiatu ostrowskiego, jej powierzchnia wynosi 284 km² (w tym około 108 km² Puszczy Białej – jej wschodnia część). Na terenie gminy, w 41 sołectwach, 46 wsiach i 1 osiedlu, mieszka 13 635 osób¹, przy średniej gęstości zaludnienia 48 osób/km².

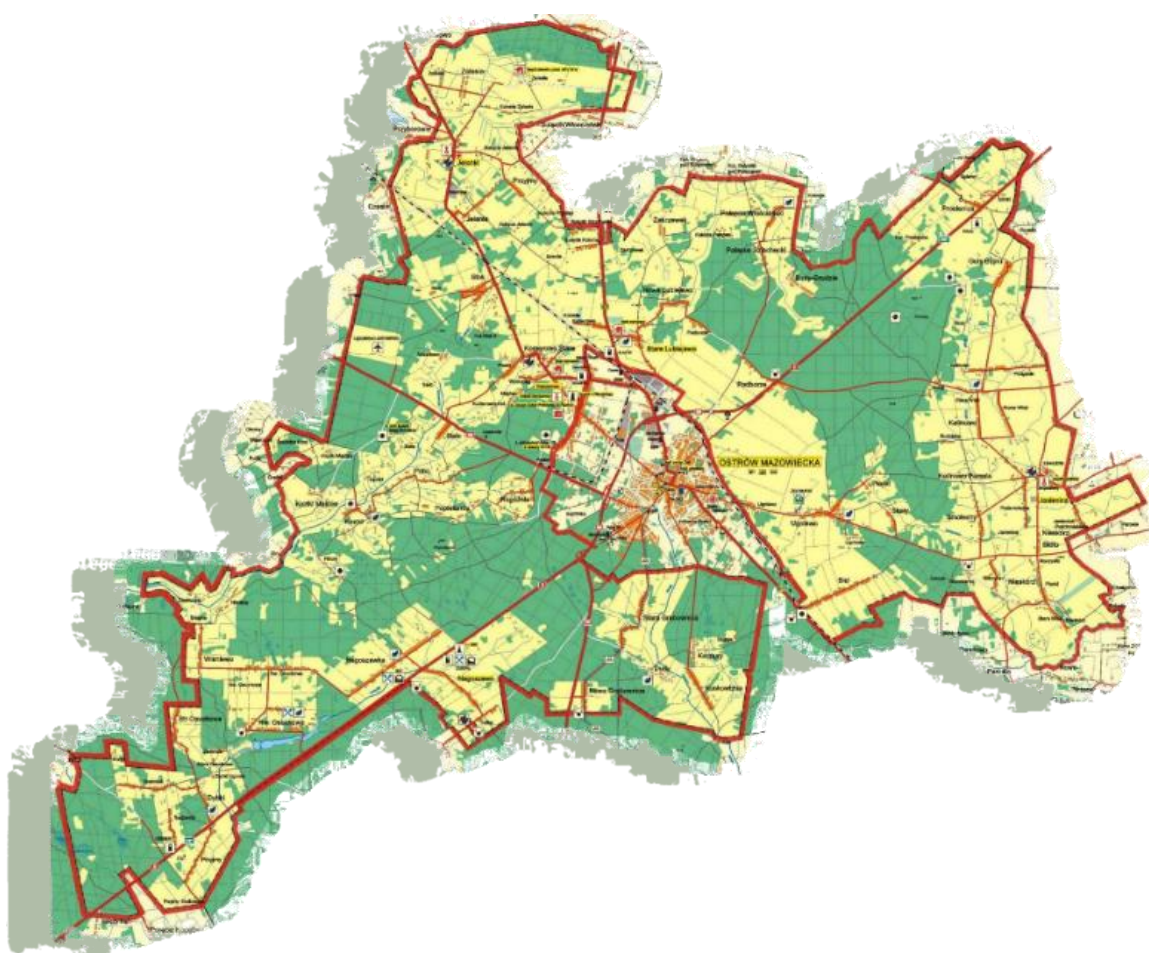
Zgodnie z podziałem stosowanym w leśnictwie, gmina położona jest w krainie Mazowiecko – Podlaskiej, na wysoczyznach: siedleckiej, łomżyńskiej, bielskiej, w dolinie dolnego Bugu, w pobliżu ciągów ekologicznych o znaczeniu regionalnym (rzeki Narew i Bug) oraz częściowo na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i jego strefy ochronnej. Jest to teren równinny, poprzecinany pradolinami rzek. Wzniesienia osiągają około 100 – 130 m n.p.m. Gmina leży w strefie klimatu kontynentalnego, co objawia się nagłymi przejściami między porami roku, małą ilością opadów (średnio 550 ml/rok) i dużą amplitudą średnich rocznych temperatur, przy średniej rocznej wynoszącej 7,2°C. Gmina należy do ubogich pod względem występowania surowców mineralnych – występują tu głównie piaski i żwiry.

¹ Źródło: www.stat.gov.pl

W układzie pasmowo-węzłowym Województwa Mazowieckiego, gmina znajduje się w paśmie podwyższonej aktywności społeczno-gospodarczej, biegnącym z centralnej Polski na wschód i północny – wschód, na szlaku handlowym Via Baltica, wiodącym z Warszawy do Białegostoku i dalej na Litwę i Białoruś. Pasma to obejmuje między innymi szlaki komunikacyjne, związki infrastruktury technicznej i ekonomicznej. Gmina jest także ważnym ośrodkiem przemysłowym. Znajdują się tu liczne małe, średnie, a nawet duże podmioty gospodarcze, dominuje głównie przetwórstwo spożywcze, rolne, leśne oraz usługi.

Sieć infrastruktury społecznej i technicznej w gminie jest dobrze rozwinięta – szkoły podstawowe i gimnazja, ośrodki zdrowia, boiska sportowe, wodociągi, drogi asfaltowe, a także sieć telefoniczna i sieć szerokopasmowego dostępu do Internetu.

Gmina Ostrów Mazowiecka posiada liczne obszary o ciekawych walorach turystycznych i krajobrazowych. Na uwagę zasługuje tu m.in. unikalny zespół koszarowy oraz kościół garnizonowy w Komorowie (wpisany do rejestru zabytków) oraz zespół pomników sławiących dzieje państwa i narodu polskiego – Aleja Królów i Powstania Styczniowego.

Rysunek 2. Gmina Ostrów Mazowiecka

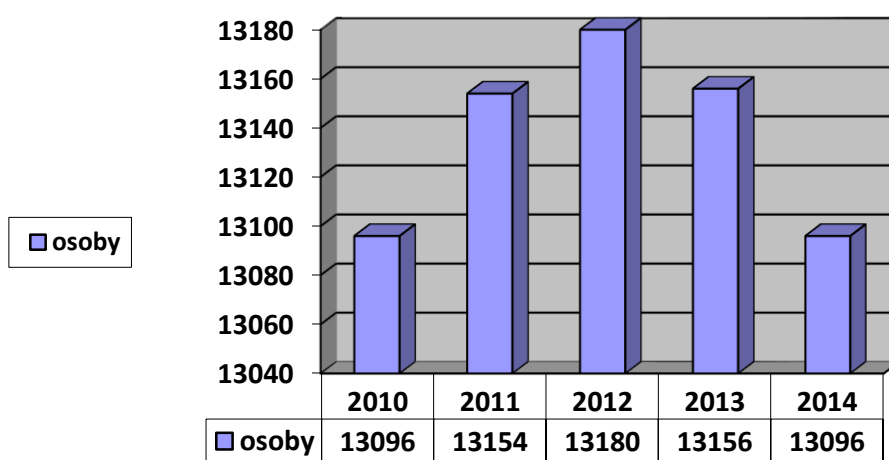
Źródło: Urząd Gminy Ostrów Mazowiecka

1. Demografia

1.1 Liczba ludności

Liczba ludności na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka na koniec 30 czerwca 2015 roku wyniosła 12 942 osób.

Poniższe dane wskazują na tendencję niezmienną ludności gminy od 2010 do 2014 roku. W latach 2011 i 2012 zanotowano wzrost liczby ludności, natomiast w 2013 r. i 2014 r. odnotowano spadek i powrót do liczby ludności z 2010 r.

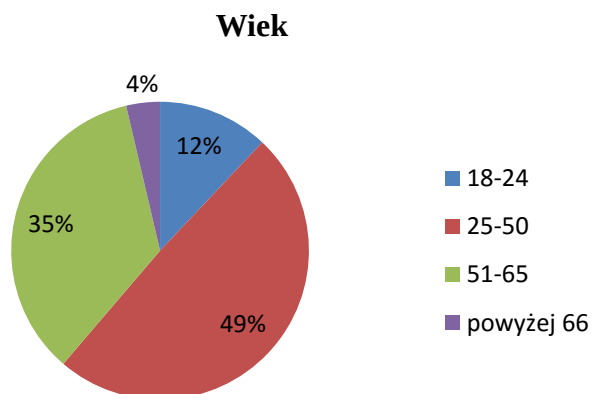
Wykres 1. Ludność w gminie Ostrów Mazowiecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Najliczniejszą grupę wiekową w 2015 roku stanowiły osoby w wieku pomiędzy 25 a 50 rokiem życia. Następnymi w kolejności są osoby w wieku 51-65 lat, 18-24 lat, oraz powyżej 60 roku życia.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Również na podstawie analizy danych GUS z ostatnich 5 lat można zauważyć, że w Gminie Ostrów Mazowiecka liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym systematycznie maleje, w konsekwencji liczba ludności Gminy będzie malała przy założeniu, że tendencja ta się nie zmieni w kolejnych latach. W analizowanym okresie wzrosła natomiast i systematycznie wzrasta liczba ludności w wieku produkcyjnym, co wynika z krajowych trendów demograficznych. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka.

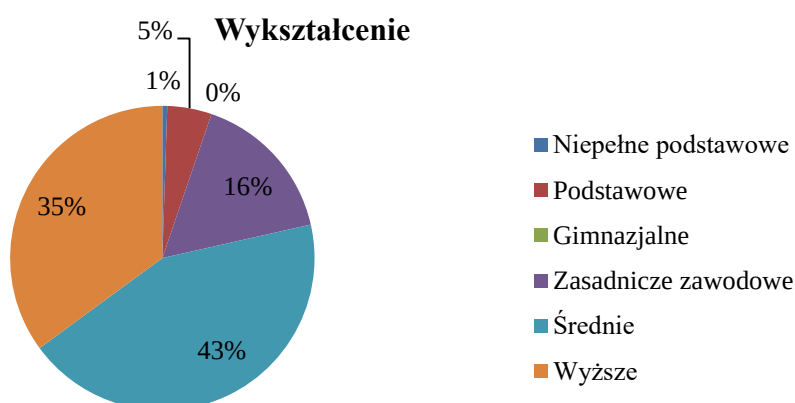

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

W 2015 roku w Gminie Ostrów Mazowiecka dominowały osoby z wykształceniem średnim – 43% populacji Gminy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym – 35% oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 16%. Wykształcenie niepełne podstawowe, podstawowe oraz gimnazjalne posiadało – 6% osób.

Coraz więcej osób z powiatu decyduje się również na podjęcie edukacji, o czym świadczą analizowane dane Głównego Urzędu Statystycznego, z których wynika, że wzrosła liczba osób z wykształceniem średnim i wyższym, spada natomiast liczba osób z ukończonym wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, oraz wykształceniem podstawowym nieukończonym.

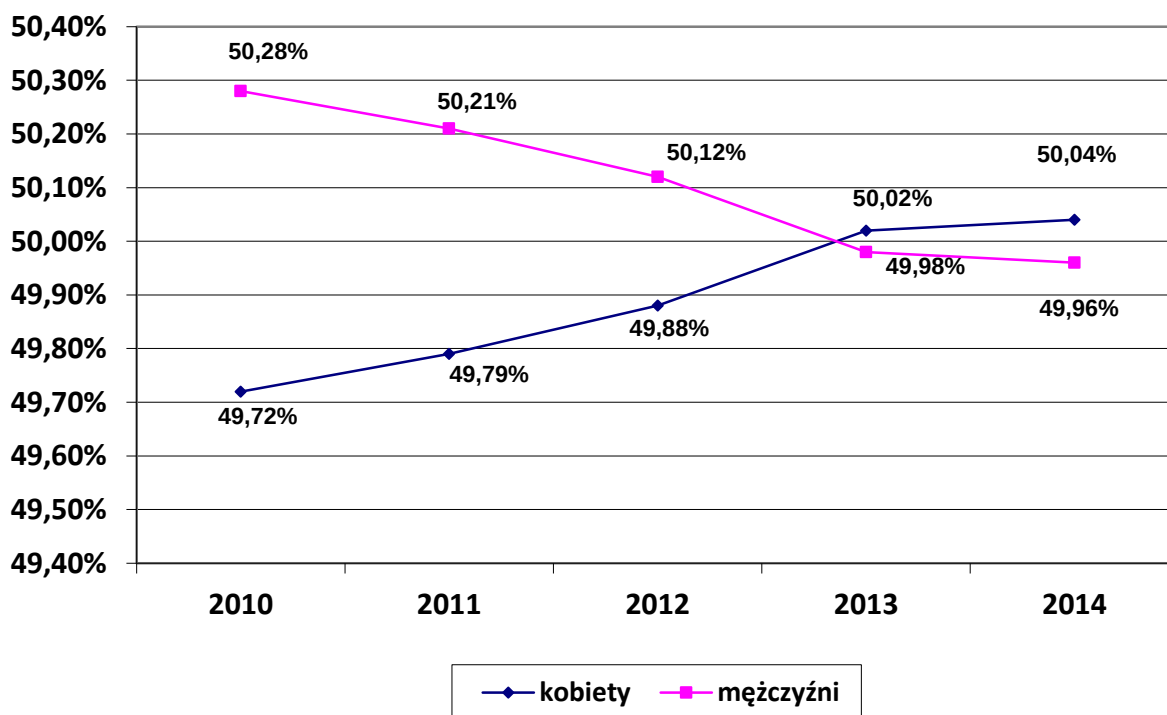

Wykres 3. Struktura mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka według wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

1.2 Struktura demograficzna według płci

Struktura demograficzna ludności gminy według płci, zmieniała się. Od 2010 do 2014 roku odnotowany został systematyczny wzrost liczby kobiet w stosunku do mężczyzn. W 2010 r. zanotowano przewagę mężczyzn o 0,56% (74 mężczyzn), w roku 2012 przewaga mężczyzn wynosiła już tylko 0,24% (32 mężczyzn), a w 2013 r. kobiet było już więcej o 0,04% (4 kobiety), wzrastając do 0,08% w 2014 r. (10 kobiet). Poniższy wykres obrazuje strukturę demograficzną według płci w Gminie Ostrów Mazowiecka w poszczególnych latach.

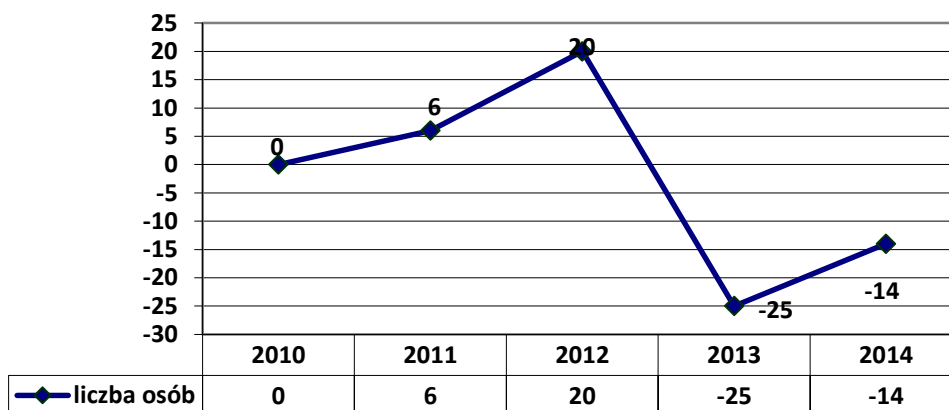

Wykres 4. Struktura demograficzna ludności wg płci w gminie Ostrów Mazowiecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

1.3 Przyrost naturalny

W analizowanym okresie 2010 – 2014, jeśli chodzi o przyrost naturalny, można zauważyć trend malejący. Jak wynika z poniższych danych, najwyższy przyrost naturalny w gminie Ostrów Mazowiecka odnotowano w 2012 r. (o 20 osób), najniższy – w 2013 r. (na minusie 25 osób).

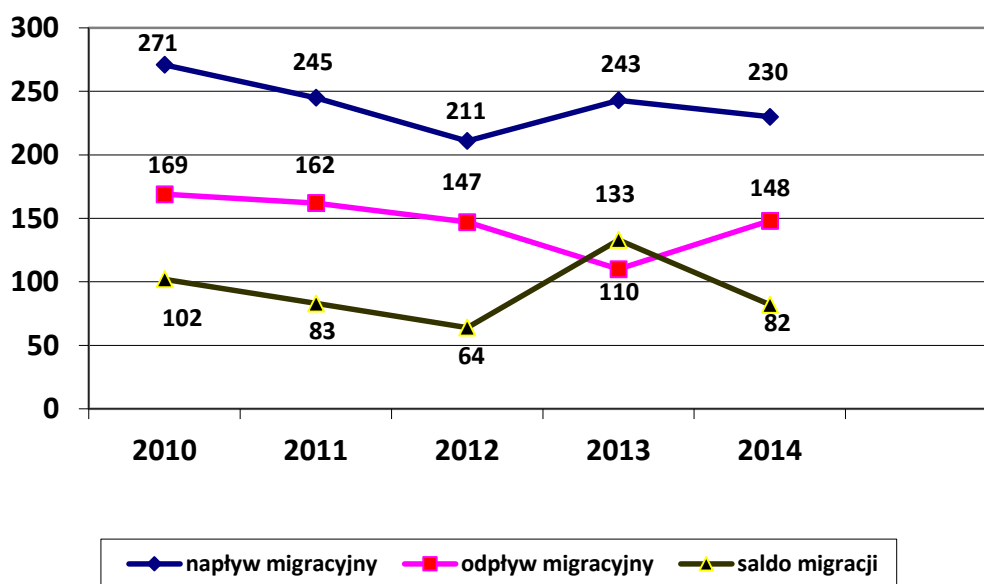

Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie Ostrów Mazowiecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

1.4 Migracje

Kształtowanie się salda migracji w poszczególnych latach okresu badawczego przedstawia poniższy wykres:

Wykres 6. Saldo migracji w gminie Ostrów Mazowiecka

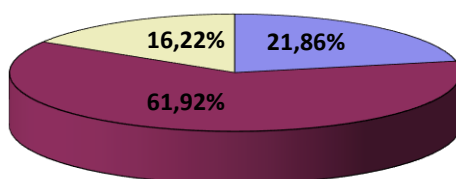
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Najwyższe saldo migracji zanotowano w 2013 r. – wzrost liczby ludności o 133 osoby. Jednak w roku następnym wartość ta uległa obniżeniu, aby osiągnąć liczbę 82 osób. Pomimo utrzymywania tendencji spadkowej saldo migracji jest nadal dodatnie, co w demografii jest zjawiskiem pozytywnym.

1.5 Struktura demograficzna według grup ekonomicznych

Porównując strukturę demograficzną ludności gminy Ostrów Mazowiecka wg grup ekonomicznych, należy zwrócić uwagę na wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (o 0,35%) przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku produkcyjnym (o 0,84%) oraz spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 1,19%)².

2010 rok:

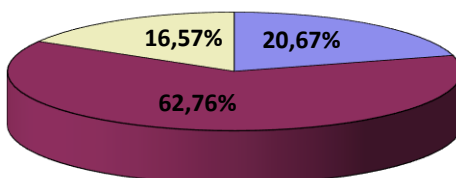

■ wiek przedprodukcyjny ■ wiek produkcyjny ■ wiek poprodukcyjny

Wykres 7. Struktura demograficzna wg grup ekonomicznych – 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

2014 rok:

■ wiek przedprodukcyjny ■ wiek produkcyjny ■ wiek poprodukcyjny

Wykres 8. Struktura demograficzna wg grup ekonomicznych – 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

² Przedziały wiekowe przyjęte w statystyce określają:

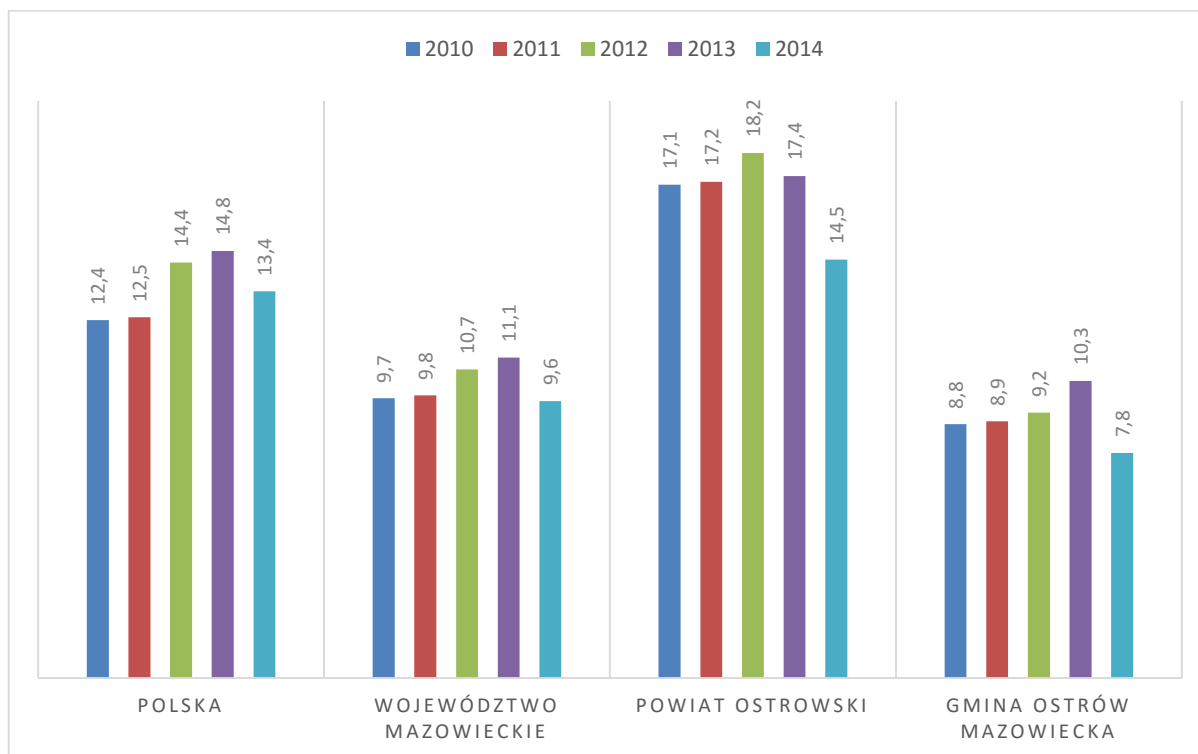
- **wiek przedprodukcyjny** – mężczyźni i kobiety poniżej 18 roku życia;
- **wiek produkcyjny** – ludność wykonująca pracę przynoszącą dochód oraz bezrobotni; przedział wiekowy dla mężczyzn wynosi 18 – 64 lat, dla kobiet 18 – 59;
- **wiek poprodukcyjny** – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej;

2. Bezrobocie

Utrzymujące się od dwóch dziesięcioleci wysokie bezrobocie jest bez wątpienia jednym z najważniejszych wyzwań, przed jakimi stoją społeczeństwa na początku nowego wieku. Według szacunków zjawisko dotyczy już około miliarda ludzi na całym świecie. W wielu krajach stopa bezrobocia wyrażana jest dwucyfrowymi wskaźnikami. Dzieje się tak bez względu na różne nieraz metody badania jego rozmiarów. Brak możliwości legalnego zarobkowania przez dużą część zdolnej do pracy ludzkości sprawia, że poprawa sytuacji w tym zakresie staje się w ostatnich latach głównym celem działań podejmowanych przez poszczególne rządy, jak i ugrupowania integracyjne. Postęp w tej dziedzinie staje się kluczowym elementem oceny sprawności polityki gospodarczej.

Bezrobocie jako kwestia społeczna – dotyczy dużych grup społecznych, polega na kumulowaniu negatywnych cech położenia materialnego, społecznego i politycznego i jest odbierane przez te grupę jako nieprawidłowe, zakłóca jej prawidłowy rozwój, wywołuje społeczny niepokój i jest źródłem napięć społecznych, a nawet konfliktów. Nie może być w pełni rozwiązane w ramach grupy, którą dotknęło zagrożenie, przy wykorzystaniu dostępnych jej metod i możliwości; może być rozwiązane tylko drogą podjęcia szerokich działań.

Wykres 9. Bezrobocie – Polska, Województwo Mazowieckie, Powiat Ostrowski i Gmina Ostrów Mazowiecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Bezrobocie wywołuje negatywne skutki społeczne - w sferze ekonomicznej i psychologicznej, które nasilają się w miarę wydłużania się okresu pozostawania bez pracy. Bezrobocie prowadzi zawsze do obniżenia standardu życia, także w przypadku otrzymywania świadczeń kompensujących płacę, wywołuje pojawienie się poczucia krzywdy, frustracji, sprzyja izolacji społecznej, staje się czynnikiem utraty kwalifikacji zawodowych, pogarsza stan zdrowia, wpływa na wzrost konfliktów społecznych i zachowań patologicznych.

Masowe bezrobocie prowadzi do istotnego pogorszenia warunków życia całych społeczności lokalnych. Wynika to przede wszystkim z faktu, że ubożenie coraz większej grupy mieszkańców powoduje lawinowe zwiększanie się zadań gminy wobec tych, którzy nie mogą sami zaspokoić podstawowych potrzeb.

Oficjalnie rejestrowane bezrobocie nie oddaje w pełni zakresu zjawiska. Obejmuje ono swym zasięgiem znacznie szerszą grupę osób. Dzieje się tak z dwóch powodów, a mianowicie znacznej płynności na rynku pracy i występowania tzw. rezerwy rynku pracy. Z pierwszym elementem związane jest występowanie tzw. bezrobocia frykcyjnego. Kolejnym problemem utrudniającym skutecznie dokładne obliczenia jest tzw. praca „na czarno” oraz bezrobocie utajone. To duży problem występujący w gminie bardzo często, ponieważ w większości mieszkańcy to rolnicy pracujący wraz z rodzinami w swoich gospodarstwach lub szukający dodatkowych dochodów za granicą.

Problem bezrobocia jest problemem dotyczącym obszaru większego niż obszar jednej gminy. Poniższa tabela obrazuje poziom bezrobocia w latach 2010 – 2014 w odniesieniu do całego kraju, województwa, powiatu i gminy:

wyszczególnienie	Lata				
	grudzień 2010	grudzień 2011	grudzień 2012	grudzień 2013	grudzień 2014
Polska	1 954 700	1 982 700	2 136 800	2 157 900	1 825 200
Woj. maz.	238 341	246 739	271 927	283 196	249 777
Powiat ostrowski	4 774	4 948	5 303	5 157	4 230
Gmina Ostrów Mazowiecka	933	967	908	1034	836

Tabela 1. Bezrobocie ogółem

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W Gminie Ostrów Mazowiecka na koniec czerwca 2014 roku bezrobotnych było 856 osób. W Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 467 kobiet i 399 mężczyzn. W poszczególnych miesiącach występowały nieznaczne wahania.

Analizując dane z Powiatowego Urzędu Pracy można zauważyć, iż w Gminie Ostrów Mazowiecka na przestrzeni kilku ostatnich lat poziom bezrobocia nieznacznie ulegał zmianie z tendencją spadkową. Dużą grupę bezrobotnych stanowiła grupa osób w wieku do 25 roku życia. Są to osoby młode, często kończące szkoły i poszukujące pierwszej pracy.

W Gminie Ostrów Mazowiecka wzrasta także liczba osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Z punktu widzenia samorządu oznacza to wzrost liczby osób objętych pomocą społeczną.

Sytuacja kobiet na lokalnym rynku pracy z roku na rok ulega poprawie. Strukturę bezrobotnych wg płci prezentuje poniższa tabela:

Rok	Obszar				
		ogółem	kobiety	mężczyźni	% kobiet
Grudzień 2011	woj. mazowieckie	246 739	122 204	124 535	49%
	powiat ostrowski	4 948	2 653	2 295	54%
	gmina Ostrów Maz.	967	511	456	53%
Grudzień 2012	woj. mazowieckie	271 927	130 023	141 9	48%
	powiat ostrowski	5 303	2 730	2 573	51%
	gmina Ostrów Maz.	908	535	373	59%
Grudzień 2013	woj. mazowieckie	283 196	133 800	149 396	47,2%
	powiat ostrowski	5 157	2 627	2 530	51%
	gmina Ostrów Maz.	1034	517	517	50%
Grudzień 2014	woj. mazowieckie	249 777	119 509	130 268	48%
	powiat ostrowski	4 230	2 193	2 037	52%
	gmina Ostrów Maz.	836	440	396	53%

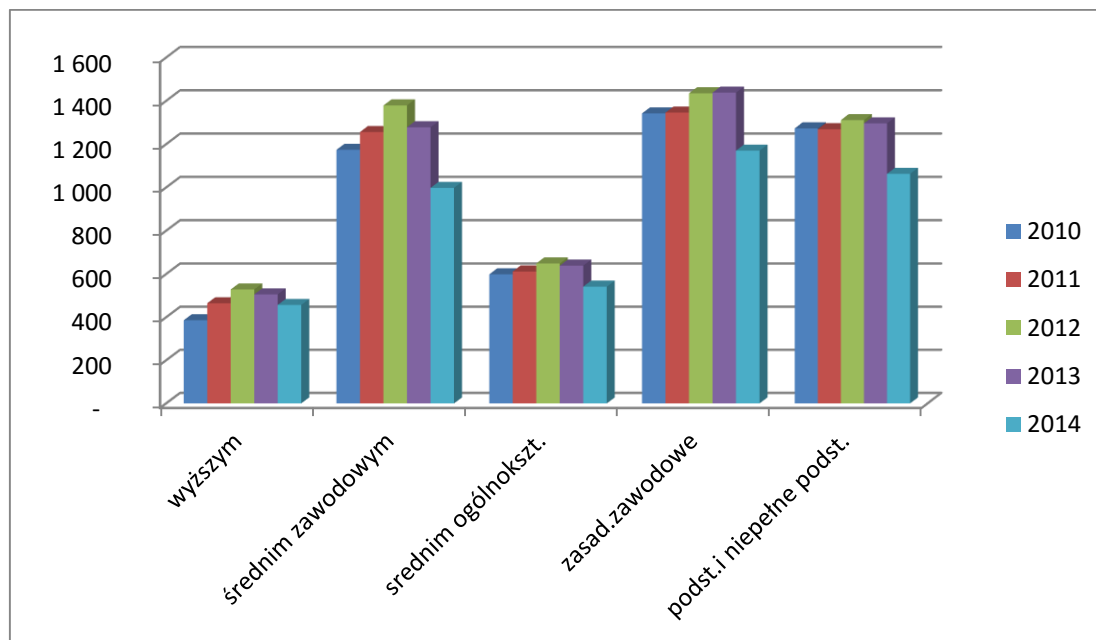
Tabela 2. Struktura bezrobotnych wg płci

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

Analizując dane dotyczące struktury bezrobotnych według wieku w całym Województwie Mazowieckim, jak i w Powiecie Ostrowskim należy zaznaczyć, iż najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku do 34 lat. Skutkiem takiej

sytuacji jest nie tylko spadek dochodów rodzin i rozszerzenie się społecznych kręgów ubóstwa, czy utrata nabytych wcześniej kwalifikacji, ale przede wszystkim degradacja psychiczna i moralna osób pozostających bez pracy, poczucie beznadziei, pesymizm i uczucie społecznej bezużyteczności.

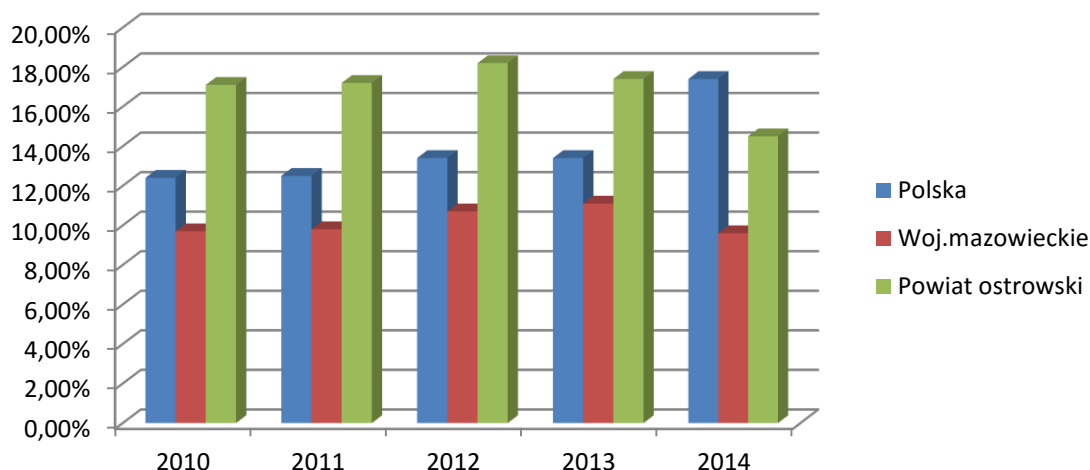
Szczegółowe analizy bezrobocia prowadzone są przez Powiatowe Urzędy Pracy, w związku z czym nie są dostępne dane z wyszczególnieniem jednostki, jaką jest Gmina. Z danych zawartych poniżej wynika, że w ogólnej liczbie bezrobotnych z rejonu Powiatu Ostrowskiego, przeważającą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym oraz bez wykształcenia. Grupa ta stanowi ok. 65% ogółu bezrobotnych. W znacznym stopniu problem bezrobocia dotyka również osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (ok. 23% bezrobotnych). Są to jednak proporcje występujące w całym kraju.

Wykres 10. Bezrobotni według wykształcenia w Powiecie Ostrowskim

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Stopa bezrobocia, czyli ukazywana w procentach relacja pomiędzy liczbą zarejestrowanych bezrobotnych, a liczbą osób czynnych zawodowo, czyli osób zdolnych do podjęcia pracy według prawnie określonych warunków, to podstawowy miernik poziomu bezrobocia zarówno w skali kraju jak i w skali powiatu.

Wykres 11. Stopa bezrobocia³ (lata 2010 – 2014)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z powyższych danych, dla powiatu ostrowskiego od 2010 roku zanotowano spadek stopy bezrobocia, gdyż w 2014 roku wynosiła ona 14,5% i była niższa niż w całym kraju o około 3%.

Pomimo tego, że na terenie gminy Ostrów Mazowiecka odnotowuje się wskaźniki bezrobocia na średnim poziomie, biorąc pod uwagę niekorzystną strukturę bezrobotnych (zarówno wg wieku jak i wykształcenia), należy liczyć się z wystąpieniem w najbliższym czasie niekorzystnych skutków bezrobocia, głównie:

- utraty kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne,
- niewykorzystania i wzrostu nieproduktywności potencjału ludzkiego,
- spadku dochodów rodzin i rozszerzania się kręgów ubóstwa w społeczeństwie,
- degradacji moralnej i psychicznej osób pozostających bez pracy – wzrostu poczucia beznadziejności, pesymizmu i poczucia społecznej bezużyteczności,
- wzrostu niekorzystnych zjawisk patologii społecznej – alkoholizmu, narkomanii, przestępczości, itp.
- znacznego wzrostu kosztów materialnych związanych z utrzymaniem bezrobotnych oraz służb zajmujących się ich problemami i obsługą.

³ Stopa bezrobocia obliczona jako stosunek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne do liczby ludności w wieku produkcyjnym

3. Infrastruktura społeczna

Podstawowym czynnikiem wpływającym na poziom życia mieszkańców jest liczba i zakres działania instytucji świadczących usługi dla ludności, czyli placówek oświatowo-wychowawczych, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury i sztuki, sportu oraz rekreacji.

3.1 Oświata i wychowanie

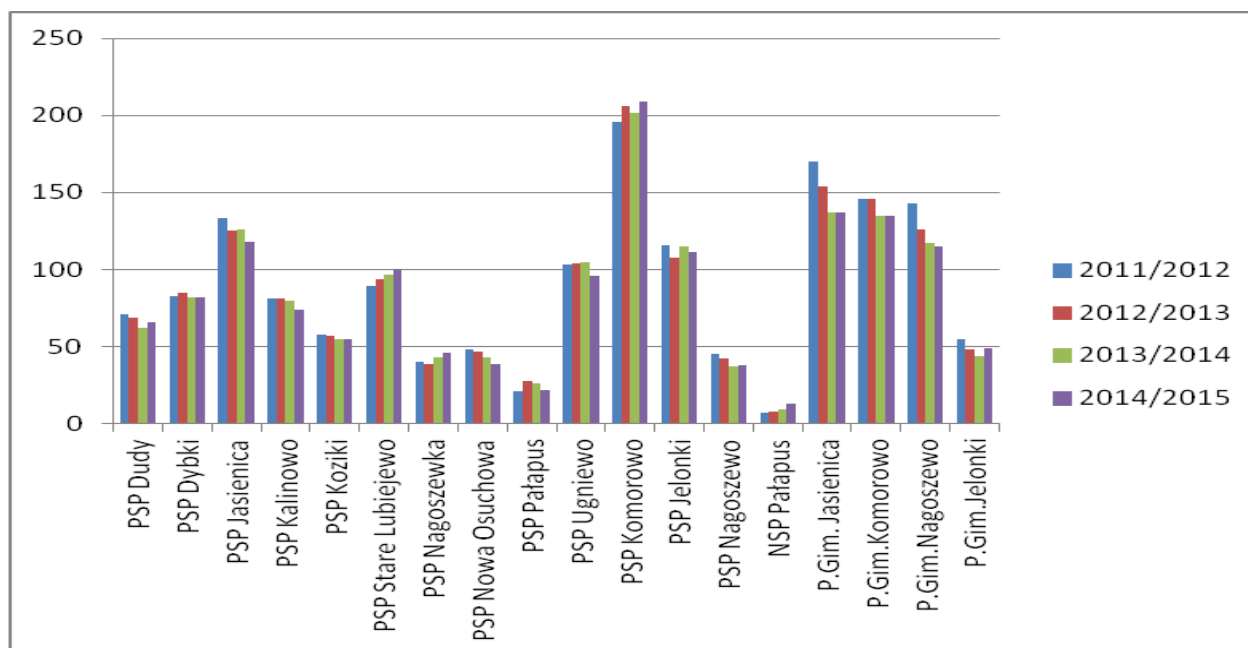
Gmina Ostrów Mazowiecka jest organem prowadzącym dla 1 przedszkola publicznego, 13 publicznych szkół podstawowych i 4 publicznych gimnazjów.

W trzech miejscowościach szkoły podstawowe i gimnazja funkcjonują jako zespoły szkół, tj.:

- 1) Zespół Szkół Publicznych w Jelonkach,
- 2) Zespół Szkół Publicznych w Komorowie,
- 3) Zespół Szkół Publicznych w Nagoszewie.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Pałapusie, o uprawnieniach szkoły publicznej i strukturze organizacyjnej klas IV-VI (na podbudowie klas I-III), założona przez Stowarzyszenie „Razem w Przyszłość” z siedzibą we wsi Pałapus.

Niepokojącym zjawiskiem jest stale zmniejszająca się liczba uczniów w gminnych szkołach. W roku szkolnym 2014/2015 liczba ta zmniejszyła się o 10 uczniów w porównaniu do roku poprzedniego.

Wykres 12. Porównanie liczby uczniów w roku szkolnym 2014//2015 do liczby uczniów w latach 2013/2014, 2012/2013 i 2011/2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Placówki oświatowe funkcjonują w 15 budynkach, stanowiących mienie Gminy. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych uznać należy za bardzo dobry, co jest rezultatem stałych, znacznych nakładów finansowych na poprawę bazy lokalowej gminnej oświaty, czynionych każdego roku. Obecnie na terenie gminy funkcjonują też 4 boiska ze sztuczną nawierzchnią, tj. przy szkołach w: Kozikach, Dudach, Komorowie i Jelonkach.

Lp.	Nazwa placówki	Powierzchnia nieruchomości gruntowej (w m ²)	Boiska sportowe	Place zabaw	Pomieszczenia – ilość				
					Sale lekcyjne	Pracownie Komputerowe	Sale gimnastyczne	Świetlice	Stółki
1.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Dąbrowskiej w Dudach	10 000	1	1	7	1	-	-	-
2.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dybkach	9 800	1	2	6	2	1	-	-
3.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Jasienicy	7 324	1	-	6	2	wspólnie z gimnazjum	1	1
4.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Zesłańców Syberyjskich w Kalinowie	8 800	2	1	6	1	-	-	-
5.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Rtm. Witolda Pileckiego w Kozikach	12 800	1	1	6	1	1	1	1
6.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Starym Lubiejewie	6 400	1	1	8	1	-	-	-
7.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Nagoszewce	11 400	1	2	4	1	-	-	-
8.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowej Osuchowej	9 100	1	1	5	1	-	-	-
9.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Pałapusie	9 900	2	1	4	1	-	-	-
10.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Ugniewie	10 000	1	1	6	1	1	1	-
11.	Zespół Szkół Publicznych w Jelonkach	18 300	3	1	10	1	1	1	1
12.	Zespół Szkół Publicznych w Komorowie	7 500	1	1	12	3	1	-	-
13.	Zespół Szkół Publicznych w Nagoszewie	10 000 + 2,84ha dzierżawa	1	1	13	1	1	1	1

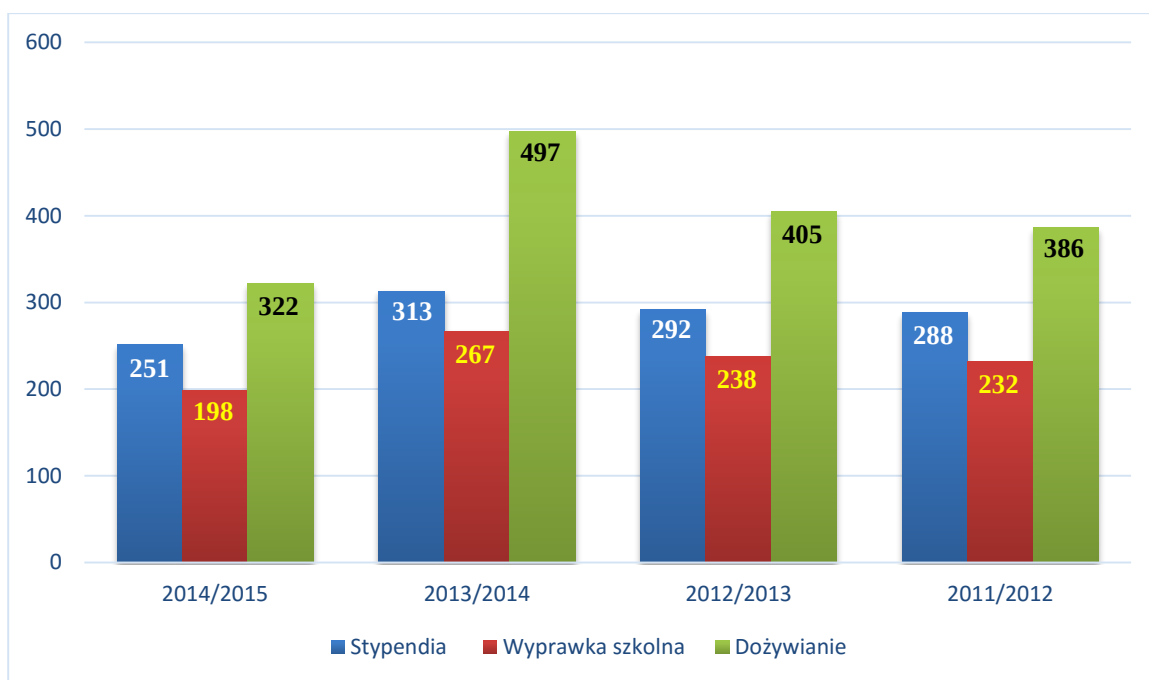
14.	Publiczne Gimnazjum Nr 1 im. Ks. Płk Antoniego Warakomskiego w Jasienicy	10 500	1	-	5	1	1 + sala treningowa	-	-
15.	Przedszkole Samorządowe w Komorowie	2 016	-	1	4	-	-	-	1
OGÓŁEM		143 840	18	15	102	18	8	8	2

Tabela 3. Stan bazy lokalowej gminnych placówek oświatowych w roku szkolnym 2014/2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Gmina Ostrów Mazowiecka zapewnia uczniom dowóz do gminnych szkół, ponadto zapewnia także dla rodziców lub opiekunów uczniów niepełnosprawnych refundację kosztów przejazdu do szkoły ucznia i opiekuna środkami komunikacji publicznej lub samochodem własnym.

Na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka funkcjonuje system wsparcia materialnego rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. System tego rodzaju pomocy materialnej nie tylko wyrównuje szanse edukacyjne dzieci i młodzieży, ale także zapewnia odpowiednie warunki do życia i rozwoju najmłodszym członkom społeczeństwa, zagrożonym wykluczeniem społecznym. Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej mogą ubiegać się o stypendia szkolne przyznawane przez Wójta. Stypendium może otrzymać uczeń zamieszkały na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Na szczególne uwzględnienie zasługują rodziny dotknięte problemem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietności, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizmu lub narkomanii, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Gmina Ostrów Mazowiecka zapewnia niezbędne materialne formy pomocy, które umożliwiają właściwy rozwój i możliwość kształcenia dzieci i młodzieży zamieszkałych w Gminie. Dzieci i młodzież uczące się w gminnych szkołach, co roku mogą korzystać także z programów takich jak dożywianie, czy wyprawka szkolna. Poniższy wykres przedstawia liczbę uczniów korzystających z tych programów w poszczególnych latach.

Wykres 13. Liczba uczniów korzystających z programów wsparcia materialnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

3.2 Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży

Ważnym elementem w pracy dydaktyczno-wychowawczej szkół jest upowszechnianie sportu wśród dzieci i młodzieży. Gmina Ostrów Mazowiecka stara się zapewniać swoim młodym mieszkańcom jak najlepsze warunki rozwoju fizycznego oraz uczyć zasad „fair play”

Od szesnastu lat ogromnym zainteresowaniem cieszy się inicjatywa gminnej Olimpiady sportowej, od piętnastu zaś – Gimnazjady. Odbywają się również cykliczne zawody sportowe, w których nagrodą jest Puchar Wójta Gminy Ostrów Mazowiecka. Programy zajęć dodatkowych z pływania dla uczniów gminnych szkół, „Akademia Lekkoatletyczna...”, budowa nowoczesnych boisk i hal sportowych oraz zakrojona na szeroką skalę promocja aktywności fizycznej, przyczyniły się do krzewienia kultury sportu i zasad fair play wśród młodych mieszkańców gminy.

Już od kilku lat przy gminnych szkołach funkcjonują świetlice socjoterapeutyczne. Celem założenia świetlic socjoterapeutycznych było zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa, pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych i osobistych, wyrabianie poczucia odpowiedzialności za siebie i innych, poznanie zasad zachowania się w miejscach publicznych, nabranie szacunku dla pracy ludzkiej, nauka tolerancji wobec innych ludzi.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym. Zadania z zakresu kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury należą zgodnie z ww. ustawą do zadań własnych gminy. Na mocy tej ustawy Gmina Ostrów Mazowiecka, zadania kulturalne powierzyła utworzonej w 1956 roku **Gminnej Bibliotece Publicznej w Ostrowi Mazowieckiej z siedzibą w Nagoszewie**, która posiada obecnie sześć filii bibliotecznych w Jasienicy, Jelonkach, Komorowie, Lubiejewie, Nowej Osuchowej oraz Ugniewie.

Biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańców gminy, służy zaspokajaniu i rozwijaniu ich potrzeb czytelniczych i informacyjnych oraz upowszechnianiu wiedzy i kultury w gminie. Ogółem w swoich zasobach posiada 66 040 woluminów literatury pięknej, popularnonaukowej oraz lektur szkolnych. Biblioteka kieruje także do dzieci i młodzieży z terenu Gminy bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych, z której uczniowie chętnie korzystają np. w czasie ferii i wakacji.

Na terenie Gminy funkcjonują także trzy świetlice internetowe utworzone w ramach projektu o nazwie „**Wioska internetowa - kształcenie na odległość na terenach wiejskich**”, w Nieskorzu, Nagoszewie i Komorowie. Świetlice wyposażone są w nowoczesny sprzęt komputerowy z oprogramowaniem. Z pakietu oferowanych w świetlicach usług może korzystać bezpłatnie każdy mieszkaniec Gminy.

Od lat na terenie gminy organizowane są liczne imprezy kulturalne. Cykliczne imprezy kulturalne to m.in.:

- Dożynki Gminne
- Gminny Dzień Strażaka
- Gminny Turniej Piłki Nożnej Halowej
- Gminny Przegląd Twórczości Przedszkolnej
- Rocznicą Konstytucji 3 Maja
- Gminny Festiwal Folklorystyczny
- Rocznicą Bitwy Czerwcowej 1863 roku w Nagoszewie
- Wojewódzki Festiwal Sztafet
- Gminny Turniej Piłki Nożnej „Piłkarska Liga”
- Gminna Olimpiada i Gimnazjada Młodzieży
- Konkurs „Najładniejsza posesja i ogród”
- Obchody Święta Niepodległości

3.3 Ochrona zdrowia

W Gminie Ostrów Mazowiecka podstawowa opieka medyczna jest realizowana przez dwa ośrodki zdrowia, w Jasienicy i w Komorowie z filią w Jelonkach. W zakresie opieki szpitalnej mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim ze szpitala w Ostrowi Mazowieckiej. W miejscowości Jasienica funkcjonuje jedyna w gminie apteka. Podobne usługi świadczy punkt apteczny w Komorowie przy ul. Bociańskiego oraz w Jelonkach. W związku z takim rozmieszczeniem usług aptecznych na terenie gminy mieszkańcy korzystają głównie z aptek położonych na terenie miasta Ostrów Mazowiecka. Wskaźniki statystyczne dotyczące liczby mieszkańców przypadających w gminie na jedną aptekę, czy też na jedną placówkę służby zdrowia, odbiegają znacząco na niekorzyść od wartości średnich dla województwa mazowieckiego. Odległość między istniejącymi placówkami ochrony zdrowia, a mieszkańcami najdalej położonych miejscowości przekracza 15 kilometrów. W tych okolicznościach dostęp do podstawowej opieki medycznej w gminie należy uznać za utrudniony. Biorąc pod uwagę ogólną sytuację polskiej służby zdrowia oraz fakt, że gęstość zaludnienia w gminie jest trzykrotnie niższa niż średnio w kraju, w nadchodzącej dekadzie nie należy się spodziewać wzrostu liczby placówek opieki zdrowotnej, czy nawet liczby personelu medycznego na terenie gminy.

3.4 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna to realizacja polityki socjalnej państwa, mającej na celu niesienie pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej a jednocześnie nie są w stanie samodzielnie sprostać powstałym problemom i rozwiązać ich przy pomocy własnych środków. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, związkami wyznaniowymi, stowarzyszeniami, fundacjami oraz osobami fizycznymi.

Na terenie gminy Ostrów Mazowiecka realizacją tej polityki zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, zwany dalej GOPS, który jest samodzielną jednostką organizacyjną podległą Radzie Gminy. Do zadań GOPS należy w szczególności:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na pomoc społeczną,
- obsługa świadczeń przewidzianych ustawowo,
- pobudzanie aktywności społecznej w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,

- praca socjalna stwarzająca możliwości prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenia warunków do życiowego usamodzielniania osób objętych pomocą społeczną,
- wytaczanie powództwa na rzecz klientów GOPS o roszczenia alimentacyjne,
- współpraca z samorządem gminnym, stowarzyszeniami o charakterze charytatywnym w celu zaspokojenia potrzeb i rozwiązywania problemów osób i rodzin wymagających pomocy społecznej.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej finansowana jest z budżetu gminy, przy czym zadania zlecone gminie, a realizowane przez GOPS finansowane są ze środków budżetu państwa.

Potrzeby osób korzystających z pomocy społecznej na terenie działania GOPS w Ostrowi Mazowieckiej zaspokajane są przez następujące formy pomocy:

- świadczenia pieniężne z pomocy społecznej;
- świadczenia niepieniężne m.in. posiłki, sprawienie pogrzebu, ubrania, schronienie;
- indywidualne programy pomocy;
- inne rodzaje pomocy i świadczeń, w tym zasiłki rodzinne, świadczenia opiekuńcze.

Formy pomocy społecznej realizowane przez GOPS w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2014 przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	lata					
		2010	2011	2012	2013	2014
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia						
Liczba osób	1	1057	836	854	871	853
w tym: osoby długotrwale korzystające	2	780	630	640	640	598
Liczba rodzin	3	959	476	488	508	501
Liczba osób w rodzinach	4	3183	1680	1688	1694	1633
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie						
Liczba osób	5	1032	816	849	867	827
w tym: osoby długotrwale korzystające	6	774	612	635	640	598
Wiek 0-17	7	x	x	x	492	462
Wiek produkcyjny *	8	x	x	x	315	310
Wiek produkcyjny **	9	x	x	x	60	55
Liczba rodzin	10	934	456	483	508	501
Liczba osób w rodzinach	11	3111	1621	1674	1694	1633
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne						
liczba osób ogółem	12	609	254	263	343	341

liczba rodzin	13	563	243	249	329	328
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne						
liczba osób ogółem	14	712	692	672	532	499
liczba rodzin	15	398	375	359	294	285
Powody udzielenia pomocy i wsparcia						
Ubóstwo						
Liczba rodzin	16	541	304	314	333	343
Liczba osób w rodzinach	17	1867	1080	1135	1215	1240
Bezrobocie						
Liczba rodzin	18	495	321	302	339	320
Liczba osób w rodzinach	19	1808	1152	1083	1152	1058
Niepelnosprawność						
Liczba rodzin	20	263	173	199	201	185
Liczba osób w rodzinach	21	555	380	453	505	468
Długotrwała lub ciężka choroba						
Liczba rodzin	22	173	202	194	189	193
Liczba osób w rodzinach	23	490	501	468	402	430
Bezradność (problemy)						
Liczba rodzin	24	113	64	57	X	x
Liczba osób w rodzinach	25	580	315	271	X	x
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych						
Liczba rodzin	26	X	x	x	42	40
Liczba osób w rodzinach	27	X	x	x	181	163
Alkoholizm						
Liczba rodzin	28	17	28	33	28	27
Liczba osób w rodzinach	29	87	137	165	150	140
Narkomania						
Liczba rodzin	30	0	0	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	31	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa						
liczba rodzin	32	110	95	105	92	100
w tym:						
Wielodzietność						
liczba rodzin	34	55	78	83	70	90
Bezdomność						
Liczba rodzin	35	0	0	0	5	3
Liczba osób w rodzinach	36	0	0	0	8	4
Opuszczenie zakładu karnego						
Liczba rodzin	37	1	1	0	2	6
Liczba osób w rodzinach	38	3	5	0	4	18
Zdarzenia losowe						
Liczba rodzin	39	4	3	2	1	0
Liczba osób w rodzinach	40	9	6	6	1	0
Kłęski żywiołowe i ekologiczne						
Liczba rodzin	41	0	0	0	0	0

Sieroctwo						
Liczba rodzin	42	x	X	x	0	0
Liczba osób w rodzinach	43	x	X	x	0	0
Przemoc w rodzinie						
Liczba rodzin	44	10	15	17	22	21
Liczba osób w rodzinach	45	45	70	81	107	97
Ochrona ofiar handlu ludźmi						
liczba rodzin	46	0	0	0	0	0
Świadczenia pieniężne pomocy społecznej						
Zasilek stały						
liczba osób	47	78	81	86	34	36
kwota świadczeń w złotych	48	264765	288796	289237	46407	53384
Zasilek okresowy						
liczba osób	49	30	30	32	34	36
kwota świadczeń w złotych	50	44554	42973	47491	46407	53384
w tym:						
Zasilek okresowy z tytułu bezrobocia						
liczba osób	51	27	29	31	34	33
kwota świadczeń w złotych	52	43117	42752	45976	46407	46600
Zasilek okresowy z tytułu długotrwałej choroby						
liczba osób	53	2	1	1	0	1
kwota świadczeń w złotych	54	1191	221	0	0	813
Zasilek okresowy z tytułu niepełnosprawności						
liczba osób	55	1	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	56	246	0	0	0	0
Zasilek okresowy z tytułu możliwości utrzymania świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego						
liczba osób	57	0	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	58	0	0	0	0	0
Zasilek celowy ogółem						
liczba osób	59	370	283	269	307	297
kwota świadczeń w złotych	60	180339	206206	195110	211749	181666
Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej						
Posilek						
liczba osób	61	514	505	517	500	467
kwota świadczeń w złotych	62	376608	387484	347495	341525	288989
w tym:						
Dla dzieci						
liczba osób		513	504	514	497	466
kwota świadczeń w złotych		374498	383557	343391	332995	285689
Schronienie						
liczba osób		0	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych		0	0	0	0	0
Ubranie						
liczba osób		17	0	0	0	0

kwota świadczeń w złotych		5900	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu						
liczba osób		3	1	4	5	1
kwota świadczeń w złotych		11810	3950	15810	16100	4000
Odpłatność gminy za pobyt w domu opieki społecznej						
liczba osób		8	8	7	8	8
kwota świadczeń w złotych		136488	129168	147927	154400	174579
Indywidualne programy pomocy						
Indywidualne programy wychodzenia z bezdomności						
liczba osób		0	0	0	0	0
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej)						
liczba osób		0	0	0	0	0
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza						
liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny		x	X	x	0	0
liczba rodzin wspierających		x	x	x	0	0
liczba asystentów rodziny		x	x	x	0	0
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych		x	x	x	10695	11663
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych						
liczba osób		759	746	678	767	583
kwota świadczeń w złotych		2864520	2596272	2490184	2605506	2379774
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka (ujmowany w pozycji "Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych")						
liczba świadczeń		72	69	70	69	53
kwota świadczeń w złotych		72000	69000	70000	69000	53000
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka						
liczba świadczeń		134	127	139	97	102
kwota świadczeń w złotych		134000	127000	139000	97000	102000
Świadczenia opiekuńcze						
Świadczenia pielęgnacyjne						
liczba świadczeń		540	954	1700	1194	553
kwota świadczeń w złotych		278530	493964	879634	644051	407188
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego						
liczba świadczeń		x	x	x	275	0
kwota świadczeń w złotych		x	x	x	27500	0
Zasiłek pielęgnacyjny						
liczba świadczeń		4458	5017	5296	5520	5732
kwota świadczeń w złotych		682074	767601	510288	844560	876996
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka						
liczba świadczeń		x	x	1097	986	942
kwota świadczeń w złotych		x	x	167841	150858	144126
Specjalny zasiłek opiekuńczy						
liczba świadczeń		x	x	0	2	23
kwota świadczeń w złotych		x	x	0	1040	11787

Zasilek dla opiekuna						
liczba świadczeń		x	x	x	1399	788
kwota świadczeń w złotych		x	x	x	X	745678
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego						
liczba osób		76	81	144	151	173
liczba rodzin		x	x	78	85	96
kwota świadczeń w złotych		582155	595258	561686	628353	686630
Dodatki mieszkaniowe						
liczba osób		29	25	27		
liczba gospodarstw domowych		x	x	27	29	30
kwota świadczeń w złotych		27905	17267	29151	33947	40748
Dodatki energetyczne						
liczba gospodarstw domowych		x	x	x	X	0
kwota świadczeń w złotych		x	x	x	X	0
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego						
liczba osób		94	115	150	163	149
kwota świadczeń w złotych		35209	46316	64803	62357	69269
Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego						
liczba osób		24	40	66	33	70
kwota świadczeń w złotych		40518	68686	114089	94233	145361
Świadczenie integracyjne (centrum integracji społecznej)						
liczba osób		0	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych		0	0	0	0	0
Świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych						
liczba osób ogółem		0	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych		0	0	0	0	0
Stypendia socjalne dla uczniów i zasilki szkolne						
liczba osób		527	546	577	607	569
kwota świadczeń w złotych		133228	76878	72186	92345	101721

Tabela 4. Formy pomocy społecznej realizowane w latach 2010-2014

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej – lata 2010,2011,2012,2013,2014 Gminy Ostrów Mazowiecka

Działalność z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy realizowana jest również przez organizacje pozarządowe, które nie są elementem formalnej struktury władzy państwowej lub samorządowej. Ich działanie jest ukierunkowane na działalność społeczną, nie zaś na osiąganie zysków. Organizacje tego typu są bardzo ważne dla Gminy, gdyż umożliwiają funkcjonowanie społeczeństwa demokratycznego. Ponadto ich znaczenie dla społecznej i gospodarczej rzeczywistości stale wzrasta. Stwarzają one ramy organizacyjne dla działań powodowanych odruchem serca oraz dla naszej aktywności obywatelskiej. Mieszkańcy Gminy Ostrów Mazowiecka wykazują znaczną aktywność społeczną.

W gminie działają różnorodne organizacje pozarządowe. Świadczy to o dużej integracji i świadomości lokalnej wśród mieszkańców oraz ich zaangażowaniu w sprawy swojej „Małej Ojczyzny”. Władze Gminy, dostrzegając potencjał i możliwości Organizacji Pozarządowych, dążą do zacieśnienia trwającej współpracy.

Na terenie Gminy działania z zakresu pomocy społecznej świadczą takie organizacje pozarządowe jak Polski Czerwony Krzyż, czy Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Ostrowi Mazowieckiej.

Gmina Ostrów Mazowiecka prowadzi także działania mające na celu ograniczenie przemocy w rodzinie. W ramach **Zespołu Interdyscyplinarnego** współpracuje w tym zakresie ze wszystkimi dostępnymi instytucjami oraz sołtysami i radnymi. Na działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zostały wydzielone środki finansowe z budżetu gminy poczynając od 2011 r. Wśród realizowanych zadań realizowane są między innymi szkolenia dla dyrektorów szkół gminnych i przedstawicieli rad pedagogicznych. Szkolenia miały na celu dostarczenie informacji na temat funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego, którego głównym celem działalności jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia osób zagrożonych bądź uwięzionych w przemoc w rodzinie.

3.5 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Na terenie gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która udziela pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi, finansuje koszty terapii uzależnienia od alkoholu oraz prowadzi działalność profilaktyczną.

W ramach Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działają następujące zespoły:

- **Zespół Interwencyjno – motywacyjny** – jest on odpowiedzialny za przeprowadzanie rozmów z osobami uzależnionymi oraz motywowanie ich do podjęcia leczenia specjalistycznego,
- **Zespół Interwencji Kryzysowej** – w jego kompetencjach leży gromadzenie szerszych informacji o osobie uzależnionej,
- **Zespół ds. Profilaktyki** – zajmuje się realizacją programów profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży,

- **Zespół Kontrolny** – odpowiedzialny jest za kontrolowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy.

W latach 2010 – 2014 w zakresie działalności przeciwdziałania alkoholizmowi i zapobiegania narkomanii ze środków Komisji:

- finansowano działalność 13 świetlic socjoterapeutycznych;
- sfinansowano usługi transportowe, wykonywane w celu przewiezienia paczek z Banku Żywności SOS w Warszawie, które następnie trafiały do rodzin zagrożonych i dotkniętych chorobą alkoholową lub innymi elementami patologii społecznej, zamieszkałych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka;
- dofinansowano letnie wypoczynki dzieci, ferie zimowe oraz kolonie letnie z programem profilaktycznym;

Kolonie letnie	Ilość dzieci, które wzięły udział w koloniach letnich				
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
	15	40	30	34	30

Tabela 5. Uczestnicy kolonii letnich w latach 2010 - 2014

Źródło: Materiały własne UG Ostrów Mazowiecka

- brano udział w ogólnopolskiej kampanii „Postaw na rodzinę”;
- sfinansowano terapie odwykowe dla ludzi uzależnionych od alkoholu zamieszkujących teren Gminy Ostrów Mazowiecka;
- realizowano zadania zawarte w powiatowym programie zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego, pn. „Razem bezpieczniej” (m.in. kontrole podmiotów zajmujących się sprzedażą i podawaniem napojów alkoholowych);
- udzielono dotacji dla organizacji zajmujących się pomocą osobom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu oraz profilaktyką alkoholową.

3.6 Zabytki architektury i budownictwa

Na terenie gminy Ostrów Mazowiecka ochroną prawną objęto 9 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, 176⁴ obiektów będących w gminnej ewidencji zabytków oraz 146 stanowisk archeologicznych i obszarów obserwacji archeologicznej.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków to:

1. Zespół dworski w Lubiejewie:

- Dwór w Lubiejewie Starym z lat 80-tych XIX w. – murowany, parterowy, w stylu eklektycznym, obecnie w bardzo złym stanie technicznym – nr rej. A-456
- Park krajobrazowy w Lubiejewie proj. S. Celichowskiego z 1907r. – zaniedbany, nr rej. A-456

2. Zespół dworski w Komorowie

- Dwór w Komorowie z II połowy XIX w. – wł. J. i M. Niewęglówscy, murowany, w dobrym stanie technicznym, nr rej. A-519
- Park krajobrazowy w Komorowie z końca XIX w. – rozplanowany w kształcie koła, otoczony podwójną aleją grabową nr rej. A-519

3. Park zabytkowy w Zalesiu – nr rej. A-518

4. Kościół Garnizonowy w Komorowie – wybudowany w latach 1926-29, nr rej. A-478

5. Najstarsza część cmentarza parafialnego w Jasienicy – późnoklasycystyczny nagrobek z piaskowca Aleksandra Sykstyna Zaleskiego (zm. 1855) oraz kamienny nagrobek Wiktora Godlewskiego (1831-1900), nr rej. A-534

6. Kościół parafialny p.w. św. Rocha w Jasienicy – kościół murowany (1880-1883), cenne dzieła sztuki rzeźbiarskiej, nr rej. A-628

7. Kaplica murowana na cmentarzu parafialnym w Jelonkach z 1893 r. – nr rej. A-564

Do rejestru zabytków (Decyzją Nr 1552/07 w sprawie wpisania zabytku do rejestru zabytków Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie) wpisano m.in. siedem pomników znajdujących się w Alei Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie, stanowiących od 2014 roku własność Gminy Ostrów Mazowiecka.

Ponadto na terenie gminy zachowały się liczne drewniane budynki mieszkalne przeważnie z przełomu XIX i XX w., posiadające wartość zabytkową, które w połączeniu z układem ruralistycznym z końca XIX w. stanowią ciekawy układ kulturowo-przyrodniczy.

W północnej i wschodniej części gminy znajduje się również szereg schronów o konstrukcji żelbetowej, z czasów II wojny światowej.

⁴ Stan na koniec 2014 roku wg. Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Ostrołęce

Na terenie garnizonu wojskowego w Komorowie znajduje się zespół koszarowy, wybudowany w latach 1890-1894, w którym od 1917 r. miała swoją siedzibę słynna Szkoła Podchorążych Piechoty.

W Gminie znajdują się także inne, niż wpisane do rejestrów obiekty, które zasługują na uwagę, są to:

- 103 drewniane domy mieszkalne w zabudowie zagrodowej
- 1 murowany dom mieszkalny w zabudowie zagrodowej
- 2 drewniane budynki gospodarcze w zabudowie zagrodowej
- 10 przydrożnych krzyży i kapliczek
- 3 pałacyki/dworki
- 3 parki dworskie
- 3 budynki folwarczne
- 5 kościołów i budynków przykościelnych
- 15 obiektów związanych z dawnymi koszarami i szkołą podchorążych w Komorowie
- 17 cmentarzy, obiektów cmentarnych, mogił i miejsc pamięci
- 14 bunkrów.

Na uwagę zasługują tutaj:

- cmentarz jeńców radzieckich w pobliżu wsi Grądy,
- pomnik w Nagoszewie upamiętniający wydarzenia z okresu Powstania Styczniowego,
- zespół dworski w Zalesiu z przełomu XIX i XX w.
- obiekty kościoła parafialnego p.w. św. Anny w Jelonkach

Na terenie całej gminy tradycyjna zabudowa harmonizuje z łąkami pól, łąkami i formami naturalnego krajobrazu. Z punktu widzenia konserwatorskiego najciekawsze wsie to: Budy Grudzie, Koziki, Antoniewo, Lipniki, Pólki, Popielarnia i Fidury. Poważne zeszpecenia występują w Zalesiu, Lubiejewie i Ugniewie.

3.7 Sport i rekreacja

Obiekty sportowe znajdujące się na terenie gminy Ostrów Mazowiecka i będące jej własnością przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Rodzaj obiektu/adres	Parametry techniczne, powierzchnia	Stan techniczny
Sale gimnastyczne			
1.	Gimnazjum w Jasienicy	288 m ² (24×12)	Dobry
2.	ZSP w Jelonkach	128 m ² (16×8)	Dobry
3.	ZSP w Komorowie	342 m ²	Dobry
4.	SP w Kozikach	210 m ² (10×21)	Dobry
5.	ZSP w Nagoszewie	36×24×9, składane trybuny, przystosowana do uprawiania wielu dyscyplin sportowych	Dobry
6.	SP w Ugniewie	28x15,9x9,59 przystosowana do uprawiania wielu dyscyplin sportowych	Dobry
7.	SP w Dybkach	28,12x15,92x11,96 przystosowana do uprawiania wielu dyscyplin sportowych	Dobry
Boiska			
1.	ZSP w Jelonkach	nawierzchnia ziemna	
2.	SP w Dybkach	nawierzchnia asfaltowa/ziemna	
3.	SP w Nagoszewce	nawierzchnia asfaltowa/ziemna	
4.	Gimnazjum w Jasienicy	nawierzchnia asfaltowa/ziemna	
5.	SP w Jasienicy	nawierzchnia ziemna	
6.	SP w Kalinowie	nawierzchnia asfaltowa	
7.	SP w Starym Lubiejewie	nawierzchnia asfaltowa	
8.	SP w Nowej Osuchowej	nawierzchnia asfaltowa	
9.	SP w Pałapusie	nawierzchnia ziemna	
10.	SP w Ugniewie	nawierzchnia ziemna	
11.	Prosienica	o nawierzchni trawiastej	
12.	Jasienica	o nawierzchni trawiastej	
13.	Nieskórz	o nawierzchni trawiastej	
Boiska wielofunkcyjne			
1.	SP Koziki	o sztucznej nawierzchni	
2.	SP Dudy	o sztucznej nawierzchni	
3.	ZSP Komorowo	o sztucznej nawierzchni	

Boisko wielofunkcyjne typu „Orlik”

1.	ZSP Jelonki	o sztucznej nawierzchni	
----	-------------	-------------------------	--

Tabela 6. Obiekty sportowe będące własnością gminy Ostrów Mazowiecka*Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka***Rysunek 3. Boisko „Orlik” w Jelonkach***Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka*

Ponadto na terenie gminy znajdują się następujące obiekty sportowe nie będące własnością gminy:

- hala sportowa o wym. 44×12,5×5m na terenie Garnizonu w Komorowie – będące w zarządzie Ministerstwa Obrony Narodowej, udostępniana odpłatnie użytkownikom cywilnym;
- pływalnia kryta o wym. 25×8×0,6-1,6m na terenie Garnizonu w Komorowie – będące w zarządzie Ministerstwa Obrony Narodowej, udostępniana odpłatnie użytkownikom cywilnym;
- 1 sala gimnastyczna w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Starym Lubiejewie;
- stadion sportowy z pełnowymiarowym boiskiem do piłki nożnej w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Starym Lubiejewie;

- boisko do piłki ręcznej w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Starym Lubiejewie – nawierzchnia asfaltowa, stan techniczny dobry.

Od roku szkolnego 1999/2000 nauczyciele wychowania fizycznego z terenu gminy wspólnie z Urzędem Gminy corocznie organizują Gminną Olimpiadę Młodzieży, a począwszy od roku szkolnego 2000/2001 również Gimnazjadę. Uczestnikami Olimpiady mogą być uczniowie szkół podstawowych, natomiast Gimnazjady – uczniowie gimnazjum z terenu gminy.

Kolejną cykliczną imprezą sportową organizowaną na terenie gminy Ostrów Mazowiecka są coroczne zawody Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Gminny Turniej Piłki Nożnej.

Popularyzacją sportu i rekreacji na terenie gminy zajmują się również kluby sportowe, których wykaz znajduje się poniżej:

KLUBY SPORTOWE		
1.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Bartek”	07-300 Ugniewo ul. Szkolna 28
2.	Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza”	07-304 Jasienica Szkoła Podstawowa
3.	Uczniowski Klub Sportowy „Champions”	07-300 Ostrów Maz. Szkoła Podstawowa w Nagoszewie
4.	Uczniowski Klub Sportowy „Dybek”	07-300 Ostrów Maz. Dybki 12
5.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Bratek”	07-300 Ostrów Maz. Stare Lubiejewo ul. Klonowa 4
6.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Orlęta”	07-310 Komorowo ul. Mazowiecka 81
7.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Jelonek”	07-302 Jelonki ul. Jelonki 16
8.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Tuchelka”	07-308 Poręba n/Bugiem ul. Szkolna 52 Nowa Osuchowa
9.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Nagoszewiak”	07-300 Nagoszewo Publiczne Gimnazjum Nr 3

10.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Jasio”	07-304 Jasienica ul. Pawła Jasienicy 23
11.	Ludowy Klub Sportowy „Fuks”	07-304 Jasienica ul. Pawła Jasienicy 48
12.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy	07-300 Ostrów Maz. Stare Lubiejewo ul. Szkolna 15
13.	Stowarzyszenie Sportowe „Nokaut”	07-310 Komorowo ul. Kościelna 6/33
14.	Parafialno - Uczniowski Klub Sportowy „Roch” Jasienica	07-304 Jasienica, ul. P. Jasienicy 27

Tabela 7. Kluby sportowe działające na terenie gminy Ostrów Mazowiecka (stan na 31 grudnia 2015 r.)

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Dzięki działalności tych podmiotów przeciwdziała się postępującym zjawiskom zachowań patologicznych i wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży.

Gmina Ostrów Mazowiecka podejmuje wiele działań prozdrowotnych dbając o to, aby mieszkańcy mieli możliwość spędzania wolnego czasu w sposób aktywny na świeżym powietrzu. Projekt budowy siłowni zewnętrznych doskonale wpisuje się w te założenia.

Siłownie zewnętrzne to system urządzeń, które pozwalają na świeżym powietrzu skorzystać z lekkiego wysiłku fizycznego. Ćwiczenia wykonywane na tych przyrządach poprawiają wydolność układu sercowo – naczyniowego, kondycję ruchową oraz pomagają w uprawianiu innych sportów. Dzięki wsparciu Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 w zakresie małych projektów obejmujących wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Rysunek 4. Siłownia zewnętrzna w Komorowie

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

pozyskane zostały fundusze na wybudowanie **siłowni pod chmurką w Komorowie i Nagoszewce**. Siłownia w Nagoszewce powstała dzięki staraniom Stowarzyszenia „Nasza Szansa” i umiejscowiona jest na placu szkolnym PSP w Nagoszewce Drugiej.

Wypożyczenie siłowni w obu miejscowościach przystosowane zostało do potrzeb różnych grup wiekowych. Urządzenia takie jak orbitrek eliptyczny, twister, wahadło czy rowerek treningowy itp. mają służyć do treningu zarówno siłowego, jak i ćwiczeń fitness, koordynacji i wytrzymałości. Wszystkie urządzenia siłowni zewnętrznej posiadają wszelkie niezbędne atesty bezpieczeństwa spełniające normy Unii Europejskiej. Inwestycje takie jak budowa siłowni zewnętrznej przyczyniają się nie tylko do propagowania zdrowego stylu życia wśród społeczności, ale także do podniesienia atrakcyjności gminnych wsi.

3.8 Turystyka

Gmina Ostrów Mazowiecka posiada, opracowane w 2015 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ostrów Mazowiecka. W opracowaniu tym dokonano rozpoznania i opisanie terenów atrakcyjnych turystycznie oraz wartościowych ekologicznie. W 2013 r. opracowano i wydano folder promujący walory turystyczne gminy.

Turystyka odgrywa marginalną rolę w gospodarce Gminy. Baza noclegowa jest uboga, obejmuje kilka gospodarstw agroturystycznych usytuowanych w południowo – zachodniej części Gminy. W Starym Lubiejewie przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Praktycznego znajduje się internat, który również wpisuje się w bazę noclegową, nie świadczy jednak usług komercyjnych. Baza gastronomiczna to w szczególności bary i zajazdy, ale także obiekty świadczące usługi okolicznościowe, jak np. sale weselne:

- Bar „COBRA” w Podborzu
- Zajazd „Orchidea” w Nagoszewce Drugiej
- „Dworek Nad Stawem” w Podborzu
- „Maciejowa Chata” w Starym Lubiejewie
- Restauracja – Bar „RAK” w Nagoszewce Drugiej
- Zajazd - Bar w Przyjmach k. Poręby
- Zajazd „EUROPA” w Nagoszewie
- „Gospoda za miedzą” w Przyjmach k. Poręby
- Bar „PAKS” w Prosienicy
- Karczma „Gościniec Osuchowski” w Nowej Osuchowej

Warunki przyrodniczo – krajobrazowe oraz zdrowy klimat czynią z Gminy Ostrów Mazowiecka doskonałe miejsce na aktywny wypoczynek. Malownicze tereny gminy wśród lasów Puszczy Białej, czyste powietrze i spokój dają możliwości spędzenia czasu wolnego

w pięknym otoczeniu i korzystnym dla samopoczucia mikroklimacie. Miłośnicy czynnego wypoczynku i ruchu na świeżym powietrzu znajdą w Gminie Ostrów Mazowiecka wiele propozycji dla siebie.

Na terenie gminy rozwijana jest sieć rekreacyjnych szlaków rowerowych. Przez tereny Gminy Ostrów Mazowiecka przebiegają trzy oznakowane ścieżki rowerowe:

- **Ostrów Mazowiecka – Wiśniewo – Ostrów Mazowiecka** – szlak rowerowy rozpoczyna się w Rogóźnie i biegnie przez leśne tereny sołectw Wiśniewo, Nowa Osuchowa, gdzie, zagłębiając się w las można dojechać do drewnianej kapliczki z 1910 roku, która jest pamiątką objawień maryjnych, następnie przez wieś Nagoszewka do Rogóźni i dalej do Ostrowi Mazowieckiej. Miłośnicy spędzania wolnego czasu na rowerze, będą mogli przejechać tą trasą odcinek 33 kilometrów.

Rysunek 5. Mapa ścieżki rowerowej Ostrów Mazowiecka – Wiśniewo – Ostrów Mazowiecka

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

- **Ostrów Mazowiecka – Kalinowo – Ugniewo – Ostrów Mazowiecka** – ta 18 – sto kilometrowa trasa rowerowa rozpoczyna się na ulicy Zambrowskiej w kierunku Podborza. Dalsza trasa przebiega duktem leśnym przez sołectwo Nieskórz. We wsi można przystanąć nad leśnym grobem żołnierza poległego w Bitwie pod Nieskórzem i przejechać dalej przez tereny sołectwa Ugniewo w kierunku Ostrowi.

- **Ostrów Mazowiecka – Brok** – ta trasa rowerowa liczy 13 km i rozpoczyna się przy stawie miejskim w Ostrowi Mazowieckiej. Dalej prowadzi wzdłuż ulicy Warszawskiej, przy krzyżu upamiętniającym ostrowskich powstańców styczniowych, skręca w ul. 63 Roku, następnie prowadzi do Starej Grabownicy. Przy wyjeździe ze Starej Grabownicy usytuowane jest pierwsze miejsce postojowe wyposażone w stół, ławki oraz tablice informacyjne. Następnie trasa biegnie drogą przez sosnowe lasy, będące pozostałością po prastarej Puszczy Białej do Nowej Grabownicy. Trasa ścieżki prowadzi do Broku, gdzie po drodze znajduje się kolejne miejsce postojowe – w okolicy Łysych Gór (Łyse Góry to zalesione wydmy, które stanowią malowniczy krajobraz ścieżki). Kolejny odcinek trasy biegnie wśród pól w okolicy ruin Zamku Biskupów Płockich w Broku. Trasa kończy się na Brokowskiej nadbużańskiej plaży.

Rysunek 6. Ośrodek nauki jazdy konnej w Ugniewie

Źródło: www.zygiranch.pl

Na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka funkcjonuje ośrodek nauki jazdy konnej usytuowany w Ugniewie przy gospodarstwie agroturystycznym Zygi Ranch. Nauka jazdy konnej odbywa się pod okiem instruktorów, natomiast zaawansowani jeźdźcy mogą z siodła podziwiać malownicze, wiejsko – leśne tereny Gminy Ostrów Mazowiecka.

Na terenie Gminy znajduje się także Lądowisko Grądy w Antoniewie. Lądowisko jest zarejestrowane w Urzędzie Lotnictwa Cywilnego (kod ICAO: EPGY). Składa się z asfaltowego pasa startowego o długości 804 metrów i szerokości 24,5 metra. Właścicielem lądowiska jest Skarb Państwa, do niedawna służył przede wszystkim prowadzeniu gospodarki leśnej, natomiast od 2009 roku, na podstawie umowy dzierżawy, lądowiskiem zarządza Targor Flight Club, który prowadzi tu Ośrodek Szkolenia Lotniczego. Na lotnisku odbywają się szkolenia, loty widokowe zarówno balonem, paralotnią, jak i samolotem, można także skoczyć ze spadochronem. Jest to ogromna atrakcja turystyczna Gminy,

Rysunek 7. Lotnisko w Grądach

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

ponieważ jak wiadomo „kilometr drogi prowadzi donikąd, kilometr pasa startowego - na cały świat”...

3.9 Społeczność wiejska

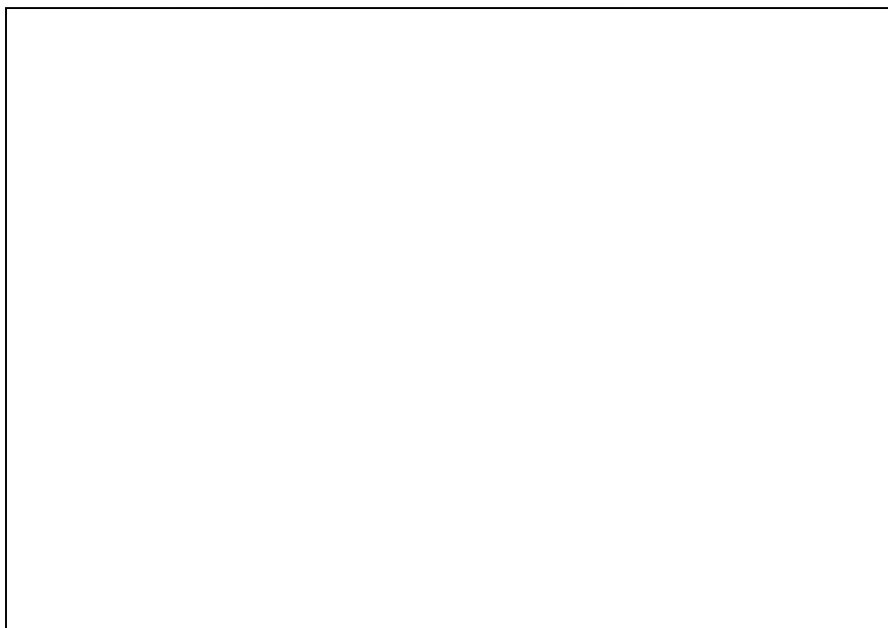
Od kilku lat Gmina Ostrów Mazowiecka inicjuje reaktywację lokalnych grup działania, na terenie gminnych sołectw, aktywnie wspierając takie inicjatywy społeczne, jak tworzenie spółek wodnych, Kółek Rolniczych, czy Kół Gospodyń Wiejskich.

Obecnie na terenie Gminy funkcjonuje pięć spółek wodnych, których celem jest wykonywanie, a także utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych. Realizując takie zadania, spółki wodne stawiają sobie za cel zasadę zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zachowanie dobrego stanu ekologicznego na swoim terenie. Pierwszą spółką działającą na terenie Gminy, była Spółka Wodna Jasienica działająca w obrębie sołectwa Nieskórz, Jasienica, Kalinowo, Kalinowo Parcel, Guty-Bujno, Ugniewo i Smolechy. Kolejne spółki wodne zawiązały się w Prosiemicy i Kuskowiznie (sołectwa Dudy, Kacpury, Sagaje). Spółka Wodna „Tuchelka” działa na terenie sołectw Nagoszewka Pierwsza, Nagoszewka

Druga i Nagoszewo. Najmłodszą gminną spółką wodną jest powstała w 2013 roku spółka „Wiśniewo Wymakracz”.

Reaktywowane są także Koła Gospodyń Wiejskich, które nie tylko kultywują lokalne tradycje, ale także inicjują kulturalne życie w danej wsi, organizują spotkania integracyjne mieszkańców, wspólne wigilie, śniadania

wielkanocne, czy też inne imprezy okolicznościowe. Pierwsze koło zostało reaktywowane w 2011 roku w miejscowości Nieskórz, w roku 2013 powstało zaś Koło Gospodyń Wiejskich w Jeleniach. Członkowie Kół Gospodyń Wiejskich biorą czynny udział we wszystkich uroczystościach organizowanych na terenie Gminy, takich jak np. Dożynki.

Rysunek 8. Pierwsze reaktywowane Koło Gospodyń Wiejskich w Nieskórzu

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Wykaz Kół Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszeń i Kółek Rolniczych spełniających rolę integrującą społeczeństwo lokalne przedstawia tabela poniżej:

	Nazwa	Prezes
1.	Stowarzyszenie „Ugniewo Razem”	Janusz Ambroziak
2.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nieskorzu	Hanna Kańkowska
3.	Koło Gospodyń Wiejskich w Jeleniach	Grażyna Szczubełek
4.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nagoszewie	Renata Czarnecka
5.	Koło Gospodyń Wiejskich w Stoku	Ewa Kowalska
6.	Koło Gospodyń Wiejskich w Komorowie	Barbara Świątkowska
7.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nowej Grabownicy	Ewelina Tysza
8.	Koło Gospodyń Wiejskich w Przyjmy k. Poręby	Agnieszka Puścian
9.	Kółko rolnicze „Babskie rządy” w Pałapusie	Urszula Zwierzyńska
10.	Koło Gospodyń Wiejskich w Bieli	Aneta Wilk
11.	Kółko Rolnicze „Grabowianka” w Starej Grabownicy	Marta Piotrak

Tabela 8. Stowarzyszenia, Kółka rolnicze, Koła Gospodyń Wiejskich działające na terenie Gminy
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Każdego roku budowane są bądź remontowane budynki świetlic wiejskich i remiz strażackich w miejscowościach znajdujących się na terenie Gminy, dzięki czemu mieszkańcy gminnych wsi mają miejsca, w których mogą się spotykać i kultywować lokalne tradycje. Obecnie obiekty te stwarzają dogodne warunki do zaspokojenia wspólnych potrzeb kulturalno-edukacyjnych mieszkańców Gminy. Dlatego też, są dobrym miejscem na siedzibę i działalność dla Kół Gospodyń Wiejskich.

4. Infrastruktura techniczna

4.1 Komunikacja

Na terenie gminy istnieje komunikacja samochodowa podmiejska – 3 linie i dalekobieżna obsługiwana przez Przedsiębiorstwo MOBILIS oddział w Ostrowi Mazowieckiej. Przez komunikację autobusową MOBILIS, gmina obsługiwana jest w rejonie miejscowości: Komorowo i terenów przylegających do ulicy Różańskiej i Legionowej jak również komunikację miejską organizowaną przez miasto Ostrów Mazowiecka.

Połączenia zewnętrzne gminy za pośrednictwem komunikacji zbiorowej odbywają się z dworca autobusowego w Ostrowi Mazowieckiej w kierunku: Warszawa, Białystok, Ostrołęka, Łomża oraz licznych miast z północno-wschodniej Polski.

W ramach komunikacji podmiejskiej działa dwóch przewoźników prywatnych, którzy odpowiedzialni są za dowóz uczniów do szkół gminnych.

Pozostałe dojazdy dzieci do szkół zorganizowane są w oparciu o trasy podmiejskie PKS MOBILIS, gmina refunduje koszty biletów dojeżdżającym uczniom. Przeprowadzone przez Powiatową Komendę Policji w Ostrowi Mazowieckiej kontrole, wykazały prawidłową organizację dowozów, właściwą opiekę nad uczniami oraz dobry stan techniczny pojazdów.

Linie autobusowe w Gminie poprowadzone są w większości drogami z nawierzchnią bitumiczną. Liczba kursów i ich częstotliwość dostosowana jest do godzin rozpoczynania i kończenia pracy czy nauki. Dostępność do przystanków autobusowych jest zróżnicowana i zależy od gęstości sieci drogowej z nawierzchnią bitumiczną. To sprawia, że dobrą dostępność do komunikacji autobusowej mają jedynie mieszkańcy miejscowości położonych wzdłuż głównych dróg. Poza zasięgiem komunikacji autobusowej i w odległości dojścia do przystanków, przekraczającej 1,0 km znajdują się przede wszystkim mieszkańcy zachodniej i północnej części gminy.

Od 1 stycznia 2017 roku wchodzi w życie zapisy ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o publicznym transporcie zbiorczym, w związku z tym Gmina będzie zobligowana do sporządzenia i wykonywania planu regularnego przewozu osób w publicznym transporcie zbiorczym na terenie administracyjnym. Oznacza to, że gminny transport publiczny będzie bardziej klarowny, gdyż będzie przebiegał ustalonymi trasami, a rozliczenia ulg pasażerów będą pod bezpośrednią kontrolą Gminy.

W lasach Leśnictwa Antoniewo przy drodze krajowej nr 60 znajduje się lądowisko wykorzystywane dla potrzeb ochrony lasów (loty patrolowe i ratowniczo-gaśnicze), które posiada własną drogę startową o nawierzchni bitumicznej, długości 800 m.

4.2 Drogi

Powiązania zewnętrzne Gminy i jej obsługę drogową zapewnia sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Przez teren Gminy przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie o zróżnicowanym znaczeniu:

- **Droga krajowa nr 8** granica państwa – Kudowa-Zdrój – Kłodzko – Ząbkowice Śląskie – Wrocław – Oleśnica – Syców – Kępno – Złoczew – Sieradz – 1 (węzeł „Rzgów”) – Piotrków Trybunalski – Rawa Mazowiecka – Warszawa – Radzymin – Wyszaków – Ostrów Mazowiecka – Zambrów – Białystok – Korycin – Augustów – Raczki – Suwałki – Budzisko – granica państwa, która stanowi odcinek międzynarodowej trasy E67 i jest ważnym szlakiem komunikacyjnym łączącym wschód z zachodem państwa,
- **Droga krajowa nr 60** Łęczyca – Kutno – Gostynin – Łąck – Płock – Bielsk – Drobin – Ciechanów – Różan – Ostrów Mazowiecka,
- **Droga krajowa nr 50** Ciechanów – Płońsk – Wyszogród – Ruszki – Sochaczew – Mszczonów – Grójec – Góra Kalwaria – Kołbiel – Mińsk Mazowiecki – Łochów – Ostrów Mazowiecka,
- **Droga wojewódzka nr 677** Łomża – Śniadowo – Ostrów Mazowiecka,
- **Droga wojewódzka nr 627** Ostrołęka – Ostrów Mazowiecka – Małkinia – Kosów Lacki – Sokołów Podlaski,

Istniejący podstawowy układ drogowy gminy składa się z około 320 km dróg publicznych, w tym:

- 38,7 km dróg krajowych
- 15,4 km dróg wojewódzkich
- 89,3 km dróg powiatowych
- 176,6 km dróg gminnych.

Stan techniczny dróg krajowych i wojewódzkich można uznać jako zadowalający z wyłączeniem odcinków, gdzie występują koleiny spowodowane dużym natężeniem ruchu ciężkiego. Stan techniczny dróg powiatowych jest zadowalający, natomiast stan techniczny

dróg gminnych można uznać jako dobry. Inwestycje drogowe realizowane są systematycznie dzięki temu, że od 1999 r. Gmina posiada „Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Ostrów Mazowiecka”.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że jednym z ważniejszych atutów gminy jest bardzo dobre położenie komunikacyjne. W związku z planowanym węzłem Podborze mającym docelowo połączyć rozbudowywaną drogę ekspresową S8 Wrocław - Białystok oraz planowaną drogę ekspresową S61 Ostrów Mazowiecka – Budziska będącą częścią międzynarodowej drogi Via Baltica, w planach rozwoju przestrzennego gminy, zaplanowano wzdłuż przebiegu obu dróg tereny inwestycyjne, przemysłowe i składu. .

Problemem dla mieszkańców Gminy jest brak chodników oraz ścieżek rowerowych wzdłuż większości dróg. Ruch pieszy i rowerowy z konieczności odbywa się na jezdniach, co stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa.

Rysunek 9. Obwodnica na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

4.3 System zaopatrzenia w wodę

Zaopatrzenie mieszkańców Gminy w wodę pitną odbywa się w zasobów wód w głębszych z ujęć czwartorzędowych. Warunki hydrogeologiczne są zróżnicowane. Z uwagi na zawartość w wodzie ponadnormatywnych ilości związków żelaza oraz manganu woda jest poddawana uzdatnianiu. Zasoby wód w głębszych czynnych ujęć komunalnych są wystarczające dla zabezpieczenia kierunkowych potrzeb gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę. Wszystkie wsie mają dostęp do wodociągów gminnych natomiast z wody z sieci korzysta około 72% mieszkańców. Łączna długość sieci wynosi 200,15km a liczba przyłączy wodociągowych 3 799 szt. (stan na koniec 2015 roku). Wodociągi gminne dostarczają wodę dobrej jakości. W 2009 tylko raz, w sieci obsługiwanej przez SUW Jelonki zanotowano

przekroczenie azotu amonowego. Gmina zaopatrywana jest z sześciu stacji uzdatniania wody, z których pięć znajduje się na terenie gminy. W 2016 roku rozpocznie się budowa Stacji Uzdatniania Wody w Starej Grabownicy, co pozwoli na uniezależnienie się Gminy od zewnętrznych dostaw wody.

Lp.	Nazwa stacji	Rok oddania do użytku	Liczba przyłączy [szt.]	Wydajność średnia dobową	Obsługiwane miejscowości
1.	Nowa Osuchowa	1994	626	650 m ³ /d	Dybki, Nagoszewka, Nagoszewo, Nowa Osuchowa, Przyjmy k/Poręby, Stara Osuchowa, Turka, Wiśniewo
2.	Jelonki	1998/1999	187	366 m ³ /d	Jelenie, Jelonki, Przyjmy k/Jelonek, Zalesie
3.	Sielc	2001/2002	292	415 m ³ /d	Fidury, Koziki, Koziki Majdan, Lipniki, Popielarnia, Pólki, Rogóżnia, Sielc
4.	Jasienica	2002	605	869 m ³ /d	Guty Bujno, Jasienica, Kalinowo, Kalinowo Parcele, Nieskórz, Prosimienica, Smolechy
5.	Stare Lubiejewo	2005	951	1225 m ³ /d	Antoniewo, Budy Grudzie, Komorowo, Nowe Lubiejewo, Pałapus, Podborze, Stare Lubiejewo, Stok, Sulęcín – Kolonia, Zakrzewek
6.	Miasto Ostrów Mazowiecka	-	577	-	Biel, Dudy, Kacpury, Kuskowizna, Nowa Grabownica, Stara Grabownica, Ugniewo

Tabela 9. Stacje uzdatniania wody w Gminie Ostrów Mazowiecka

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ostrów Mazowiecka

4.4 Odprowadzanie ścieków

Zbiornica sieć kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka istnieje tylko w miejscowości Komorowo. Po wybudowaniu trzech zaprojektowanych dotychczas etapów, sieć w Komorowie o długości docelowej ok. 17 km ma mieć 269 przyłączy kanalizacyjnych. Na pozostałym terenie gminy realizowany jest „Gminny program oczyszczania ścieków komunalnych poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka” przyjęty Uchwałą Nr XV/105/08 Rady Gminy w Ostrowi Mazowieckiej z dnia 7 marca 2008 r. Program przewiduje wyposażenie budynków na terenie gminy w oczyszczalnie indywidualne.

Podstawowe założenia programu są następujące:

- Planuje się wyposażyć każdą zabudowaną nieruchomość, która nie jest podłączona lub nie planowane jest podłączenie jej do kanalizacji zbiorczej, w indywidualną oczyszczalnię ścieków.
- Inwestorem będzie Gmina Ostrów Mazowiecka.
- Program budowy indywidualnych oczyszczalni ścieków będzie realizowany etapowo.
- Wielkość nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na sfinansowanie poszczególnych etapów realizacji inwestycji będzie uzależniona od możliwości finansowych gminy.
- Zakłada się, że podstawowa przepustowość oczyszczalni obsługującej budynek zamieszkały przez 2-6 osób, będzie wynosiła 0,6 – 0,9 m³/dobę.
- Obiekty użyteczności publicznej zostaną wyposażone w oczyszczalnię o odpowiednio większej przepustowości w zależności od szacunkowej ilości dobowego zrzutu ścieków.
- Szacuje się, iż koszt wykonania przydomowej oczyszczalni ścieków obsługującej 2-6 osób nie przekroczy 15.000 zł.

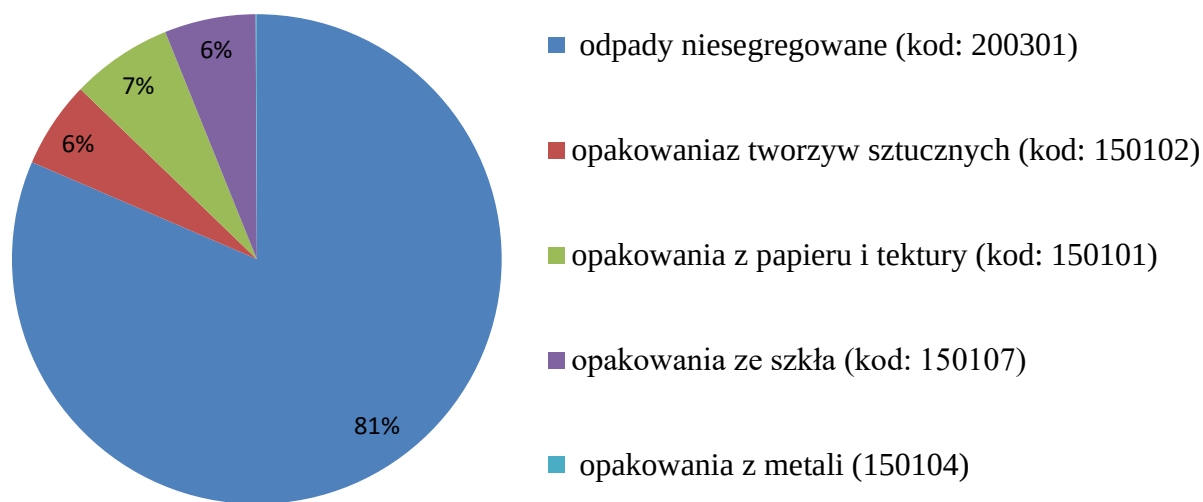
4.5 Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu porządku i czystości w gminach (Dz. U. z 2016 r, poz. 250) Gmina Ostrów Mazowiecka od 1 lipca 2013 r. wprowadziła na swoim terenie nowy system gospodarki odpadami komunalnymi. Mieszkańcy nieruchomości zamieszkałych objęci zostali zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych.

W ramach wprowadzonego systemu właściciele nieruchomości zamieszkałych uzyskali możliwość selektywnego zbierania odpadów „u źródła”, system ten objął selektywną zbiórką następujące frakcje odpadów: papier i tektura; tworzywa sztuczne, metale i opakowania wielomateriałowe; szkło i odpady opakowaniowe ze szkła; bioodpady oraz odpady zielone. Zebrane odpady odbierane są od mieszkańców zgodnie z dostarczonym harmonogramem. Ponadto każdy mieszkaniec gminy może nieodpłatnie dostarczyć segregowane odpady komunalne do punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK), który prowadzony jest przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych i Rolniczych Sp. z o.o. i znajduje się na terenie siedziby przedsiębiorstwa w Ostrowi Mazowieckiej przy ul. Wileńskiej 117. Punkt przyjmuje odpady od poniedziałku do piątku w godzinach od 10⁰⁰ do 13⁰⁰.

Gmina Ostrów Mazowiecka zorganizowała przetarg na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych położonych na jej terenie. Przetarg wygrało Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych i Rolniczych Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Wileńskiej 117 w Ostrowi Mazowieckiej. Według danych z 2015 roku, średniorocznie PUKiR odbiera około 350 ton surowców wtórnych: szkło (110 ton), plastiki (110 ton), papier (125 ton), metal (2 tony), które sprzedawane są do firm recyklingowych. Zmieszane odpady komunalne zebrane z terenu gminy (rocznie około 1530,7 ton) przekazywane są do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych MBP MPK Sp z o.o. w Ostrołęce.

Wykres 14. Ilość odpadów w tonach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Systemem gospodarki odpadami objętych jest 3033 nieruchomości z czego 77,6% (2352 nieruchomości) mieszkańców segreguje odpady natomiast 22,4% (681 nieruchomości) gromadzi odpady w sposób nieselektywny.

4.6 Ciepłownictwo i gazownictwo

Zabezpieczenie potrzeb cieplnych w gospodarce komunalnej (ogrzewanie budynków, ciepła woda użytkowa) zapewniają w większości indywidualne źródła ciepła. Większość budynków mieszkalnych korzysta z indywidualnych źródeł ciepła, opalanych najczęściej węglem, drewnem lub olejem opałowym.

Istniejący w Gminie, rozproszony system zaopatrzenia w ciepło jest adekwatny w świetle znacznego rozproszenia zabudowy. System ten należy jednak systematycznie udoskonalać poprzez upowszechnianie centralnego ogrzewania i wysokosprawnych kotłów, a także termomodernizację budynków i wykorzystanie technologii korzystających częściowo lub w całości z odnawialnych źródeł energii (kotły na biomasę, panele słoneczne, pompy ciepła).

W 2016 roku w Gminie Ostrów Mazowiecka będzie realizowany program „Poprawa jakości powietrza na terenie województwa mazowieckiego – ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację kotłowni” w ramach którego możliwe będzie uzyskanie dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na modernizację kotłowni. Takie działania Gminy są zgodne z przyjętym w 2015 roku „Planem Gospodarki Niskoemisyjnej”.

Przez gminę Ostrów Mazowiecka przebiegają dwie linie gazociągu wysokiego ciśnienia zaopatrujące miasto. Na terenie gminy znajdują się dwie stacje redukcyjno-pomiarowe: w Podborzu oraz Starym Lubiejewie. Korzystanie z gazu sieciowego możliwe jest w dwóch miejscowościach tj. Komorowie oraz Starym Lubiejewie, przy czym gaz pochodzi z rozdzielczej sieci miejskiej. Stopień wykorzystania gazu w gminie jest znikomy. W 2008 roku jedynie niecałe 2% mieszkań (72 szt.) było podłączone do sieci. Biorąc pod uwagę znaczne koszty inwestycyjne doprowadzenie gazu sieciowego do innych miejscowości w gminie wydaje się w najbliższych latach mało prawdopodobne.

4.7 Zasoby mieszkaniowe

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2008 r., zasoby mieszkaniowe Gminy Ostrów Mazowiecka obejmowały 3710 mieszkań o 14 437 izbach i ogólnej powierzchni użytkowej 282 619 m², z czego zdecydowana większość 91,3% to mieszkania należące do osób fizycznych, 0,9% do gminy, 6,3% natomiast jest własnością Skarbu Państwa lub zakładów pracy. Podstawowe mierniki wielkości zasobów mieszkaniowych gminy nie odbiegają istotnie od wskaźników dla regionu i na przestrzeni lat nie uległy zbyt znaczącym zmianom.

Zasób mieszkaniowy Gminy składa się z 15 komunalnych lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 672,06 m². Szczegółowe zestawienie lokali mieszkalnych wchodzących w mieszkaniowy zasób Gminy przedstawia się następująco:

Lp.	Adres	Powierzchnia (m ²)
1	Biel 89	43,5
2	Guty - Bujno 37	83,56
3	Jelonki 17/1	55
4	Jelonki 17/2	38
5	Jelonki 17/3	55
6	Jelonki 17/4	38
7	Koziki 1/1	38
8	Koziki 1/2	38
9	Koziki 1/3	38
10	Nagoszewo 82/1	44
11	Nagoszewo 82/2	25
12	Nowa Osuchowa ul. Szkolna 52/1	40
13	Nowa Osuchowa ul. Szkolna 52/2	40
14	Nowa Osuchowa ul. Szkolna 52/3	44
15	Turka 39/1	52
	RAZEM	672,06

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Ostrów Mazowiecka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

4.8 Gminny Internet

Gmina Ostrów Mazowiecka, wychodząc naprzeciw standardom cyfryzacji pozyskała dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kwocie 4 962 951,00 zł, co stanowi 100% kwoty inwestycji, na projekt budowy gminnego Internetu w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, działanie VIII.3 „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion”, priorytet VIII „Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki”.

Zaprojektowana nowoczesna technologia umożliwia dostęp do Internetu w trzydziestu jednostkach podległych Gminie, takich jak gminne szkoły, czy świetlice wiejskie.

Do projektu zostały zakwalifikowane również rodziny na podstawie określonych kryteriów. Pierwszeństwo w uzyskaniu przyłącza do gminnego Internetu miały te osoby, które zamieszkują na stałe na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, spełniają kryterium dochodowe, nie posiadają komputera, a członkowie rodzin posiadają orzeczenie o niepełnosprawności. Do uczestnictwa w projekcie zakwalifikowane zostały 52 gospodarstwa domowe.

W ramach projektu na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka utworzona została szerokopasmowa sieć z dostępem do Internetu. Zakupiono także 213 zestawów komputerowych, z których 180 trafiło do 18 placówek oświatowych, 22 do gminnych świetlic, 8 do remiz Ochotniczych Straży Pożarnych

Rysunek 10. Maszt do gminnego Internetu

Źródło: Materiały własne UG Ostrów Mazowiecka

Rysunek 11. Wyposażenie sali komputerowej

Źródło: Materiały własne UG Ostrów Mazowiecka

i 3 zestawy do Gminnej Biblioteki Publicznej. Przeprowadzono także szkolenia w zakresie obsługi komputera i korzystania z Internetu, z których skorzystało łącznie 210 osób.

Gminny Internet oparty jest o technologię transmisji radiowej, co jest korzystne ze względu na uwarunkowania geograficzne Gminy, a także istniejącą już infrastrukturę techniczną. W projekcie wykorzystano systemy radiowe na pasmo licencjonowane oparte o technologię radiolinii oraz punkt – wielopunkt, a także na pasmo nielicencjonowane Wi-Fi. Na potrzeby projektu wybudowano specjalną infrastrukturę składającą się z wież, masztów oraz małych, wsporczych konstrukcji radiowych, która umożliwia bezproblemowe korzystanie z gminnej sieci internetowej.

4.9 Ekologia

Świadomość ekologiczna w Gminie Ostrów Mazowiecka stoi na bardzo wysokim poziomie, dlatego też Gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego z niezwykle pieczołowitością realizuje wszelkie projekty działań proekologicznych.

Od 2008 roku realizowany jest projekt budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Gmina została także w 100% zwodociągowana oraz zostało wybudowanych pięć stacji uzdatniania wody. Działania Gminy w tym obszarze zostały docenione na szczeblu ogólnokrajowym, gdyż jako jeden z 20 laureatów w Polsce Gmina Ostrów Mazowiecka została wyróżniona w konkursie „Gmina Ekoinnowacji”, w ramach którego wyodrębniono 102 dobre praktyki wdrożenia ekoinnowacyjnych rozwiązań w gminach. Przedsięwzięciem jakie Gmina Ostrów Mazowiecka zgłosiła do konkursu była budowa ponad 1000 przydomowych oczyszczalni ścieków, a także przy gminnych placówkach oświatowych i na osiedlu mieszkaniowym Nieskórz. Celem, jaki przyświecał Gminie w

Rysunek 12. Statuetka „Gmina Ekoinnowacji”

Źródło: Materiały własne UG Ostrów Mazowiecka

realizacji tego przedsięwzięcia była ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem ściekami komunalno – bytowymi oraz skuteczna sanitacja ścieków z gospodarstw domowych.

Gmina Ostrów Mazowiecka jest terenem bardzo rozległym, gdzie gospodarstwa domowe są rozproszone na dużym terenie, co utrudniało budowę kanalizacji liniowej. Alternatywą metodą zagospodarowania ścieków okazały się przydomowe oczyszczalnie ścieków. Dzięki finansowaniu Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, oraz dotacjom unijnym i zaangażowaniu środków gminnych, rozpoczęty w 2008 roku projekt budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń do zbiorczego systemu kanalizacyjnego, został wcielony w życie.

Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej możliwa jest dzięki opracowaniu długoletniego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka. Gmina przystąpiła także do „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu”, co ma strategiczne znaczenie dla ochrony środowiska naturalnego nie tylko dzisiaj, ale też w przyszłości. W ramach tego programu została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest znajdujących się na wszystkich budynkach na terenie Gminy, obecnie natomiast możliwe jest składanie wniosków o odbiór już zdjętego eternitu.

5. Środowisko naturalne

5.1 Budowa geologiczna i gleby

Na terenach rolniczych Gminy Ostrów Mazowiecka użytkowanych jako grunty orne współdominują piaszczyste gleby bielcowe i pseudobielcowe oraz brunatne kwaśne i wyługowane, w większości V i VI klasy bonitacji. Gleby brunatne właściwe zajmują znaczne powierzchnie przede wszystkim we wschodniej części gminy, tworząc dwa pasy: jeden w okolicach Komorowa, Starego Lubiejewa, Podborza i Ugniewa oraz drugi, ciągnący się od Gut – Bujno przez Kalinowo, Jasienicę i Smolechy po Nieskórz. Na tych terenach przeważają grunty IV i III klasy. W sumie gruntów rolnych III klasy jest w gminie około 1840 ha, co stanowi około 6% powierzchni gminy ogółem i 13% powierzchni użytków rolnych w gminie. Większość gruntów III klasy to gleby brunatne ale w tej klasie jest też trochę gleb torfowych, użytkowanych jako łąki. Gleby hydrogeniczne są silnie związane z płytkimi dolinami cieków wodnych i zajmują spore powierzchnie m.in. między Komorowem a Wiśniewem (dolina rzeczki Wymakracz), w okolicach Starej Grabownicy i Kuskowizny (dolina Strugi), Nagoszewki, Nagoszewa i Przyjm k/Poręby (dolina Tuchelki), Jelonek i Zalesia (dolina Strugi) oraz Zakrzewka. Szacuje się, że gleby torfowe, mułowo-torfowe i murszowe występują na powierzchni ponad 2300 ha (8% powierzchni gminy). Są one w większości użytkowane jako łąki i niemal wszystkie są sztucznie odwadniane. Na obrzeżach dolin cieków i terenów zastoiskowych występują m.in. gleby murszowo-mineralne, ziemie czarne właściwe i czarne zdegradowane. Ich łączny udział w glebach gminy jest niewielki.

5.2 Klimat

Podobnie jak większość Niżu Środkowopolskiego, okolice Ostrowi Mazowieckiej mają klimat przejściowy między oceanicznym a kontynentalnym. Podstawowe wskaźnik cechujące klimat w Gminie są zbliżone do średnich dla Polski:

- średnia temperatura lipca: + 18,4°C
- średnia temperatura lutego: - 3,7°C
- średnia temperatura roku - + 7,5°C
- czas trwania zimy termicznej (średnia temperatura dobową < 0°C) – około 42 dni
- okres wegetacyjny – około 210 dni
- okres bezprzymrozkowy – około 170 dni

- roczna suma opadów - około 550 mm
- rozkład kierunków wiatrów roku: z zachodu 16,5%, z północnego zachodu 14,0%, z południowego zachodu ok. 12,8%, ze wschodu 4,7%, z południa 6,2%.

5.3 Wody powierzchniowe

Gmina Ostrów Mazowiecka leży w obszarze wododziałowym pomiędzy Narwią a Bugiem. Wododział przebiega mniej więcej wzdłuż linii Dybki – Ostrów Mazowiecka – Prosienica. Takie położenie oznacza, że na terenie gminy nie ma dużych cieków wodnych. Dopływem Narwi jest Wymakracz, odwadniający zachodnią część gminy, od Stoku i Starego Lubiejewa po Wiśniewo. Część północną (okolice Zalesia, Nowego Lubiejewa, Pałapusa, Prosienicy) odwadniają niewielkie cieki uchodzące do rzeki Orz, uchodzącej do Narwi koło Różana. Pozostała część gminy leży w zlewni Bugu. Wschodnie krańce gminy, od Gut Bujno po Nieskórz, są odwadniane przez rzeczkę Wągrode (prawobrzeżny dopływ Broku Małego) i Kanał Nieskórz-Kalinowo (prawobrzeżny dopływ Broku). Rzeka Brok uchodzi do Buga powyżej miejscowości Brok, ok. 12 km na południowy zachód od Nieskórza. Położone na południu gminy wsie Stara Grabownica i Kuskowizna, leżą nad rzeczką Grzybówką, której źródła znajdują się w Ostrowi Mazowieckiej a ujście do Broku – pod Starym Kaczkowem. Południowo zachodnią część gminy, od Nagoszewa po Dybki i Przyjmy k. Poręby, odwadnia rzeka Tuchelka, wpadająca do Broku pod Tuchlinem. Jedynie okolice wsi Turka znajdują się w zlewni rzeczki Turki, która uchodzi do Broku w miejscowości Brok. Wymienione cieki i ich dopływy mają w większości charakter mniejszych lub większych rowów, których koryta i brzegi zostały silnie przekształcone przez człowieka. Wyjątkiem jest rzeka Brok, która posiada naturalne, meandrujące koryto. Sieć rzeczna została w sposób sztuczny rozbudowana o liczne rowy melioracyjne, odwadniające użytki zielone. Nieliczne zbiorniki wód stojących mają w większości sztuczny charakter. Są to przede wszystkim stawy w pobliżu Nowej Osuchowej, o powierzchni około 47 ha (na rzece Tuchelce) i zbiornik powyrobiskowy w pobliżu wsi Jelonki, który jednak w większości znajduje się poza granicami gminy. Dla terenu gminy poza doliną rzeki Brok nie opracowano map zagrożeń powodziowych. Obserwacje terenowe świadczą o tym, że dość znaczne powierzchnie w granicach gminy narażone są na wiosenne podtopienia, a niektóre tereny są stale podtopione, przy czym terenów takich przypuszczalnie przybywa w związku z rozprzestrzenieniem się bobrów, a także w wyniku zaniedbań w konserwacji systemów melioracyjnych. Analiza map

geologicznych i glebowych pozwala dość precyzyjnie określić obszary potencjalnie narażone na zalewanie – są to te obszary, na których występują młode utwory akumulacji wodnej i/lub gleby hydrogeniczne. Występowanie takich obszarów należy traktować jako wyraźne przeciwwskazanie przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę.

5.4 Roślinność

W Gminie Ostrów Mazowiecka lasy zajmują 39,2% powierzchni Gminy, co oznacza, że lesistość jest wyższa od średniej krajowej. Kompleksy leśne dominują w części południowej – Puszcza Biała, a zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują w części północnej. W Puszczy Białej najczęściej występują bory sosnowe na siedlisku boru świeżego (bór czernicowy i brusznicowy). Lokalnie występują bory suche z chrobotkami, wilgotne z trzęślicą modrą oraz olsy i łęgi przystrumykowe z olszą czarną i niewielką domieszką wiązu, topoli i wierzb. Spotyka się również drzewostany modrzewiowe, dębowe, świerkowe i brzoźowe, a wyjątkowo gatunkiem dominującym jest grab. W północnej części gminy występują drzewostany sosnowe, olchowe i dębowe oraz młode nasadzenia najczęściej sosnowe. W Puszczy Białej występują lasy w wieku 60-80 lat. W uroczyskach Popielarnia, Biel, Kalinowo lokalnie występują drzewostany sosnowe liczące 91-120 lat i traktowane są jako powierzchnie nasienne. W pozostałej części Gminy, szczególnie w małych kompleksach leśnych dominują drzewa 20-50 letnie. W podszyciu poza młodymi okazami drzew występują: jałowiec, leszczyna, kruszyna, jarzáb pospolity, krzewiaste wierzby, czeremcha pospolita, porzeczka czerwona.

Pojedyncze przestoje dębu szypułkowego zlokalizowane w części puszczańskiej Gminy sugerują, że docelowym typem drzewostanu na tym terenie jest dąbrowa. Skrajna dominacja sosny jest wynikiem sztucznych dosadzeń, jak i degradacji gleby spowodowanej pożarami i rabunkową gospodarką leśną. Poza Puszcza Białą i dużym kompleksem leśnym koło Podborza (uroczysko Kalinowo) lasy są rozdrobnione, co pomimo walorów krajobrazowych bardzo utrudnia planowanie gospodarowania terenami.

Zaleca się, w miarę możliwości rozpowszechnianie wartościowych gatunków liściastych: dąb bezszypułkowy, dąb szypułkowy, jesion oraz wiąz. Zwarte drzewostany liściaste są znacznie odporniejsze na pożary niż iglaste, a pasy izolacyjne drzew liściastych poprawiają odporność pożarową drzewostanów sosnowych. Sugeruje się, żeby nieużytki i grunty porolne najsłabszych klas przewidziane do zalesiania były jak najszybciej aktywnie zalesione, gdyż przewidywane ocieplenie klimatu i zmniejszenie opadu atmosferycznego

w następstwie efektu cieplarnianego mogą już za kilka, kilkanaście lat całkowicie uniemożliwić nowe zalesianie terenów otwartych.

Większe płaty zarośli **wierzby szarej** występują, mimo rozległości systemów melioracyjnych, jedynie w dwóch okolicach, tj. na mokradłach pod Zakrzewkiem i okresowych rozlewiskach pod Gutami-Bujno. Zbiorowiskom tym zagrażać mogą m.in. prace związane utrzymaniem drożności rowów. Łozowiska są zbiorowiskami dość trwałymi, jednak po pewnym czasie ewoluują w kierunku łęgów jesionowo-olszowych lub olsów.

Szuwary właściwe, trzcinowiska i szuwary pałki szerokolistnej zajmują łącznie około 47 ha i są zgrupowane na stawach w Nowej Osuchowej (ok. 38 ha) oraz na mokradłach pod Zakrzewkiem, Pałapusem i Zalesiem. Biorąc pod uwagę trwający od lat zastój w zakresie budowy systemów odwadniających ocenia się, że zbiorowiska te nie są bezpośrednio zagrożone.

Szuwary wielkoturzycowe, czyli **wilgotne łąki i murawy zalewowe** zajmują łącznie ok. 180 ha. Zbiorowiska te zajmują łącznie ok. 180 ha i zgrupowane są przede wszystkim na mokradłach pod Zakrzewkiem i Pałapusem (80 ha) i pod Wiśniewem (35 ha) oraz na terasie zalewowej rzeki Brok pod Nieskórzem, przy czym w tym ostatnim przypadku należałoby raczej mówić o wilgotnych łąkach z licznymi elementami typowymi dla muraw zalewowych i turzycowisk. Jest bardzo prawdopodobne, że części niewielkich płątów w dolinach rzecznych Wymakracza, Grzybówki i Tuchelki nie została odnaleziona. Przetrwanie tych zbiorowisk zależy od utrzymania wysokiego poziomu wody i okazjonalnego (raz na kilka lat) koszenia.

Większość **łąk** na terenie gminy to wilgotne łąki wyczyńcowe, które zajmują znaczne powierzchnie w dolinach rzek, zwłaszcza w dolnie Wymakracza, Grzybówki i Tuchelki. Łąki te są co roku koszone i stanowią podstawowy element bazy pokarmowej dla hodowli bydła, w związku z czym raczej nie są zagrożone, choć zagrożeniem mogłaby być intensyfikacja produkcji łąkarskiej, prowadząca m.in. do zubożenia struktury gatunkowej.

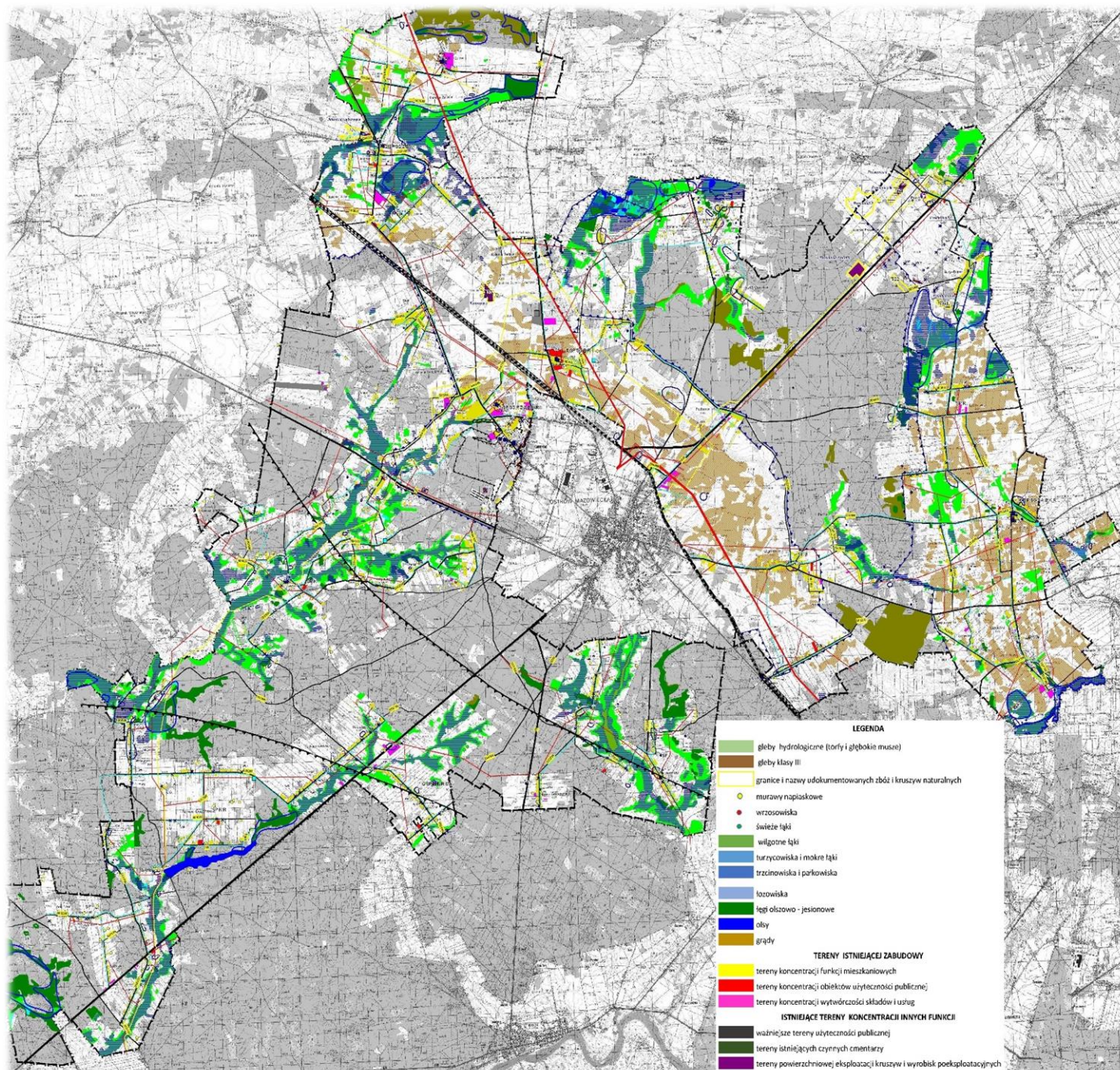
Pastwiska zajmują obrzeża większych dolin i podsuszone doliny mniejszych cieków. W niektórych miejscach (m.in. pod Gutami – Bujno) są użytkowane ekstensywnie w związku z wysokim poziomem wód gruntowych, co prowadzi do sukcesji w kierunku mokrych łąk lub łozowisk.

Świeże łąki z rajgrasem wyniosłym znajdują się jedynie w kilku miejscach w gminie, najczęściej na obrzeżach dolin rzecznych.

Suche murawy stanowią charakterystyczny element szaty roślinnej i krajobrazu zachodniej części gminy. Występują zwykle w niewielkich płątach (od 0,1 do 0,5 ha, wyjątkowo 2 ha) na starych piaszczystych odłogach. Są to zbiorowiska efemeryczne,

wykształcające się po pewnym czasie po zaniechaniu uprawy, a po kilkunastu lub kilkudziesięciu latach zanikające w wyniku naturalnego odnawiania się sosny, rzadziej osiki lub jałowca.

Wrzosowiska, podobnie jak suche murawy, nie są w naszych warunkach zbiorowiskami trwałymi i podobnie jak murawy po pewnym czasie zarastają. Takie zarastające borem sosnowym wrzosowiska znaleziono tylko koło wsi Antoniewo, w pobliżu lotniska, oraz pod Starą Grabownicą. Ich łączna powierzchnia przypuszczalnie wynosi mniej niż 2 ha.

Rysunek 13. Rozmieszczenie cenniejszych zbiorowisk roślinnych na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ostrów Mazowiecka

5.5 Świat zwierzęcy

Na terenie Gminy stwierdzono występowanie 150 gatunków kręgowców w tym:

- 13 gatunków ssaków,
- 124 gatunki ptaków,
- 3 gatunki gadów,
- 5 gatunków płazów,
- 7 gatunków ryb.

Na terenie Gminy zaobserwowano również obecność rzadkich gatunków zwierząt, jak:

- **pliszka cytrynowa** (nowy i skrajnie rzadki gatunek w faunie Polskiej),
- **blotnik zbożowy** – umieszczony w Czerwonej księdze zwierząt w kategorii "V",
- **kraska** - umieszczona w Czerwonej księdze zwierząt w kategorii "E" (jest to gatunek wyraźnie zanikający, którego stanowiska lęgowe są objęte ochroną sferową), na terenie Gminy liczba niezależnych stanowisk tego gatunku ciągle maleje. Dla przetrwania tego gatunku niezbędna jest ochrona głowiastych wierzb, w których znajdują się gniazda.

Udokumentowane stanowiska lęgowe kraski i innych gatunków określonych w rozporządzeniu o ochronie gatunkowej zwierząt wymagają utworzenia stref ochronnych.

Na obszarze gminy 6 gatunków ssaków i 11 gatunków ptaków są traktowane jako zwierzęta łowne. Jeden gatunek ssaka wydobyty z zagrożenia – bóbr, mimo, że jest objęty ochroną gatunkową i umieszczony w Czerwonej księdze w kategorii "O", może wyrządzić istotne szkody gospodarcze.

W porównaniu z innymi Gminami, dla których zebrane były porównywalne dane, walory przyrodnicze Gminy można ocenić jako wysokie.

5.6 Istniejące zagrożenia środowiska

Teren Gminy charakteryzuje się stosunkowo wysokim poziomem czystości środowiska. Gmina ma charakter wiejski i posiada dużą ilość lasów, w tym ponad 100 km² stanowią lasy Puszczy Białej oraz terenów rolniczych. Aż 2/3 jej powierzchni obejmuje obszar chroniony sieci NATURA 2000, co wpływa na korzystny mikroklimat, dobrą jakość środowiska przyrodniczego, dobre warunki do produkcji zdrowej żywności i lokalizacji „czystego przemysłu” oraz unikatową różnorodność systemu przyrodniczego.

Jednym z zagrożeń dla jakości środowiska przyrodniczego, atmosferycznego i akustycznego na terenie Gminy jest transport. Przebiegają tutaj drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Zanieczyszczenia komunikacyjne oddziałują lokalnie, a ich uciążliwość

może być znaczna szczególnie w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu. Zagrożeniem środowiska są również rurociągi paliwowe i linie energetyczne.

Największy ładunek zanieczyszczeń emitowanych do powietrza pochodzi z energetycznego spalania paliw, z domowych palenisk oraz zakładów przemysłowych (7). Większość gospodarstw używa na opał węgla kamiennego, często bardzo zasiarczonego. Paliwem uzupełniającym jest drewno. Paleniska domowe powodują lokalne zanieczyszczenie atmosfery, głównie tlenkami węgla, dwutlenkiem siarki i benzo-A-pirenem. Zanieczyszczenia te ze względu na luźną zabudowę lub ulicowy charakter z łatwością ulegają rozproszeniu. Korzystne dla stanu atmosfery jest zamiana paliwa na olej opałowy lub gaz ziemny, ze spalania których powstaje mniej zanieczyszczeń. Działania Gminy poprzez modernizację kotłowni C.O. zmierzają ku obniżeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Na terenie Gminy odnotowuje się co roku problem związany z „dzikimi wysypiskami śmieci”. Są to miejsca niezabezpieczone i nieprzystosowane do składowania odpadów, stanowiące szczególne niebezpieczeństwo dla środowiska i człowieka. Przyczyniają się m.in. do zanieczyszczenia gleb i wód metalami ciężkimi głównie przez odpady niebezpieczne (zużyte baterie i akumulatory, opakowania z resztkami farb, lakierów, oleju samochodowego, lekami, środkami ochrony roślin) czy do zanieczyszczenia powietrza substancjami lotnymi (siarkowodorem i metanem), który w zetknięciu z powietrzem może powodować samozapłon oraz mogą być emitowane nieprzyjemne odory z gniących substancji organicznych.

Na terenie Gminy mogą wystąpić niebezpieczne zagrożenia środowiska jak: huragany, pożary, susze, gradobicia, awarie urządzeń infrastruktury technicznej, katastrofy komunikacyjne drogowe, w tym katastrofy związane z transportem materiałów niebezpiecznych czy zagrożenia ekologiczne. Susza powoduje wyschnięcie cieków, obniżenie się poziomu wód gruntowych, znaczne obniżenie się poziomu wód w rzekach. Skutkiem suszy jest więc zwiększenie stężeń zanieczyszczeń w wodach, śnięcie ryb w rzekach, usychanie upraw rolnych i leśnych.

Zagrożeniem, które w ostatnim czasie wzmoгло się na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka jest wzmożone występowanie barszczu Sosnowskiego. Jest to poważne zagrożenie zarówno dla środowiska, jak i zdrowia mieszkańców. Gmina w ostatnim czasie podejmuje działania, by zlikwidować występujące skupiska tej rośliny i zapobiec jej rozprzestrzenianiu.

6. Budżet

Zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym, gmina prowadzi swoją gospodarkę finansową na podstawie uchwalonego budżetu, który z jednej strony wskazuje dochody, z drugiej wydatki, wskazuje również źródła pokrycia możliwego niedoboru oraz kierunki rozdysponowania powstałej nadwyżki.

Dochody budżetu gminy można podzielić na:

- 1) wpływy z podatków:
 - od nieruchomości;
 - rolnego;
 - leśnego;
 - od środków transportu;
 - dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej;
 - od spadków i darowizn;
 - od czynności cywilnoprawnych;
- 2) wpływy z opłat:
 - skarbowej;
 - targowej;
 - miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów;
 - reklamowej,
 - eksploatacyjnej - w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 r. poz. 196, 1272 i 1505),
 - innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- 3) udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa;
- 4) subwencje;
- 5) dochody i wpłaty z jednostek budżetowych gminy i gospodarstw pomocniczych;
- 6) dotacje celowe z budżetu państwa;
- 7) odsetki od środków finansowych gminy na rachunkach bankowych;
- 8) dochody z majątku gminy;
- 9) spadki, zapisy, darowizny na rzecz gminy.

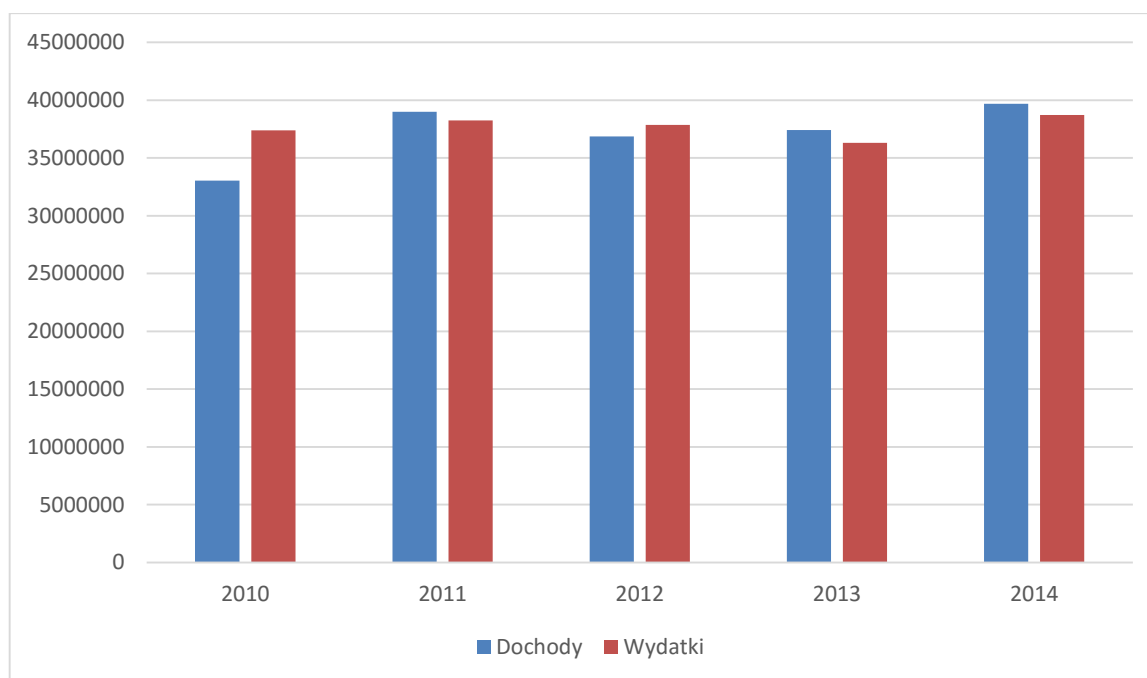
Wydatki z budżetu gminy obejmują dwie zasadnicze grupy:

- 1) wydatki na zadania własne pokrywane z własnych dochodów,
- 2) wydatki na zadania zlecone pokrywane z środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa.

Do zadań własnych gminy zalicza się wszelkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym dotyczące:

- ładu przestrzennego, gospodarki terenami, ochrony środowiska,
- dróg gminnych, ulic, organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów, kanalizacji, oczyszczalni ścieków komunalnych, wysypisk i utylizacji odpadów komunalnych, dostarczania energii elektrycznej,
- lokalnego transportu drogowego,
- ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- komunalnego budownictwa mieszkaniowego,
- oświaty,
- kultury fizycznej i turystyki,
- zieleni komunalnej,
- cmentarzy komunalnych,
- targowisk,
- porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej,
- utrzymania gminnych obiektów użyteczności publicznej,
- promocji gminy,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Zestawienie dochodów i wydatków gminy Ostrów Mazowiecka w okresie lat 2010-2014, przedstawia poniższy wykres:

Wykres 15. Budżet gminy Ostrów Mazowiecka w latach 2010 - 2014

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Gmina Ostrów Mazowiecka w bardzo dużym procencie realizuje zaplanowany budżet, co przedstawia poniższa tabela:

Rok	Wyszczególnienie	Plan w zł	Wykonane	% wykonania
2010	Dochody	33 028 212,00	33 054 502,11	100,08
	Wydatki	38 279 049,00	37 406 972,49	97,72
2011	Dochody	38 852 500,45	39 008 299,81	100,40
	Wydatki	40 040 216,81	38 267 206,61	95,57
2012	Dochody	37 380 356,99	36 868 387,41	98,63
	Wydatki	39 054 449,75	37 874 554,71	96,98
2013	Dochody	37 355 325,30	37 435 997,84	100,22
	Wydatki	37 887 046,06	36 317 369,13	95,86
2014	Dochody	40 875 915,46	39 686 374,50	97,09
	Wydatki	42 430 471,09	38 730 682,34	91,28

Tabela 11. Budżet gminy Ostrów Mazowiecka w latach 2010 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

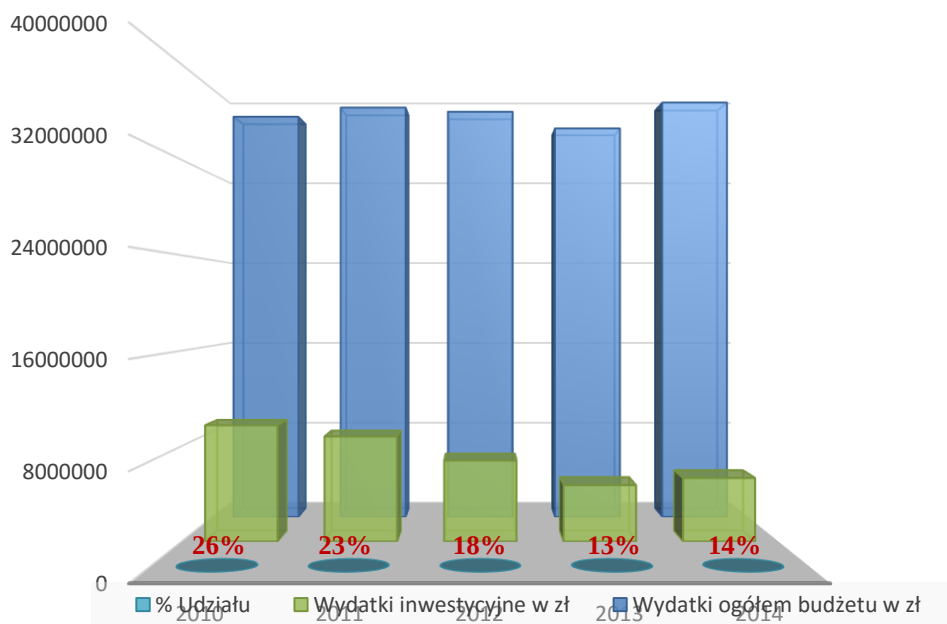

Udział wydatków inwestycyjnych do wydatków ogółem budżetu w latach 2010 – 2014 przedstawia poniższa tabela oraz wykres:

Rok	Wydatki budżetu ogółem w zł	Wydatki inwestycyjne w zł	% Udziału
2010	37 406 972,49	9 744 973,35	26 %
2011	38 267 206,61	8 805 023,71	23 %
2012	37 874 554,71	6 782 650,20	18 %
2013	36 317 369,13	4 721 102,98	13 %
2014	38 730 682,34	5 328 690,83	14 %
RAZEM	188 596 785,20	35 382 441,07	Średnio 18 %

Tabela 12. Udział wydatków inwestycyjnych do wydatków ogółem w latach 2010 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetów gminy Ostrów Mazowiecka

Wykres 16. Udział wydatków inwestycyjnych do wydatków ogółem w latach 2010 – 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie budżetu Gminy Ostrów Mazowiecka

Dodatkowo można wskazać, że w latach 2010 - 2014 budżet gminy był zrównoważony, co świadczy o właściwym zarządzaniu budżetem w tym okresie przez władze gminy.

Środki w dochodach budżetu Gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2014 roku wyniosły 1 200 000 zł., natomiast na oświatę i wychowanie – 16 997 000 zł.

Wskaźnik G, co roku określany przez Ministerstwo Finansów to stosunek dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin. Stanowi on podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na kolejny rok dla gmin, według zasad określonych w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Dla Gminy Ostrów Mazowiecka, w latach 2011 - 2014 wskaźnik G kształtował się następująco:

Rok	Średnia dla kraju	Gmina Ostrów Mazowiecka	%
2011	1180,20	638,15	54,07%
2012	1195,67	660,59	55,25%
2013	1276,32	769,54	60,29%
2014	1435,18	946,32	65,94%

Tabela 13. Wskaźnik G w latach 2011 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Dokumentem, który stanowi instrument wieloletniego planowania finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego jest Wieloletnia Prognoza Finansowa, która obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, jak dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu, dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu, wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu, przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

W oparciu o średnioroczny wzrost dochodów własnych gminy można wyznaczyć przewidywaną wielkość dochodów gminy do 2024 r.

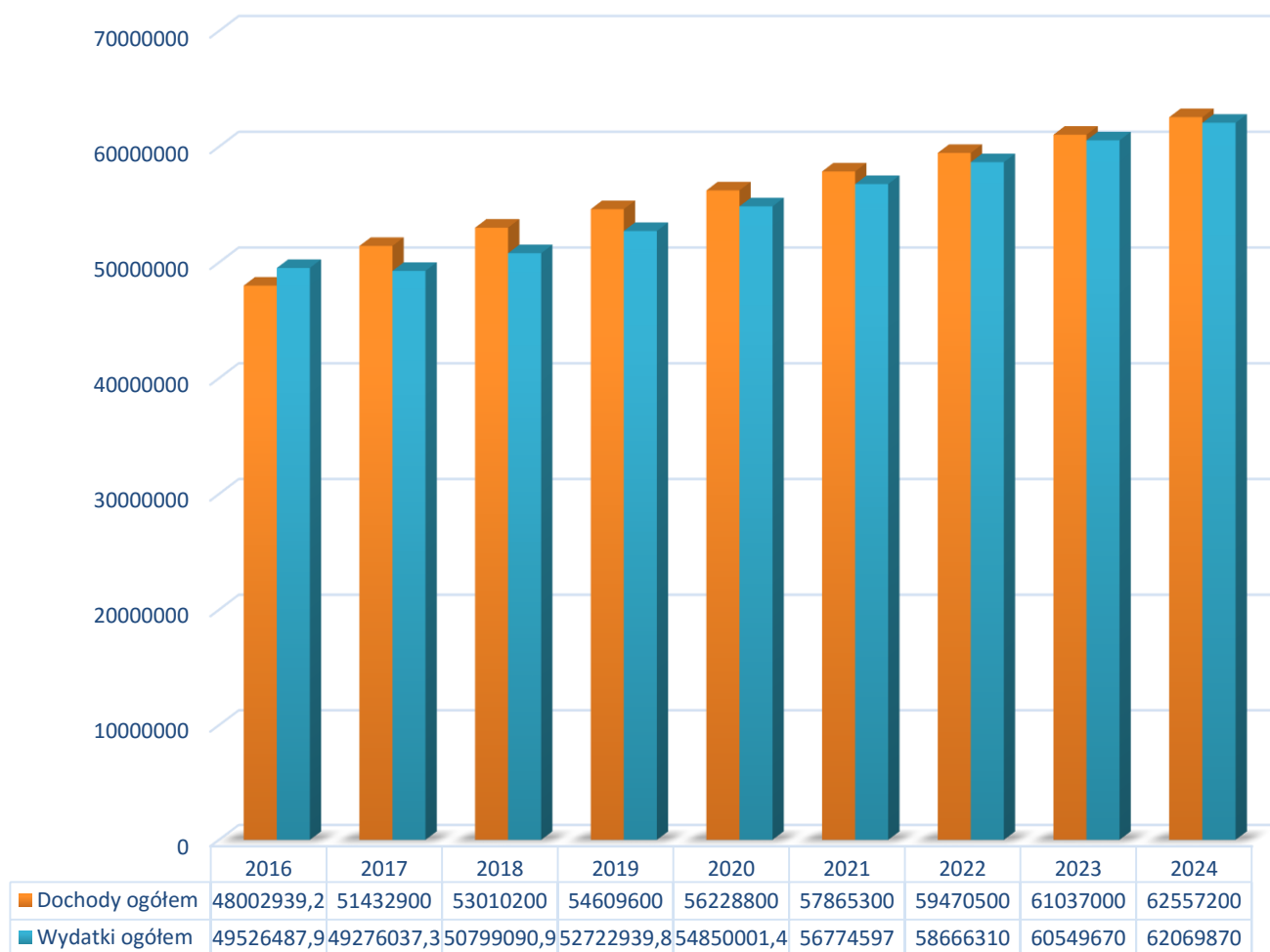

Lata	Prognozowane dochody [mln zł]	Prognozowane wydatki [mln zł]
2004	19,1	19,8
2005	20,8	22,4
2006	22,6	25,2
2007	24,7	27,2
2008	26,8	31,6
2009	29,2	36,2
2010	31,8	38,3
2011	34,7	40,0
2012	37,8	39,0
2013	41,1	37,9
2014	44,8	42,4
2015	48,8	43,1
2016	48,3	49,5
2017	51,4	49,3
2018	53,0	50,8
2019	54,6	52,8
2020	56,2	54,9
2021	57,9	56,8
2022	59,5	58,7
2023	61,0	60,6
2024	62,6	62,1

Tabela 14. Przewidywana wielkość dochodów i wydatków gminy do 2024 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2025

Należy zauważyć tendencję rosnącą dochodów Gminy Ostrów Mazowiecka. Prawie 50% dochodów pochodzi z subwencji, duże znaczenie mają także dochody majątkowe oraz dochody z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje. Stosunek dochodów do wydatków Gminy w perspektywie długoletniej przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Przewidywany stosunek dochodów do wydatków Gminy na lata 2016 - 2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2025

7. Gospodarka lokalna

7.1 Działalność gospodarcza

Istotny wpływ na poziom gospodarczy gminy Ostrów Mazowiecka wywiera wielkość produkcji materialnej. O owej wielkości głównie decyduje aktywność gospodarcza oraz posiadany i zaangażowany potencjał ludzki, infrastruktura techniczna, jak również środki finansowe.

Podmioty wg sektorów własnościowych	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	634	649	658	711	737
Spółki handlowe	26	26	28	32	34
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	1
Spółdzielnie	4	4	4	4	4
Sektor prywatny - ogółem	731	748	765	824	859

Tabela 15. Podmioty według sektorów własnościowych na przestrzeni lat 2010 – 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Od 1 lipca 2011 r. polscy przedsiębiorcy korzystają z usług CEIDG - Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. CEIDG została wprowadzona za sprawą zmian w Ustawie z 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej. Przed tymi modyfikacjami w Polsce funkcjonowały gminne Ewidencje Działalności Gospodarczej. Rozproszenie po różnych miejscach kraju stanowiło pewien problem, zarówno dla zakładających działalność, jak i poszukujących informacji o już istniejących podmiotach. Głównym celem stworzenia internetowej ewidencji było ułatwienie przedsiębiorcom założenia własnej firmy. Zniesiono konieczność rejestracji przedsiębiorstwa w urzędzie gminy właściwym ze względu na miejsce zamieszkania właściciela. Centralna ewidencja, działająca w sieci, pozwala na składanie wniosku bez wychodzenia z domu. Co więcej, z takiego udogodnienia mogą także skorzystać przedsiębiorcy z już otwartą działalnością, którzy chcą wprowadzić zmiany, zawiesić, wznowić lub zlikwidować firmę. W ten sposób udostępniono podatnikom szybsze i prostsze metody kontaktowania się z urzędem. W roku 2010 w Ewidencji Działalności gospodarczej zarejestrowało się ogółem

104 podmioty gospodarcze. Natomiast korzystając z danych zawartych w CEIDG – na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka od 2011 r. do chwili obecnej w systemie zarejestrowanych jest 567 podmiotów gospodarczych.

Kod Sekcji	Nazwa Sekcji	Ilość podmiotów gospodarczych
A	ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	38
B	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	3
C	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	46
E	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	1
F	BUDOWNICTWO	147
G	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	136
H	TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	51
I	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	16
J	INFORMACJA I KOMUNIKACJA	6
K	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	7
L	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	1
M	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	34
N	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚCI WSPIERAJĄCA	23
P	EDUKACJA	11
Q	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	31
R	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	2
S	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	11
Suma:		564

Tabela 16. Struktura podmiotów gospodarczych wg rodzaju działalności gospodarczej na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka (stan na dzień 1 kwietnia 2016 r.)

Źródło: CEIDG

Większość z tych działalności gospodarczych to drobne zakłady wytwórcze, bądź niewielkie podmioty handlowo – usługowe, które zatrudniają kilka osób. Na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka prowadzona jest głównie działalność rolnicza.

Na podstawie danych z Powszechnego Spisu Rolnego, sporządzonego w 2010 r. na terenie gminy Ostrów Mazowiecka funkcjonuje 1 983 gospodarstw rolnych, w tym 1 717 gospodarstw, które prowadzą działalność rolniczą.

7.2 Produkcja rolna

Podstawowym kierunkiem produkcyjnym na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka jest produkcja roślinna, w tym zbóż, ziemniaków, buraków cukrowych, kukurydzy jak również owoców (jabłka), warzyw i jaj. Dużą rolę odgrywa też hodowla bydła, głównie mlecznego (z racji posiadania dużego areału użytków zielonych) oraz trzody chlewnej.

Przeważającą część Gminy stanowią grunty orne i użytki zielone (łąki i pastwiska) oraz lasy, co przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Grunty orne	11 834	41,9%
Sady	135	0,5%
Łąki trwałe	2 349	8,3%
Pastwiska trwałe	1 249	4,4%
Grunty rolne zabudowane	468	1,7%
Grunty pod stawami	45	0,2%
Rowy	90	0,3%
Razem użytki rolne	16 172	57,3%

Tabela 16. Struktura produkcji rolnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka

Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 8,1 ha, co daje uśredniony wynik 2,1 osoby pracującej w jednym gospodarstwie.

Tereny gminy o najbardziej rozwiniętej intensywnej hodowli to wsie: Guty Bujno, Jasienica, Kalinowo, Smolechy, Zalesie, Nieskórz, Prosienica, Przyjmy k/Poręby, Sielc i Zakrzewek.

W gminie dominują gleby słabe i bardzo słabe, najkorzystniejsze warunki glebowe występują we wsiach Kalinowo, Jasienica i Zalesie.

8. Bezpieczeństwo publiczne

Jednym z negatywnych skutków zmian zachodzących w całym kraju jest wzrost liczby różnego rodzaju przestępstw i wykroczeń. Problem ten dotyczy również gminy Ostrów Mazowiecka.

8.1 Policja

Na terenie gminy znajdują się dwa rejonry służbowe (4 i 5) policji. Granicą rozdzielającą te rejonry jest trasa nr 8. Każdy rejon obsługiwany jest przez jednego dzielnicowego, którego podstawowym zadaniem jest działanie na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego oraz egzekwowanie i przestrzeganie prawa przez obywateli. Odbywa się to głównie poprzez informowanie społeczeństwa o istniejących zagrożeniach oraz współpracę i utrzymywanie stałego kontaktu z mieszkańcami gminy, jak również organizacjami, które mogą przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, zwalczania patologii oraz wychowania młodzieży w poszanowaniu prawa.

Z uwagi na specyficzne położenie gminy (wokół miasta Ostrów Mazowiecka) oraz fakt, że na jej terenie nie występują jednostki policji, za utrzymanie ładu i porządku publicznego odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

Do przestępstw najczęściej popełnianych na terenie gminy należą:

- prowadzenie pojazdu w stanie wskazującym na spożycie alkoholu;
- włamania do piwnic, mieszkań, budynków gospodarczych;
- kradzieże pojazdów.

Do wykroczeń najczęściej popełnianych na terenie gminy należą:

- wypadki i kolizje drogowe.

W związku z tym, że na terenie gminy nie ma posterunków policji i nie planuje się ich budowy w najbliższym czasie, gmina Ostrów Mazowiecka bardzo często udziela wsparcia finansowego dla Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej. Do tej pory Gmina dofinansowała policji zakup psa policyjnego, samochodów oraz motocykli.

8.2 Ochotnicze Straże Pożarne

Na terenie gminy występuje zróżnicowane zagrożenie pożarowe, związane głównie z:

- prowadzoną działalnością gospodarczą w małych i dużych zakładach przemysłowych i usługowych;
- prowadzoną działalnością gospodarczą, w tym rolną;
- zasobami leśnymi występującymi na terenie gminy, przede wszystkim w sąsiedztwie pól uprawnych (wypalanie traw).

Do głównych przyczyn pożarów zaliczyć należy:

- nieostrożność osób dorosłych z papierosami, zapalkami i otwartym ogniem;
- wady urządzeń oraz instalacji elektrycznej;
- wady urządzeń grzewczych na paliwo stałe;
- wady środków transportu;
- podpalenia.

Do szczególnie niebezpiecznych zdarzeń należą pożary budynków gospodarczych i inwentarskich na terenach wiejskich, gdzie zachodzi konieczność ewakuacji zwierząt i mienia. Należy zwrócić tutaj uwagę na zwartą i palną zabudowę, co sprzyja rozwojowi pożaru.

Na przełomie lat zanotowano znaczny wzrost występowania na obszarze gminy tzw. miejscowych zagrożeń. Wśród ich przyczyn dominującą pozycję zajmują:

- niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu;
- huragany, silne wiatry;
- gwałtowne opady atmosferyczne.

Wyszczególnienie	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Ogółem
2010	35	112	1	148
2011	55	112	1	168
2012	62	100	0	162
2013	40	96	0	136
2014	56	82	2	140

Tabela 18. Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na terenie gminy w latach 2010-2014

Źródło: Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ostrowi Mazowieckiej: „Analiza sytuacji pożarowej na terenie powiatu ostrowskiego za 2014 rok.”

Według danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ostrowi Mazowieckiej na terenie powiatu nastąpił ogólny spadek ilości zdarzeń. Nie mniej jednak

Gmina Ostrów Mazowiecka nadal zajmuje czołowe miejsce pod względem pożarów i miejscowych zagrożeń.

Straty pożarowe, w związku z miejscowym zagrożeniem w gminie Ostrów Mazowiecka w latach 2011 – 2014 przedstawiały się następująco:

- Pożary - 1 165,4 tys. zł
- Miejscowe zagrożenia - 5 259,5 tys. zł

Ranni, ofiary w wyniku pożaru i miejscowych zagrożeń w gminie Ostrów Mazowiecka za lata 2011-2014.

- Ofiary śmiertelne w wyniku pożarów - 3 osoby,
- Ofiary śmiertelne w wyniku miejscowych zagrożeń - 20 osób,
- Ranni w wyniku pożarów - 3 osoby,
- Ranni w wyniku miejscowych zagrożeń - 153 osoby.

Na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka funkcjonuje 16 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z których trzy (Nagoszewka, Nieskórz i Komorowo) zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego.

OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE		
Lp.	Miejscowość	Prezes
1.	Ochotnicza Straż Pożarna Guty Bujno	Mirosław Mioduszeński
2.	Ochotnicza Straż Pożarna Jasienica	Tomasz Siwek
3.	Ochotnicza Straż Pożarna Jelonki	Bogdan Szyszkowski
4.	Ochotnicza Straż Pożarna Kalinowo	Zbigniew Wróbel
5.	Ochotnicza Straż Pożarna Komorowo	Maciej Chorąży
6.	Ochotnicza Straż Pożarna Stare Lubiejewo	Mieczysław Łazowski
7.	Ochotnicza Straż Pożarna Nagoszewka	Andrzej Brzostek
8.	Ochotnicza Straż Pożarna Nagoszewo	Marian Grabowski
9.	Ochotnicza Straż Pożarna Nieskórz	Roman Pecura
10.	Ochotnicza Straż Pożarna Nowa Osuchowa	Jacek Dawidczyk
11.	Ochotnicza Straż Pożarna Prosimienica	Jan Kołota

12.	Ochotnicza Straż Pożarna Przyjmy k. Poręby	Michał Piórkowski
13.	Ochotnicza Straż Pożarna Sielc	Mirosław Spinek
14.	Ochotnicza Straż Pożarna Stok	Marcin Korzeb
15.	Ochotnicza Straż Pożarna Koziki	Grażyna Skiba
16.	Ochotnicza Straż Pożarna Ugniewo	Janusz Ambroziak

Tabela 18. Wykaz jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w Gminie Ostrów Mazowiecka

Źródło: Materiały własne Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka, stan na 31.03.2016 r.

Piętnaście jednostek wyposażonych jest w samochody pożarnicze, niezbędny sprzęt przeciwpożarowy oraz odzież ochronną.

W latach 2010-2014 wydatki na ochronę przeciwpożarową pochłonęły z budżetu gminy łącznie **2 110 142 zł**. W okresie tym Gmina Ostrów Mazowiecka zakupiła trzy samochody pożarnicze:

- 2010 r. - MERCEDES BENZ 1124F dla OSP Komorowo - 113 755 zł,
- 2011 r. - VOLVO FL614 dla OSP Nowa Osuchowa - 115 200 zł,
- 2012 r. - MERCEDES BENZ 1124F dla OSP Prosenica - 120 156 zł.

Ponadto jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych zostały wyposażone w niezbędny sprzęt pożarniczy i umundurowanie strażackie. Gmina Ostrów Mazowiecka sukcesywnie dokonuje remontów remiz i garaży strażackich.

II. ANALIZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

1. Wyniki badania ankietowego

Gmina Ostrów Mazowiecka w ramach opracowywania Strategii Rozwoju przystąpiła do konsultacji społecznych. W okresie od 29 stycznia do 26 lutego 2016 roku przeprowadzono badanie wśród mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka w celu zdiagnozowania problemów i potrzeb Gminy.

Badanie przeprowadzone zostało przy wykorzystaniu techniki kwestionariusza ankiety wspieranego metodą CAWI⁵ na reprezentatywnej próbie 273 dorosłych mieszkańców Gminy. Dzięki wykorzystaniu tej techniki możliwa stała się ilościowa i jakościowa analiza uzyskanych danych. Kwestionariusz ankiety znajduje się w załączniku do niniejszej Strategii.

Ankieta składała się z czterech rozbudowanych pytań, zarówno zamkniętych, otwartych, jak i półotwartych dotyczących strefy społecznej, technicznej i gospodarczej, w których poproszono ankietowanych o wyrażenie opinii na temat sytuacji w Gminie Ostrów Mazowiecka.

Pytania dotyczyły następujących obszarów:

- edukacji, kultury i rekreacji,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej,
- przestrzeni i infrastruktury
- gospodarki
- problemów związanych z jakością życia w Gminie
- słabych i mocnych stron
- potrzeb mieszkańców

W ankiecie wzięło udział 273 respondentów. Poniżej zawarte są wyniki zbiorcze ankiety.

Pytanie pierwsze dotyczyło określenia jakości i dostępności poszczególnych elementów infrastruktury społecznej i technicznej w Gminie Ostrów Mazowiecka. Pytanie było podzielone na cztery obszary, miało charakter pytania skalowanego, a brzmiało: **Proszę o wyrażenie opinii na temat wskazanych elementów związanych z funkcjonowaniem gminy stawiając**

⁵ CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

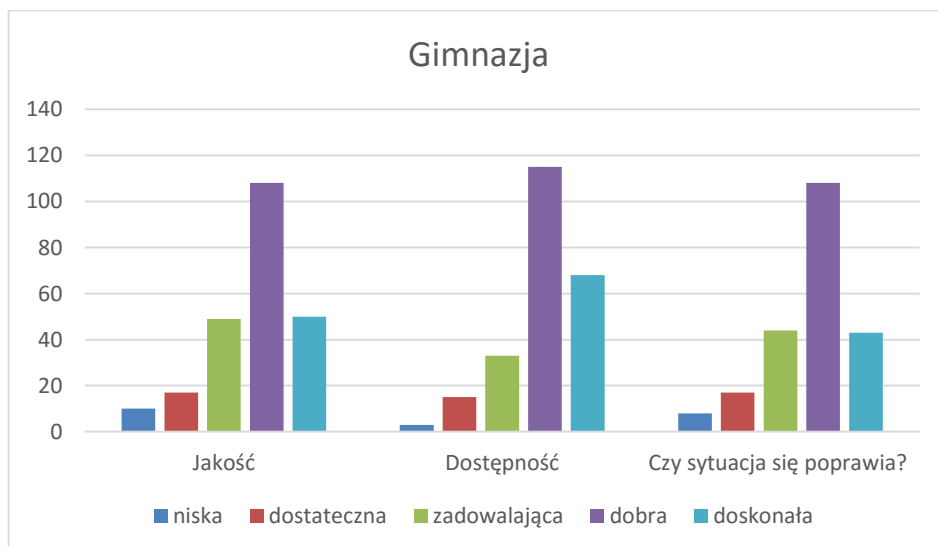
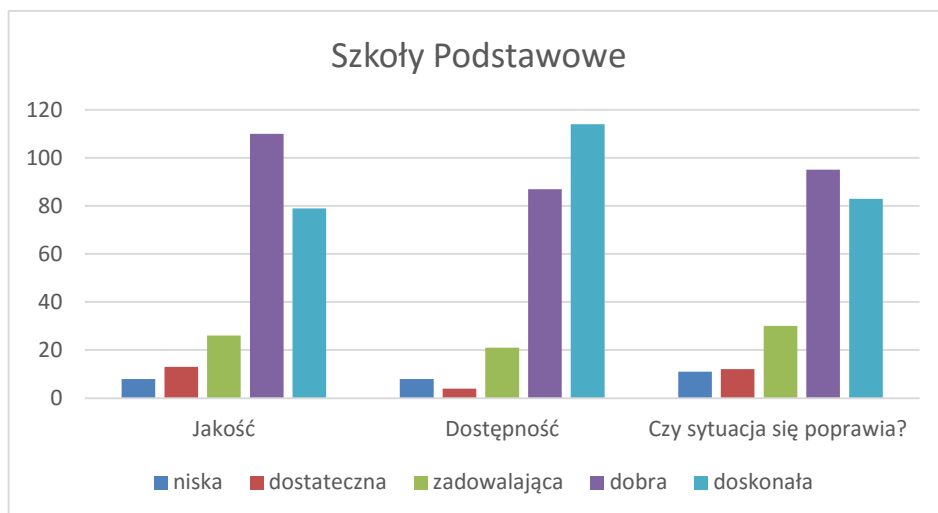
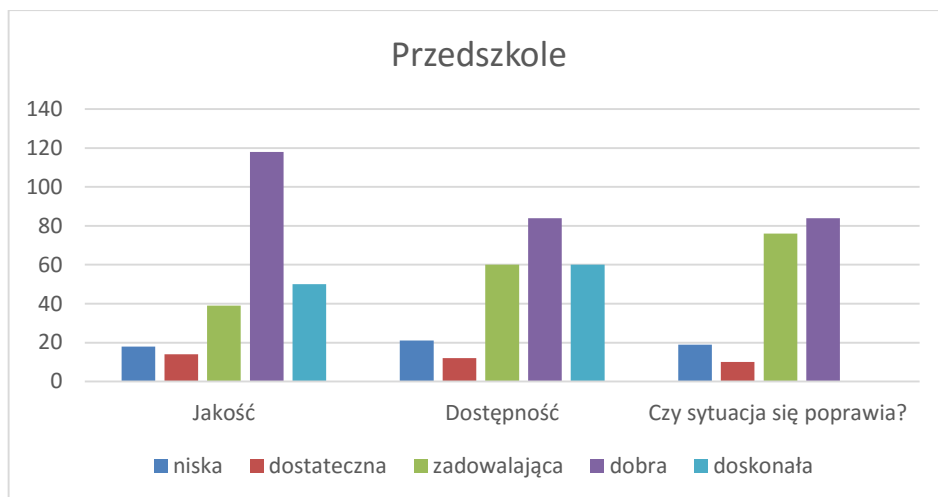

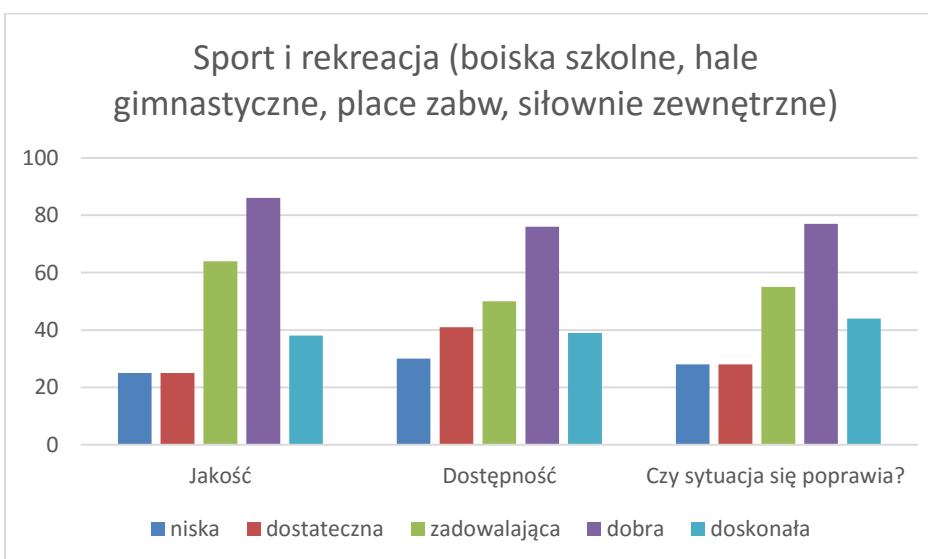
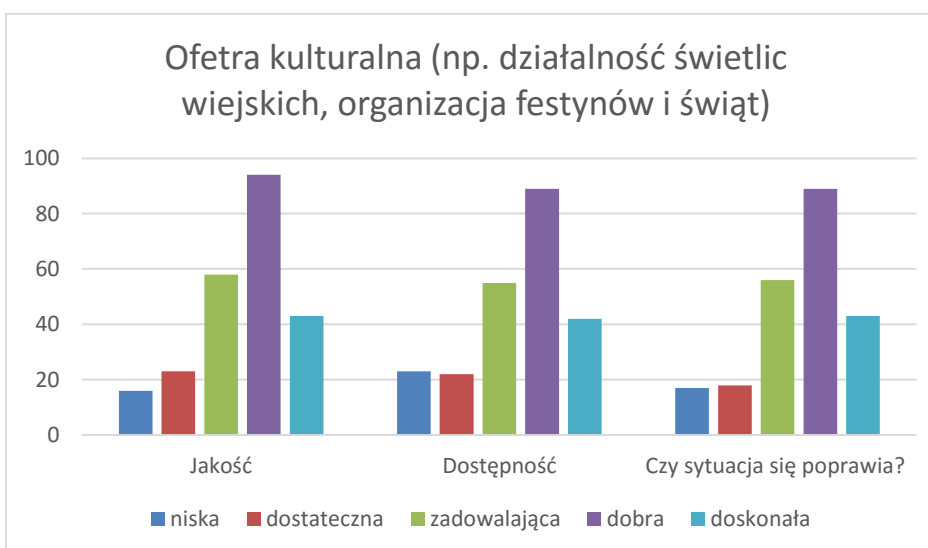
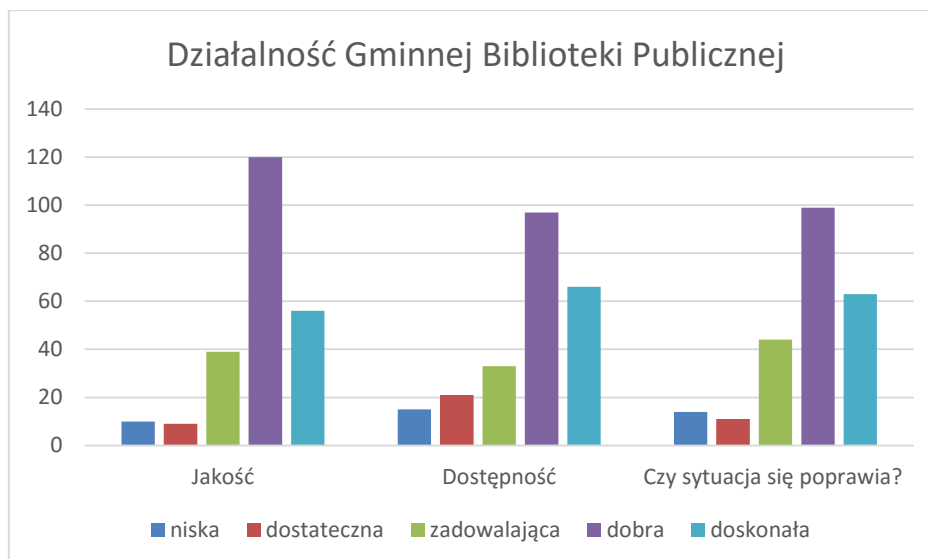
znak X w odpowiedniej rubryce. Podana skala oznacza następującą ocenę:

1 – niska; 2 – dostateczna; 3 – zadowalająca; 4 – dobra; 5 – doskonała

W pytaniu tym było także miejsce na wpisanie uwag respondentów.

1) Edukacja, kultura i rekreacja

Analiza odpowiedzi z tego obszaru daje obraz bardzo dobrego stanu gminnej edukacji, kultury i rekreacji. Zdecydowana większość respondentów wyraziła opinię, że jakość

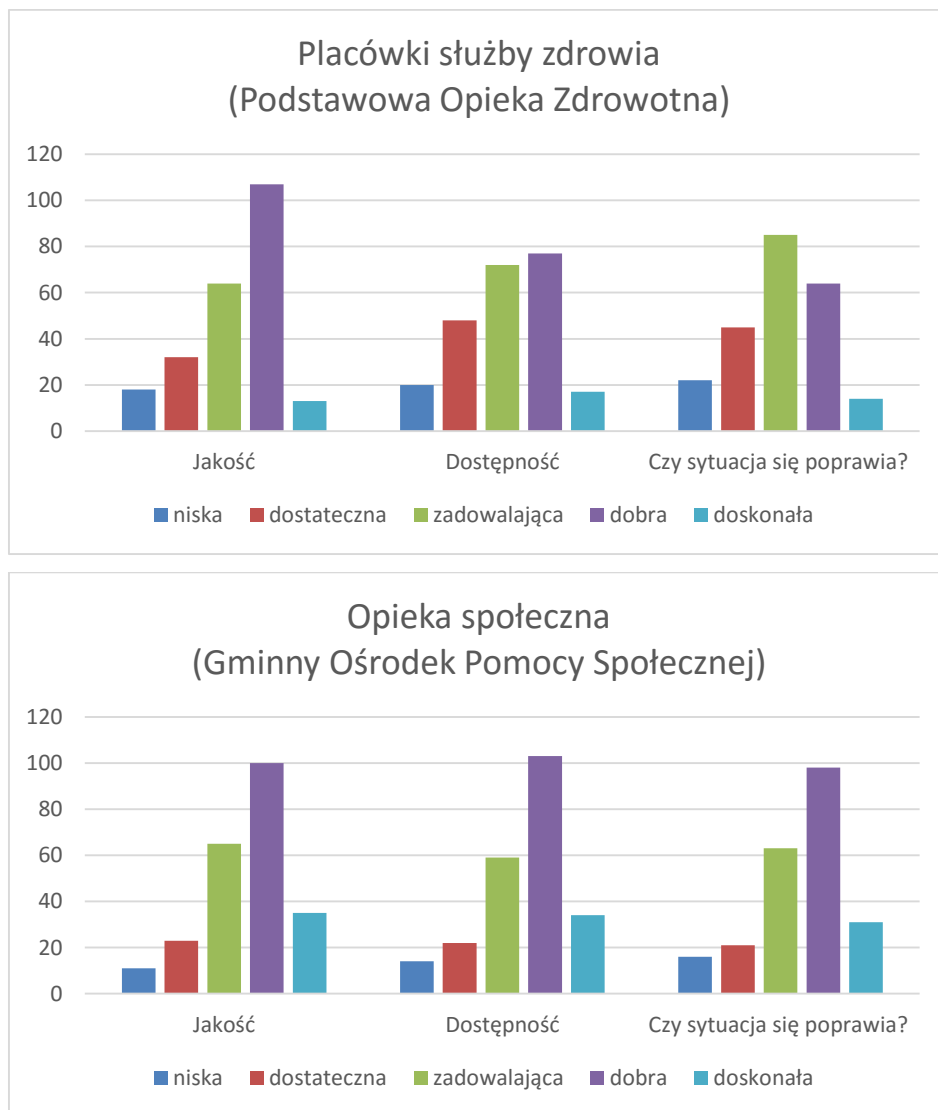
i dostępność usług edukacyjnych stoi na wysokim poziomie, a także, że z roku na rok sytuacja się poprawia.

Uwagą, jaką respondenci wpisywali w tym obszarze jest zastrzeżenie, że w Gminie jest zbyt mało miejsc w przedszkolach, a także, że powinny zostać wydłużone godziny pracy przedszkola.

Problemem, jaki respondenci widzieli w analizie tego obszaru działalności Gminy był brak sal gimnastycznych w szkołach podstawowych, a także, brak placów zabaw w miejscowościach wiejskich.

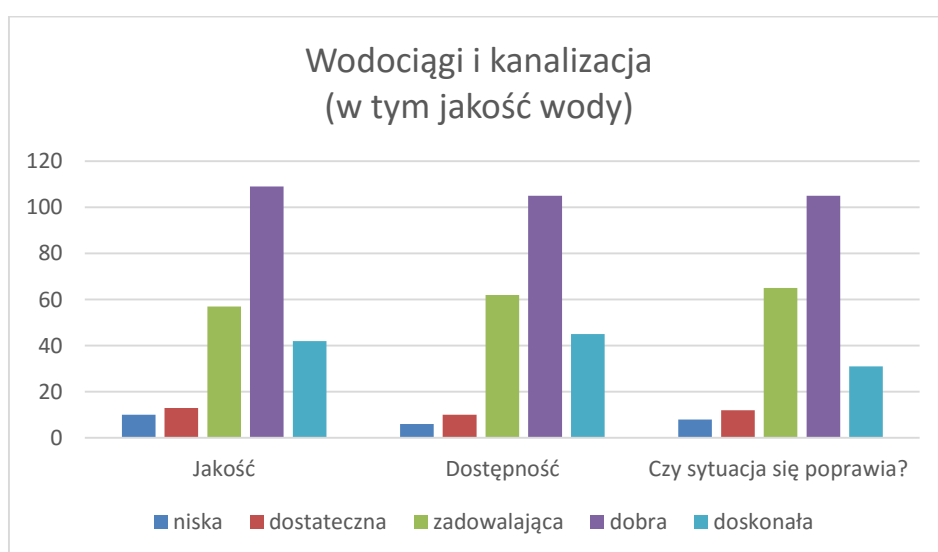
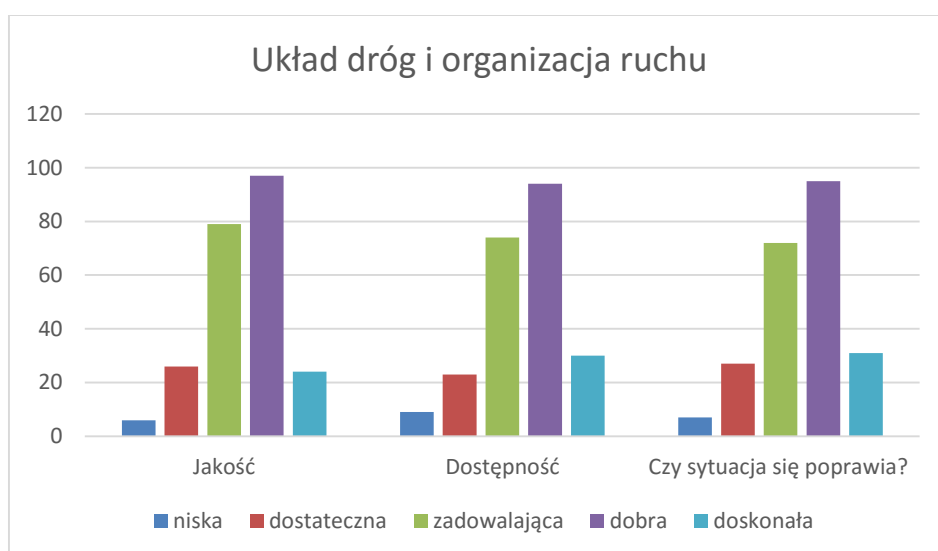
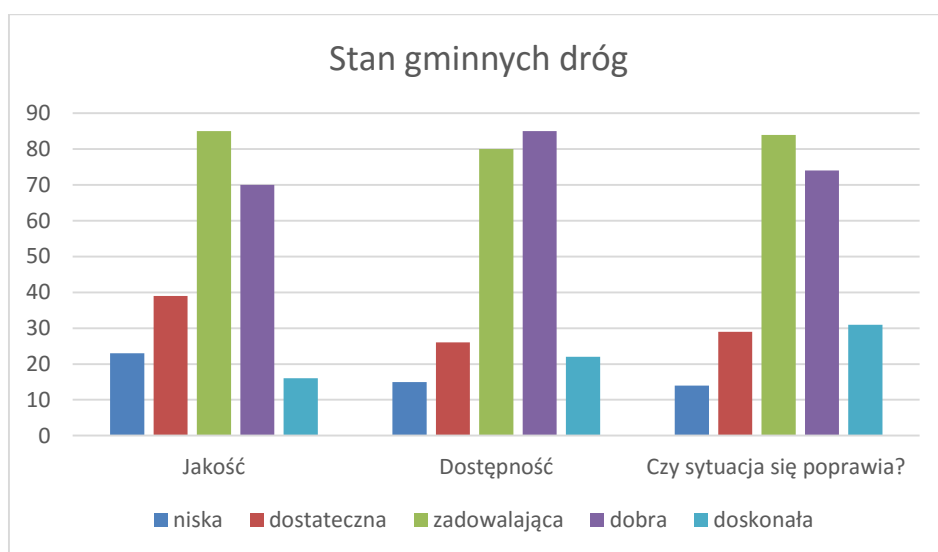
Należy podkreślić, że wszelkie uwagi, jakie respondenci wpisywali są uwagami subiektywnymi.

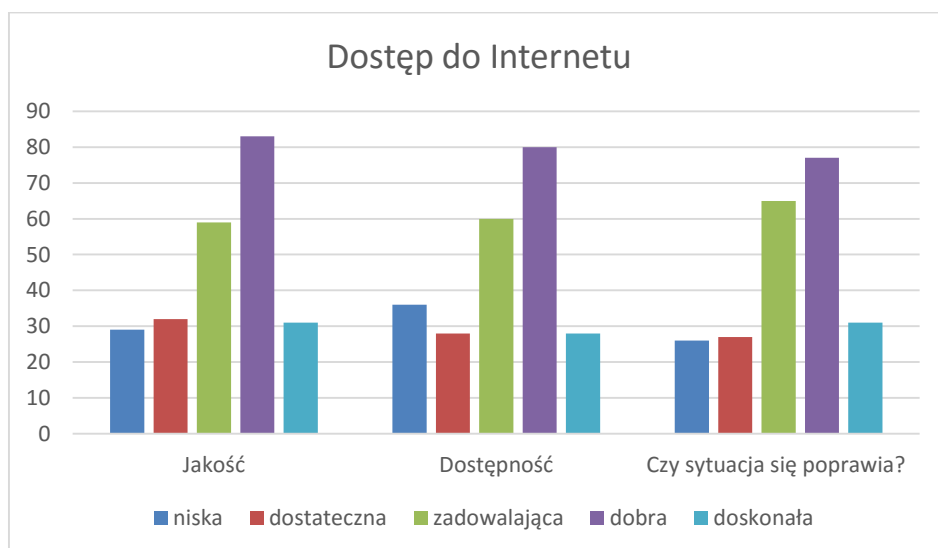
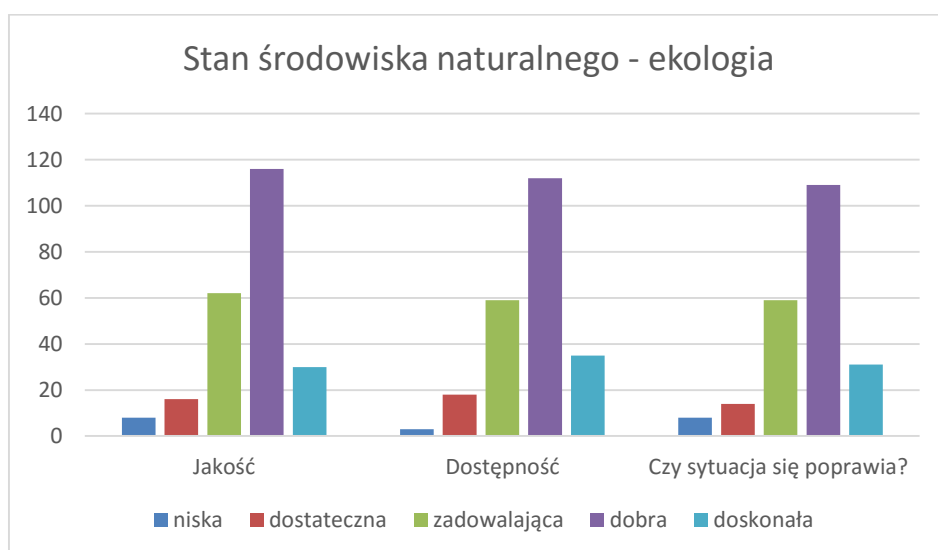
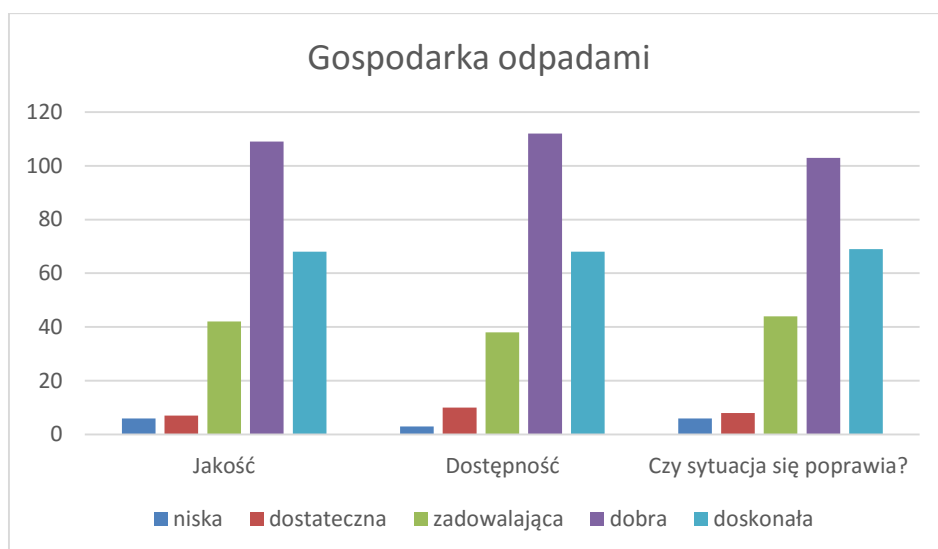
2) Ochrona zdrowia i opieka społeczna

3) Przestrzeń i infrastruktura

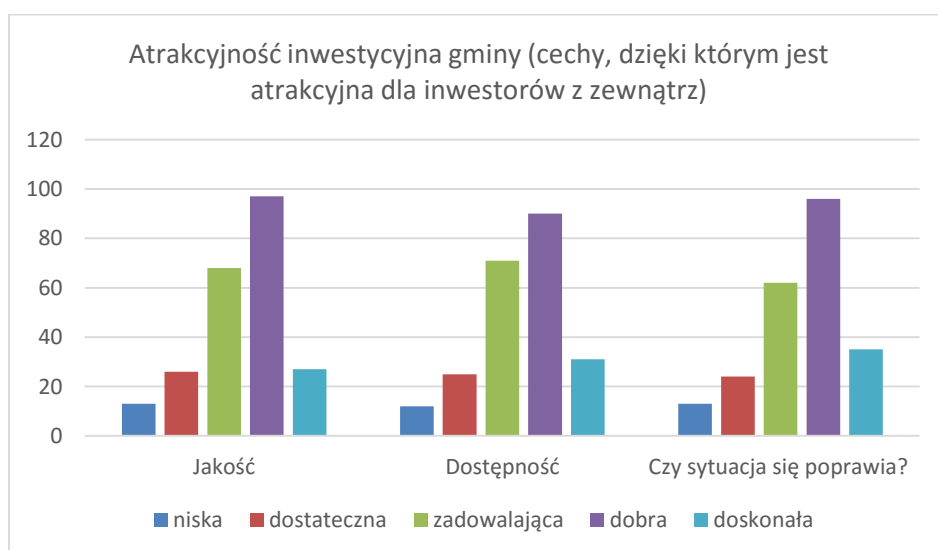
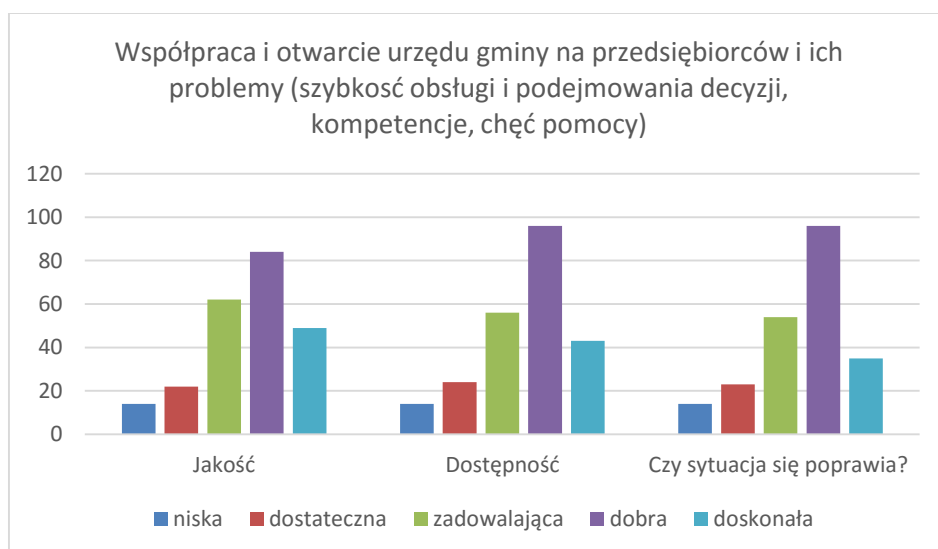
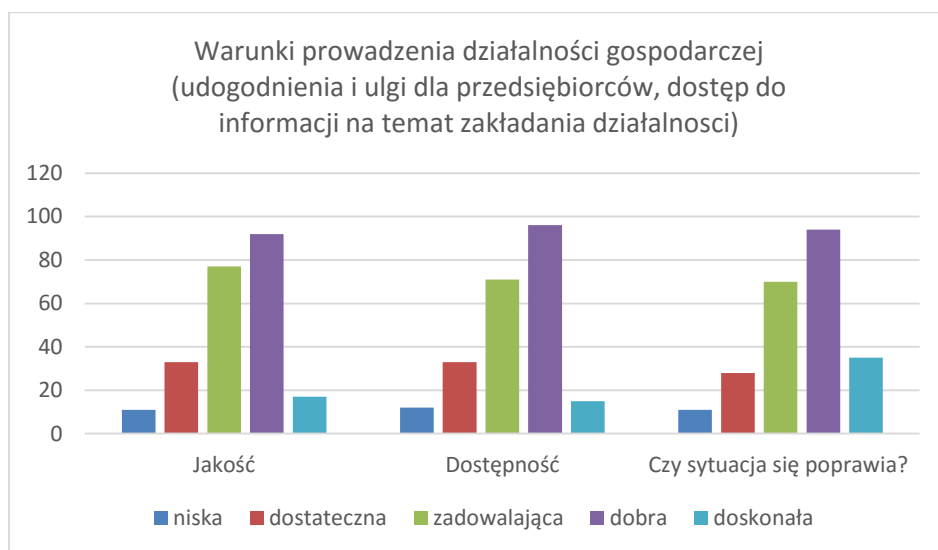

Powyższe zestawienia odpowiedzi wskazują na to, że mieszkańcy bardzo dobrze oceniają infrastrukturę techniczną dostępną na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka. W tym obszarze nie pojawiły się żadne uwagi, a większość odpowiedzi była wysokimi ocenami.

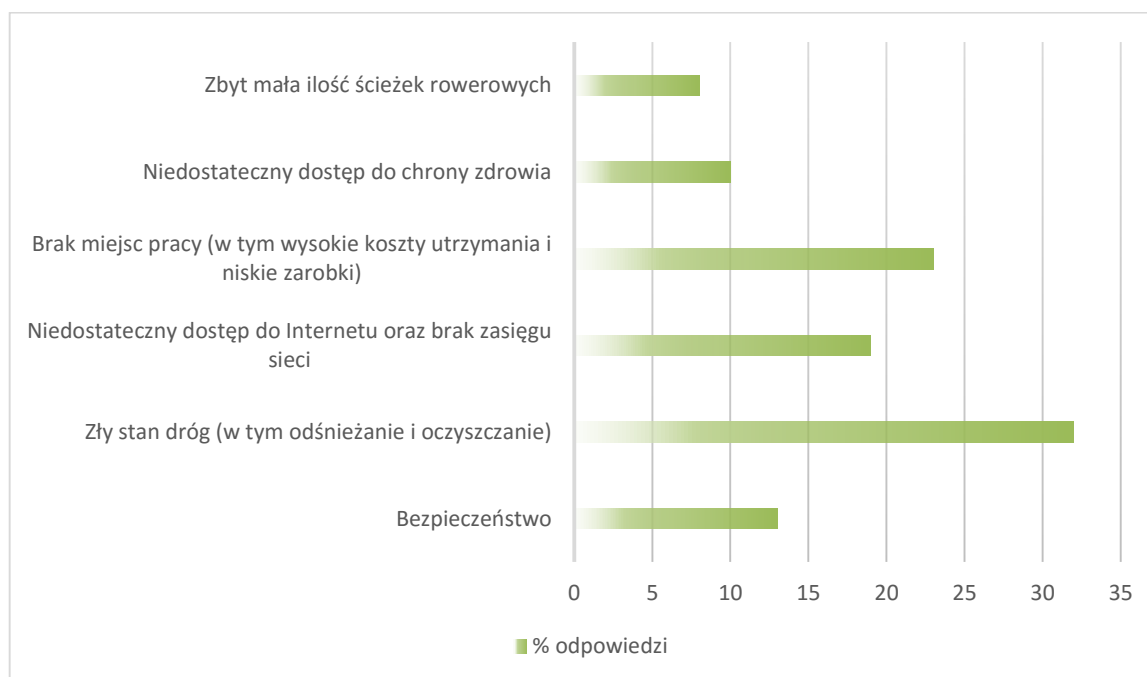
4) Gospodarka

Analiza powyższych danych wskazuje, że respondenci są zadowoleni z udogodnień dla przedsiębiorców, a także wysoko oceniają atrakcyjność inwestycyjną gminy.

Pytanie drugie miało charakter otwarty, miało na celu uzyskanie informacji o tym, jakie respondenci widzą problemy związane z jakością życia w Gminie, brzmiało: **Proszę o podanie najpoważniejszych, Pani/Pana zdaniem, problemów związanych obecnie z jakością życia w gminie (czego brak/niedostatek/niewłaściwe funkcjonowanie jest odczuwalne najbardziej)**. Każdy respondent mógł wpisać trzy problemy. Poniżej prezentowane są procentowe wyniki odpowiedzi jakie zostały udzielone na to pytanie:

Powyższe odpowiedzi wskazują na fakt, że mieszkańcy Gminy, pomimo wysokiej oceny takich obszarów życia jak np. infrastruktura, wciąż mają oczekiwania, aby Gmina prowadziła działania mające na celu poprawę infrastruktury zarówno technicznej, jak i społecznej.

Sporadycznie pojawiały się także odpowiedzi, które wskazują na większą potrzebę integracji społeczeństwa, lepszą organizację życia w społecznościach wiejskich, jak też postulaty, aby zwiększyć ilość miejsc w przedszkolach, co pokrywa się z odpowiedziami uzyskanymi w pytaniu pierwszym.

2. Analiza SWOT

Jednym z elementów strategii rozwoju jest analiza SWOT. Celem tej analizy jest określenie czynników :

- **zewnętrznych**, czyli zdarzeń, zjawisk, tendencji i procesów wpływających pozytywnie lub negatywnie na rozwój gminy, są to tak zwane *szanse* i *zagrożenia* rozwoju gminy
- **wewnętrznych** uwarunkowań, które wynikają z obecnej i przewidywanej sytuacji w sferze społeczno-gospodarczej i funkcjonalno-przestrzennej gminy, czyli zidentyfikowanie *silnych* i *słabych* stron gminy.

Analiza tych dwóch grup czynników, rozpatrywana pod kątem pozytywnego i negatywnego wpływu na rozwój gminy pozwala określić następujące grupy czynników, zjawisk i procesów:

- zewnętrzne pozytywne - SZANSE,
- zewnętrzne negatywne - ZAGROŻENIA,
- wewnętrzne pozytywne - SILNE STRONY,
- wewnętrzne negatywne - SŁABE STRONY.

Pytanie trzecie ankiety miało na celu właśnie określenie słabych i mocnych stron Gminy, a także jej szans i zagrożeń. W pytaniu określone zostało piętnaście obszarów, które respondenci zakwalifikowali jako elementy analizy SWOT.

Poniższa analiza SWOT Gminy Ostrów Mazowiecka przygotowana została w oparciu o analizę stanu gminy oraz wyniki badania ankietowego.

Mocne strony	Słabe strony
➤ Zasoby i jakość środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego ➤ Stan i funkcjonowanie infrastruktury technicznej (drogi, transport publiczny, telekomunikacja, wodociągi, kanalizacja i oczyszczanie ścieków, gospodarka odpadami stałymi, zieleń urządzona)	➤ Warunki mieszkaniowe, w tym budownictwo i zasoby komunalne ➤ Jakość i stan gleb ➤ Rozdrobnienie gospodarstw, brak specjalizacji produkcji rolnej ➤ Zbyt mała ilość ścieżek rowerowych

➤ Stan i funkcjonowanie infrastruktury społecznej (oświata, ochrona zdrowia, opieka społeczna, kultura i sztuka, sport i rekreacja, bezpieczeństwo publiczne) ➤ Działalność organizacji społecznych ➤ Funkcjonowanie sieci szkół gminnych	
Szanse	Zagrożenia
➤ Położenie w systemie kolonijnym oraz powiązania z systemem transportu regionalnego, krajowego i międzynarodowego ➤ Stan zagospodarowania przestrzennego ➤ Gospodarka finansowa (budżet gminy) ➤ Współpraca gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w kraju i zagranicą oraz udział gminy w związkach i stowarzyszeniach komunalnych ➤ Rozwój rolnictwa ekologicznego ➤ Działalność Kół Gospodyń Wiejskich ➤ Działania proekologiczne	➤ Potencjał demograficzny (liczba i struktura ludności, przyrost naturalny, migracje) ➤ Potencjał gospodarczy (podmioty gospodarcze, miejsca pracy, bezrobocie) ➤ Dostępność nieruchomości (gruntów) na cele rozwoju mieszkalnictwa i podmiotów gospodarczych ➤ Patologie społeczne

3. Misja Gminy Ostrów Mazowiecka

Formułując misję gminy należy określić ideę i ogólny kierunek jej rozwoju. Istotne jest wskazanie dziedzin wiodących w gospodarce gminy, stanowiących jej bazę ekonomiczną i podstawę egzystencji. Misja gminy to uzasadnienie sensu jej istnienia.

Misją Gminy Ostrów Mazowiecka powinno być stworzenie takiego miejsca egzystencji, które będzie dynamicznie dostosowywać się do potrzeb mieszkańców. Funkcje spełniane przez Gminę powinny zapewnić jej mieszkańcom warunki życia i zaspokojenie potrzeb na odpowiednio wysokim poziomie. Przeprowadzona wcześniej diagnoza stanu Gminy oraz ankieta obrazująca opinie mieszkańców o poszczególnych dziedzinach życia w Gminie Ostrów Mazowiecka, stanowią podstawę sformułowania wizji rozwojowej. Tworząc wizję Gminy

starano się określić jakie cechy powinny ją w przyszłości charakteryzować. Określenie pożądanego przez lokalną społeczność obrazu ich miejsca zamieszkania jest bardzo istotne z punktu widzenia formułowania celów rozwoju i kierunków podejmowanych działań. Cele rozwoju oraz konkretne projekty związane z ich realizacją, powinny prowadzić do osiągnięcia określonego stanu gminy, uznanego przez jej społeczność za pożądany i atrakcyjny.

GMINA OSTRÓW MAZOWIECKA

jest sprzyjającym miejscem życia dla mieszkańców, turystów oraz prowadzenia gospodarstw rolnych. To obszar atrakcyjny kulturowo i przyrodniczo, nastawiony na rozwój nowoczesnej infrastruktury, efektywnego rolnictwa i ekologicznych sektorów działalności gospodarczej. To gmina, która uwzględnia potrzeby oraz dążenia lokalnej społeczności, wychodząc naprzeciw aspiracjom swoich mieszkańców.

Podstawowymi założeniami misji Gminy jest podkreślenie walorów Gminy zarówno dzięki poszanowaniu dziedzictwa kulturowego, zmodernizowanej infrastrukturze, zrównoważonemu rozwojowi rolnictwa i działań proekologicznych.

Na podstawie tekstu misji Gminy Ostrów Mazowiecka przygotowano motto, które jest skróconą postacią misji i ma charakter sloganu reklamowego:

GMINA OSTRÓW MAZOWIECKA

Proekologiczne miejsce przyszłości – atrakcyjne turystycznie i inwestycyjnie, zasobne ekonomicznie, przyjazne mieszkańcom, inwestorom i gościom.

III. KIERUNKI ROZWOJU GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

1. Spójność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Poniżej przedstawiono, krótką charakterystykę dokumentów strategicznych na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym, z którymi spójne są cele zapisane w Strategii Rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2024.

2. Strategia „Europa 2020” jest dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zapoczątkowaną w 2010 r. Ma ona na celu nie tylko rozwiązanie problemów wynikających z kryzysu, z którego obecnie kraje wspólnoty stopniowo wychodzą. Strategia ta ma pomóc skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu. Ustalono pięć nadrzędnych celów, które Unia Europejska ma osiągnąć do 2020 roku. Obejmują one zatrudnienie, badania i rozwój, klimat i energię, edukację, integrację społeczną i walkę z ubóstwem. Strategia zawiera także siedem inicjatyw przewodnich, w oparciu o które Unia Europejska i władze państw członkowskich będą nawzajem uzupełniać swoje działania w kluczowych dla strategii obszarach, takich jak: innowacje, gospodarka cyfrowa, zatrudnienie, młodzież, polityka przemysłowa, ubóstwo i oszczędne gospodarowanie zasobami. Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej; oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa.

3. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” to dokument rządu Rzeczypospolitej Polskiej, który określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno – gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego w perspektywie do roku 2030. Celem Strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie i próba uniknięcia wolniejszego rozwoju gospodarczego niż w sześciu poprzednich latach, który powodowałby negatywny wpływ na jakość życia ludzi. Strategia zakłada zbudowanie przewag konkurencyjnych do 2030 roku, tak, aby po wykorzystaniu obecnych sił rozwojowych Polska posiadała nowe potencjały wzrostu w obszarach, które dotychczas nie były eksploatowane.

Głównym celem dokumentu jest poprawa jakości życia Polaków mierzona wskaźnikami jakościowymi, a także wartością oraz tempem wzrostu polskiego PKB. Projekt kładzie nacisk na jednoczesny rozwój w trzech strategicznych obszarach: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

4. Strategia Rozwoju Kraju 2020 to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r., jest częścią systemu zarządzania rozwojem kraju. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań. Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. Dokument ten wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju: konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna, sprawne i efektywne państwo.

5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 roku. Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli. Najważniejszym celem tego dokumentu jest wykorzystanie specyficznych atutów które ma każdy obszar Polski, dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności. Wskazuje drogę, aby środki na rozwój inwestować tak, by wspierały mocne strony danego obszaru, dawały szansę na wzrost gospodarczy i większe zatrudnienie oraz niwelowały różnice w poziomie rozwoju. W myśl tej strategii polskie regiony mają być lepszym miejscem do życia.

6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 to pierwszy dokument rządowy, który w sposób systematyczny podejmuje problematykę budowy wzajemnego zaufania między obywatelami oraz między obywatelami a państwem i jego instytucjami. Głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w strategii tej wyznaczono pięć celów szczegółowych, tj.: wzrost zatrudnienia, wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej, podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

7. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020 (POI i Ś 2014-2020) to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone zostaną również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego. Kierunkiem programu jest przede wszystkim rozwój infrastruktury technicznej kraju w najważniejszych sektorach gospodarki. Dzięki równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program będzie skutecznie realizował założenia strategii Europa 2020, z którą powiązany jest jego cel główny - wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020: zmniejszenie emisyjności gospodarki, ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego, infrastruktura drogowa dla miast, rozwój transportu kolejowego w Polsce, rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach, poprawa bezpieczeństwa energetycznego, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia, pomoc techniczna.

8. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 to dokument uwzględniający cele zdefiniowane przez Komisję Europejską oraz odpowiadający na wyzwania regionu w zakresie stymulowania rozwoju społecznego i gospodarczego, w powiązaniu z celami nakreślonymi przez Strategię Europa 2020. Jego celem jest umożliwienie zrównoważonego rozwoju zwiększającego spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy. Program stanowi narzędzie realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. W ramach tego programu możliwe jest uzyskanie dofinansowania tzw. projektów twardych wspieranych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz tzw. projektów miękkich, wspieranych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Celem głównym programu jest inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy. Osiągany będzie on poprzez cele strategiczne stanowiące odpowiedź na trzy podstawowe wyzwania Strategii Europa 2020, w kontekście wspierania rozwoju inteligentnego, zrównoważonego, jak i włączającego: rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach, przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy

poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację, wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.

9. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. **Innowacyjne Mazowsze** stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych – ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Wizja Strategii określa Mazowsze jako region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców.

10. Strategia polityki społecznej województwa mazowieckiego na lata 2014 – 2020 jest dokumentem o charakterze operacyjno – wdrożeniowym, precyzującym i uszczegóławiającym zadania samorządu wojewódzkiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona narzędzie realizacji aktywnej polityki społecznej w województwie, a jej misją jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza. Głównym założeniem Strategii jest przechodzenie z prymatu działań o charakterze interwencyjnym na rzecz działań profilaktycznych i aktywizujących w celu zapewnienia warunków dla inkluzji społecznej i wzmacniania samodzielności osób i rodzin.

11. Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2013 - 2022 ujmuje główne cele i uwarunkowania rozwoju powiatu w horyzoncie do 2022 roku. Celem opracowania strategii rozwoju było przygotowanie dokumentu, dzięki któremu władze powiatu mogą racjonalnie organizować swoje przyszłe działania. Dlatego też w strategii dominują przedsięwzięcia, które władza lokalna może sama podjąć i za które może odpowiadać. Wizja powiatu brzmi: *Atrakcyjny dla inwestorów i turystów, bezpieczny Powiat, w którym mieszkańcy zaspokajają swoje potrzeby oraz mogą rozwijać swoje aspiracje zawodowe i intelektualne, uzdolnienia, a także dbać o swoje zdrowie i rozwój fizyczny.* Cele strategiczne zawarte w strategii powiatu to: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i potencjału inwestycyjnego powiatu, promocja atrakcyjności turystycznej powiatu ostrowskiego, zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i ochrona środowiska, rozwój przemysłu przetwórstwa rolno – spożywczego.

2. Cele

Formułując wizję działalności oraz kierunków rozwoju każdej gminy należy określić główną ideę działań oraz ogólny kierunek jej rozwoju. Ważne jest wskazanie nadrzędnego celu. Gmina Ostrów Mazowiecka podejmując różnorodne działania będzie realizować cel, którym jest: ***zapewnienie harmonijnego rozwoju społecznego i gospodarczego przy wykorzystaniu miejscowych walorów przyrodniczych i kulturowych oraz dogodnego położenia komunikacyjnego.***

Postawiony cel nadrzędny jest kierunkowskazem działań dla Gminy i na jego podstawie zostały sformułowane cele strategiczne oraz operacyjne.

Działalność samorządu Gminy Ostrów Mazowiecka do 2024 roku koncentrować się więc będzie na:

- doskonaleniu infrastruktury i ochronie środowiska,
- rozwoju turystyki, sportu i rekreacji,
- wsparciu rozwoju przedsiębiorczości,
- poprawie jakości życia mieszkańców gminy.

W celu odpowiedniego planowania strategicznego do każdego z celów strategicznych opracowano cele operacyjne, które są ich uszczegółowieniem. Cele te są równorzędne względem siebie.

CEL STRATEGICZNY I:

DOSKONALENIE INFRASTRUKTURY I OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Cel operacyjny: Rozwój gospodarki komunalnej i społecznej	
1.1	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków należących do jednostek organizacyjnych
1.2	Poprawa stanu istniejącej substancji mieszkaniowej
1.3	Budowa mieszkań komunalnych
1.4	Budowa Dziennego Domu Opieki dla Osób Starszych
1.5	Tworzenie, rozbudowa i modernizacja świetlic wiejskich
1.6	Remonty i modernizacja budynków użyteczności publicznej
2. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury oświatowej	

2.1	Rozbudowa i remont placówek oświatowych
2.2	Rozbudowa zaplecza sportowego w szkołach
2.3	Budowa/ modernizacja obiektów sportowych przy placówkach oświatowych
2.4	Dostosowanie placówek oświatowych do potrzeb osób niepełnosprawnych
2.5	Rozwój innowacyjnych metod pracy z dziećmi i rozwijanie umiejętności kluczowych
2.6	Podejmowanie działań mających na celu rozwijanie zainteresowań i zdolności dzieci i młodzieży
2.7	Organizowanie międzyszkolnych konkursów i przeglądów
2.8	Doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne
2.9	Międzynarodowa wymiany młodzieży
3. Cel operacyjny: Rozwój systemu dróg oraz połączeń komunikacyjnych	
3.1	Poprawa komunikacji wewnątrzgminnej z pominięciem miasta Ostrów Mazowiecka
3.2	Utwardzanie gruntowych dróg gminnych
3.3	Budowa i remonty dróg gminnych
3.4	Budowa ścieżek rowerowych
3.5	Modernizacja oświetlenia i zamiana na energooszczędne
4. Cel operacyjny: Ochrona środowiska	
4.1	Prowadzenie w szkołach edukacji ekologicznej
4.2	Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców
4.3	Organizacja miejsc odbioru śmieci problemowych
4.4	Promowanie budownictwa energooszczędnego i ekologicznego
4.5	Obniżenie zapotrzebowania na energię budynków użyteczności publicznej
4.6	Wymiana źródeł energii i ciepła na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej
4.7	Wspieranie wymiany źródeł energii i ciepła na energooszczędne
4.8	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
4.9	Wspieranie wymiany pokryć azbestowych oraz ich utylizacji
4.10	Aktywizacja działań melioracyjnych
4.11	Budowa stacji uzdatniania wody
4.12	Wykorzystanie różnych źródeł energii odnawialnej

**CEL STRATEGICZNY II:
ROZWÓJ TURYSTYKI, REKREACJI i SPORTU**

1. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury kulturowej i turystycznej	
1.1	Tworzenie na terenie Gminy stref do aktywnego spędzania wolnego czasu
1.2	Budowa, rozbudowa, remont świetlic wiejskich
1.3	Modernizacja istniejących obiektów sportowych
1.4	Budowa ścieżek rowerowych oraz tras biegowych
1.5	Budowa siłowni zewnętrznych
1.6	Budowa i modernizacja placów zabaw
1.7	Stworzenie szlaku turystycznego i ścieżek tematycznych po Gminie Ostrów Mazowiecka
1.8	Rekultywacja terenów popegeerowskich
1.9	Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej
2. Cel operacyjny: Ochrona miejsc cennych historycznie i rozwój instytucji kultury	
2.1	Renowacja oraz zabezpieczenie miejsc i obiektów cennych historycznie
2.2	Restauracja i rewitalizacja zabytkowych budynków i ich otoczenia
2.3	Renowacja małej infrastruktury na terenie Gminy
2.4	Renowacja i rewitalizacja pomników
3. Cel operacyjny: Promocja gminy	
3.1	Właściwe oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie
3.2	Opracowanie materiałów promocyjnych, w tym internetowych
3.3	Promocja produktów lokalnych
3.4	Zachowanie dziedzictwa lokalnego
3.5	Wydanie planu turystycznego gminy z naniesionymi szlakami turystycznymi i ścieżkami rowerowymi, miejscami atrakcyjnymi turystycznie, zabytkami, miejscami noclegowymi, siecią dróg i połączeń komunikacyjnych
3.6	Organizacja Dożynek Gminnych
3.7	Nawiązanie współpracy z państwami europejskimi

**CEL STATEGICZNY III:
WSPARCIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

1. Cel operacyjny: Rozwój przedsiębiorczości	
1.1	Stworzenie bazy terenów inwestycyjnych Gminy
1.2	Podejmowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i samorządami
1.3	Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych
1.4	Wspieranie tworzenia grup producenckich wśród rolników
1.5	Rozwój agroturystyki
1.6	Aktywizacja gospodarcza terenów przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych
2. Cel operacyjny: Promocja gospodarcza gminy	
2.1	Promocja i rozwój lokalnych usług i produktów
2.2	Tworzenie wizerunku gminy jako miejsca przyjaznego do rozwoju przedsiębiorczości

**CEL STATEGICZNY IV:
POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY**

1. Cel operacyjny: Aktywizacja społeczna	
1.1	Wspieranie działalności organizacji z terenu Gminy
1.2	Wspieranie inicjatyw obywatelskich
1.3	Aktywizacja i integracja środowiska seniorów
1.4	Aktywizacja i integracja dzieci i młodzieży szkolnej w ramach zajęć pozalekcyjnych oraz różnych imprez o charakterze grupowym i lokalnym
1.5	Wspieranie edukacji pozaszkolnej dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej
1.6	Podejmowanie działań mających na celu rozwój wolontariatu
1.7	Włączanie w organizację corocznych Dożynek mieszkańców Gminy
2. Cel operacyjny: Informatyzacja gminy	
2.1	Rozwój elektronicznych usług dla ludności
2.2	Zapewnienie wszystkim zainteresowanym łatwego i taniego dostępu do sieci Internet i usług telekomunikacyjnych
3. Cel operacyjny: Rozwiązywanie problemów społecznych	

3.1	Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu poprzez podniesienie poziomu świadomości i umiejętności mieszkańców w zakresie stosowania technologii informacyjnych
3.2	Monitorowanie zmian zapotrzebowania na pracowników na lokalnym rynku pracy i stworzenie systemu szkoleń w oparciu o potrzeby rynku
3.3	Wspieranie instytucji organizujących szkolenia zawodowego
3.4	Profilaktyka przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii
3.5	Realizacja programów wsparcia dla osób bezrobotnych
4. Cel operacyjny: Bezpieczeństwo i porządek publiczny	
4.1	Przeciwdziałanie patologiom i związanej z nimi przestępczości
4.2	Wspieranie działalności Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie Gminy
4.3	Zacieśnianie współpracy Komendy Powiatowej Policji oraz Państwowej Straży Pożarnej z mieszkańcami gminy
5. Cel operacyjny: Podniesienie standardu życia	
5.1	Dostosowanie komunikacji autobusowej do potrzeb mieszkańców
5.2	Podniesienie walorów estetycznych i czystości gminy
5.3	Integracja społeczności lokalnej
5.4	Podnoszenie poziomu kształcenia w placówkach oświatowych
5.5	Tworzenie nowych miejsc pracy

3. Źródła finansowania Strategii

Realizacja założonych celów będzie finansowana z różnorodnych źródeł. Oprócz środków własnych niezbędne jest pozyskiwanie funduszy z innych źródeł, wśród których należy wskazać:

- środki budżetu Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z innych źródeł zagranicznych;
- subwencje i dotacje z budżetu państwa;
- dotacje i fundusze celowe rządowych i pozarządowych programów pomocowych;
- pożyczki preferencyjne;
- kredyt bankowe;
- fundusze pozostałych instytucji wspierających rozwój lokalny;
- środki własne mieszkańców gminy.

3.1 Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej

Gmina Ostrów Mazowiecka w latach 2004-2006 oraz w latach 2007-2013 korzystała ze wsparcia z Unii Europejskiej. Korzystając ze wsparcia Unii Europejskiej inwestowała w infrastrukturę, wyposażenie, edukację, kulturę i bezpieczeństwo jej mieszkańców. Możliwość pozyskania kolejnych środków przez Gminy pojawiła się wraz z Nową Perspektywą Programowo – Finansowa Unii Europejskiej 2014-2020. W okresie 2016-2020 to one będą odgrywały ogromne znaczenie dla jednostek stawiających na ciągły rozwój gminy w zakresie społecznym i gospodarczym.

W ramach polityki UE realizowanych jest pięć głównych funduszy, z których będą mogły korzystać jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów operacyjnych. Fundusze te wspierają rozwój gospodarczy wszystkich krajów Unii zgodnie z celami **Strategii Europa 2020**. Są to:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) - jego celem jest zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju regionów w Unii i wzmacnianie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej UE jako całości.
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS) - wzmacnia spójność społeczną i gospodarczą poprzez poprawę zatrudnienia i pracy⁶, głównym celem funduszu jest walka z bezrobociem w krajach członkowskich.
- Fundusz Spójności (FS) - podstawowym celem jest wzmacnianie spójności gospodarczej i społecznej Wspólnoty w celu promowania trwałego i zrównoważonego rozwoju⁷.
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) - zajmuje się wspieraniem przekształceń struktury rolnictwa oraz wspomaganie rozwoju obszarów wiejskich⁸.

Fundusze te pozwalają na optymalne wykorzystanie potencjału rozwojowego Polski, który ma za zadanie zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zwiększenie konkurencyjności gospodarki w kontekście nowych problemów globalnych, do których należą zmiany klimatyczne i energetyczne, starzenie się społeczeństwa oraz kryzys finansowy i gospodarczy.

⁶ T. Kierzkowski, A. Jankowska, R. Knopik: *Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck 2009, s. 26.

⁷ T. Kierzkowski, A. Jankowska, R. Knopik: *Fundusze strukturalne ...* s. 29.

⁸ Tamże.

Biorąc pod uwagę potrzeby i plany rozwojowe Gminy Ostrów Mazowiecka jednym z głównych i najważniejszych źródeł dofinansowania będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

Gmina powinna również starać się o posykiwanie środków unijnych do realizacji zakładanych celów w ramach Programów Operacyjnych:

- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020:
 - przedsięwzięcia z obszaru technologii informacyjno-komunikacyjnych;
 - wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach;
 - wsparcie otoczenia biznesu;
 - zwiększenie potencjału naukowo- badawczego;
 - popularyzację zdrowej żywności i jakości życia.
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020:
 - poprawa polityki i działań publicznych na rzecz rynku pracy;
 - działania w obszarze edukacji i całej gospodarki;
 - wsparcie szkolnictwa wyższego ukierunkowane na potrzeby rozwoju;
 - promocja innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej.
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020:
 - gospodarka niskoemisyjna;
 - ochrona środowiska;
 - rozwój infrastruktury technicznej kraju i bezpieczeństwo energetyczne;
 - ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego.
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014-2020:
 - utrzymanie i rozwój potencjału instytucji realizujących politykę spójności w Polsce w latach 2014- 2020;
 - przygotowanie beneficjentów do wdrażania projektów;
 - wsparcie wymiaru miejskiego w polityce spójności;
 - zapewnienie systemu informacji i promocji dla funduszy europejskich.
- Program operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020:
 - dostęp do szybkiego Internetu;
 - e-usługi publiczne;
 - kompetencje cyfrowe.

- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 - dotyczy województwa lubuskiego, podlaskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i warmińskiego, dlatego jego analiza jest pomijana w przypadku Gminy Ostrów Mazowiecka.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020:
 - ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
 - poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
 - poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
 - odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
 - wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;
 - zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Ponadto Gmina Ostrów Mazowiecka jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „ZIELONE SIOŁO”, z którego w latach 2016-2020 w ramach działania LEADER ma zamiar pozyskiwać środki na realizację operacji mających na celu:

- wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju;
- zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości;
- podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikację źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy;
- podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji;
- rozwój produktów lokalnych;
- rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk;
- zachowanie dziedzictwa lokalnego;

- rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej;
- rozwój infrastruktury drogowej, gwarantującej spójność terytorialną w zakresie włączenia społecznego.

3.2 Pozostałe źródła

Oprócz środków pozyskiwanych z Unii Europejskiej Gmina może ubiegać się również o inne źródła finansowania nie tylko ze środków krajowych pochodzących z poszczególnych ministerstw np. Ministerstwa Edukacji Narodowej czy Ministerstwa Sportu, ale również z zagranicznych programów wsparcia.

Wsparcie oferowane jest również w ramach funduszy celowych pochodzących z jednostek takich jak np. Narodowy oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska.

Nazwa jednostki	Obszary wsparcia
Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	1. Rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły swoją wartość użytkową. 2. Rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych. 3. Użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej. 4. Przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych. 5. Budowa i renowacja zbiorników wodnych służących małej retencji. 6. Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych. 7. Wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo-badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych. 8. Wykonanie badań płodów rolnych w strefach ochronnych.
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	1. Ochrona wód. 2. Gospodarka wodna. 3. Ochrona atmosfery. 4. Ochrona ziemi.

	5. Edukacja ekologiczna. 6. Ochrona przyrody. 7. Zapobieganie zagrożeniom środowiska i poważnym awariom oraz usuwanie ich skutków.
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi. 1.1. Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach. 2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi. 2.1. Racjonalna gospodarka odpadami. 2.2. Ochrona powierzchni ziemi. 2.3. Geologia i górnictwo. 3. Ochrona atmosfery. 3.1. Poprawa jakości powietrza – programy ochrony powietrza, KAWKA 3.2. LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej. 3.3. Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych. 3.4. Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach. 3.5. BOCIAN – rozproszone odnawialne źródła energii. 3.6. Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii. 4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów. 4.1. Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej. 5. Międzydziedzinowe. 5.1. Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony państwa.

	5.2. Wsparcie działalności monitoringu środowiska. 5.3. Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków. 5.4. Edukacja ekologiczna. 5.5. Współfinansowanie programu LIFE. 5.6. SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW. 5.7. E-KUMULATOR – Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu.
--	--

W celu realizacji zadań Gmina może także współpracować z podmiotami prywatnymi na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego, czyli przedsięwzięć realizowanych w oparciu o umowę długoterminową zawartą pomiędzy podmiotem publicznym, a podmiotem prywatnym, której celem jest stworzenie składników infrastruktury, umożliwiającej świadczenie usług o charakterze publicznym.

IV. ZARZĄDZANIE I MONITORING STRATEGII

Jak już wspomniano we wstępie do niniejszego opracowania, strategia rozwoju lokalnego nie jest dokumentem wymaganym ustawowo, posiadanie jej jest jednak bezsprzecznie warunkiem koniecznym dla rozwoju gminy. Sam dokument jednak nigdy nie będzie receptą na sukces. Aby osiągnąć zaplanowane w tym dokumencie rezultaty, konieczne jest nie tylko wdrażanie zapisów w nim zawartych, ale także czuwanie nad jego realizacją oraz kontrolowanie przebiegu działań, obserwacja tendencji i aktualizacja strategii.

Strategia rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2024 jest budowana dla mieszkańców gminy. Dlatego właśnie proces wdrażania strategii wymaga zaangażowania wszystkich jej mieszkańców. Niewątpliwie jednak zasadnicza odpowiedzialność za jej wykonanie spoczywa na władzach gminy – organie wykonawczym powołanym w celu realizacji polityki prorozwojowej. Wdrożenie opracowanego wyżej planu wymaga od tej władzy podjęcia pionierskich działań, często rozłożonych na wiele lat.

Pierwszym krokiem wdrażania strategii jest określenie możliwości finansowych gminy z przełożeniem na zidentyfikowane w trakcie społecznego procesu tworzenia strategii, zadania oraz określenie kolejności i czasu realizacji poszczególnych zadań.

Ważnym zadaniem władz lokalnych jest również pokazanie zasadniczego kierunku rozwoju.

Warunkami sprzyjającymi realizacji strategii są przede wszystkim:

- opracowanie programów realizacji poszczególnych zadań strategicznych;
- informowanie mieszkańców gminy, potencjalnych inwestorów i turystów o zamierzeniach i przedsięwzięciach rozwojowych w ramach realizacji Strategii rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016 – 2024;
- podejmowanie współpracy władz gminy ze wszystkimi podmiotami, w tym również mieszkańcami gminy, przy realizacji strategii;
- kontynuowanie prorozwojowej polityki finansowej;
- aktywna promocja gospodarcza i turystyczna gminy.

Wszystkie, zaplanowane do realizacji w niniejszym dokumencie zadania, mają na celu podniesienie atrakcyjności gminy – dla inwestorów, turystów oraz jej mieszkańców, dlatego ich niewykonanie doprowadzi do umiejscowienia gminy na niskich pozycjach w rankingach atrakcyjności gospodarczej czy turystycznej. Zaniechanie wykonania zadań w dziedzinie infrastruktury spowoduje umiejscowienie inwestycji zewnętrznych poza gminą i odstraszy potencjalnych turystów. Niewykonanie zadań w pozostałych obszarach spowoduje rozwój

patologii społecznych oraz odpływ młodzieży z terenu gminy do miast w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i życia.

Wdrażanie „Strategii rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka (aktualizacja do 2024 roku)” zostało zaplanowane na najbliższe lata, dlatego już w momencie tworzenia należy zaplanować proces monitoringu, czyli oceny prac wdrożeniowych oraz bieżącej weryfikacji zrealizowanego planu.

Sprawnie prowadzony monitoring pozwoli elastycznie reagować na wszelkie pojawiające się w ciągu tych najbliższych lat zmiany w otoczeniu, które mogą wpłynąć na realizację zadań zawartych w niniejszym dokumencie. Dla prowadzenia skutecznego monitoringu konieczne jest gromadzenie i analiza odpowiednich informacji, związanych z przyjętymi w strategii założeniami. System pozyskiwania i przetwarzania tych informacji powinien opierać się na charakterystyce gminy zawartej w tym dokumencie i być aktualizowany na podstawie dostępnych danych statystycznych.

W przypadku gminy Ostrów Mazowiecka podstawową rolę w procesie wdrażania i monitorowania strategii pełnić będzie Wójt Gminy Ostrów Mazowiecka, kierujący bieżącą działalnością urzędu. Do jego najważniejszych zadań należeć będzie bezpośredni nadzór nad realizacją strategii oraz powołania zespołu odpowiedzialnego za jej realizację.

Strategia rozwoju Gminy Ostrów Mazowiecka opracowana została metodą społeczną i tą samą metodą powinna być zarządzana.

SPIS TABEL

Tabela 1.	Bezrobocie ogółem	s. 16
Tabela 2.	Struktura bezrobotnych wg płci	s. 17
Tabela 3.	Stan bazy lokalowej gminnych placówek oświatowych w roku szkolnym 2014/2015	s. 21
Tabela 4.	Formy pomocy społecznej realizowane w latach 2010-2014	s. 26
Tabela 5.	Uczestnicy kolonii letnich w latach 2010 – 2014	s. 32
Tabela 6.	Obiekty sportowe będące własnością gminy Ostrów Mazowiecka	s. 35
Tabela 7.	Kluby sportowe działające na terenie gminy Ostrów Mazowiecka (stan na 31 grudnia 2015 r.)	s. 37
Tabela 8.	Stowarzyszenia, Kółka rolnicze, Koła Gospodyń Wiejskich działające na terenie Gminy	s. 44
Tabela 9.	Stacje uzdatniania wody w Gminie Ostrów Mazowiecka	s. 48
Tabela 10.	Zasoby mieszkaniowe w Gminie Ostrów Mazowiecka	s. 52
Tabela 11.	Budżet gminy Ostrów Mazowiecka w latach 2010 – 2014	s. 66
Tabela 12.	Udział wydatków inwestycyjnych do wydatków ogółem w latach 2010 – 2014	s. 66
Tabela 13.	Wskaźnik G w latach 2011 – 2014	s. 67
Tabela 14.	Przewidywana wielkość dochodów i wydatków gminy do 2024 r.	s. 68
Tabela 15.	Podmioty według sektorów własnościowych na przestrzeni lat 2010 – 2014	s. 70
Tabela 16.	Struktura podmiotów gospodarczych wg rodzaju działalności gospodarczej na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka (stan na dzień 1 kwietnia 2016 r.)	s. 71
Tabela 17.	Struktura produkcji rolnej	s. 72
Tabela 18.	Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na terenie gminy w latach 2010 – 2014	s. 74
Tabela 19.	Wykaz jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w Gminie Ostrów Mazowiecka	s. 76

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Ludność w gminie Ostrów Mazowiecka	s. 10
Wykres 2.	Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka	s. 11
Wykres 3.	Struktura mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka według wykształcenia	s. 11
Wykres 4.	Struktura demograficzna ludności wg płci w gminie Ostrów Mazowiecka	s. 12
Wykres 5.	Przyrost naturalny w gminie Ostrów Mazowiecka	s. 13
Wykres 6.	Saldo migracji w gminie Ostrów Mazowiecka	s. 13
Wykres 7.	Struktura demograficzna wg grup ekonomicznych – 2010 r.	s. 14
Wykres 8.	Struktura demograficzna wg grup ekonomicznych – 2014 r.	s. 14
Wykres 9.	Bezrobocie – Polska, Województwo Mazowieckie, Powiat Ostrowski i Gmina Ostrów Mazowiecka	s. 15
Wykres 10.	Bezrobotni według wieku	s. 18
Wykres 11.	Stopa bezrobocia (lata 2010 – 2014)	s. 19
Wykres 12.	Porównanie liczby uczniów w roku szkolnym 2014//2015 do liczby uczniów w latach 2013/2014, 2012/2013 i 2011/2012	s. 20
Wykres 13.	Liczba uczniów korzystających z programów wsparcia Materialnego	s. 23
Wykres 14.	Ilość odpadów w tonach	s. 50
Wykres 15.	Budżet gminy Ostrów Mazowiecka w latach 2010 – 2014	s. 65
Wykres 16.	Udział wydatków inwestycyjnych do wydatków ogółem w latach 2010 – 2014	s. 66
Wykres 17.	Przewidywany stosunek dochodów do wydatków Gminy na lata 2016 – 2024	s. 69

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1.	Położenie Gminy Ostrów Mazowiecka na terenie Powiatu Ostrowskiego	s. 8
Rysunek 2.	Gmina Ostrów Mazowiecka	s. 9
Rysunek 3.	Boisko „Orlik” w Jelonkach	s. 36
Rysunek 4.	Siłownia zewnętrzna w Komorowie	s. 38
Rysunek 5.	Mapa ścieżki rowerowej Ostrów Mazowiecka – Wiśniewo – Ostrów Mazowiecka	s. 40
Rysunek 6.	Ośrodek nauki jazdy konnej w Ugniewie	s. 41
Rysunek 7.	Lotnisko w Grądach	s. 42
Rysunek 8.	Członkinie Koła Gospodyń Wiejskich w Nagoszewie	s. 43
Rysunek 9.	Obwodnica na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka	s. 47
Rysunek 10.	Maszt do gminnego Internetu	s. 53
Rysunek 11.	Wyposażenie sali komputerowej	s. 53
Rysunek 12.	Statuetka „Gmina Ekoinnowacji”	s. 54
Rysunek 13.	Rozmieszczenie cenniejszych zbiorowisk roślinnych na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka	s. 60

